

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, ŞOVENİZME VE HER TÜR DEN GERİCİLİĞE KARŞI

PARTİZAN

Ekim 2001

Sayı: 41

Aylık Siyasi Dergi

FİYATI: 1.000.000 TL (KDV dahil)

ISSN: 1303-0078

11 Eylül saldırısının değerlendirilmesi ve ABD'nin yeni Asya stratejisi

A. ŞUNUROV
TÜRKİYE PROLETARYASI

**UMUT YAYIMCILIK VE BASIM
SANAYİ LTD. ŞTİ**

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mah.
İmam Murat Sok. No:23/2

Aksaray-Fatih/İSTANBUL.

Tel: (0212) 521 34 30, 531 48 53

FAKS: (0212)621 61 33

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: **Barış AÇIKEL**

Baskı: Kayhan Matbaası

ISSN. 1303-0078

email:

umutyayimcilik@superonline.com

BÜROLAR

♣ **KARTAL:** HAMAM SOK. DEMİRLİ İŞHANI NO:
57/14 KARTAL, TELEFAKS: (0216) 306 16 02
Cep:0544 521 34 30

♣ **ANKARA:** NECATİBEY CAD. NO: 66/4 MALTEPE,
TELEFAKS: (0312) 231 77 05 Cep: 0543 362 53 60

♣ **İZMİR:** GAZİOSMANPAŞA BULVARI, KOÇAŞ
İŞHANI NO: 87, DAİRE:318 KONAK, TELEFAKS:
(0232) 441 93 09 Cep: 0535 310 31 84

♣ **MALATYA:** DABAKHANE MAHALLESİ,
BOZTEPE CAD., BABACAN İŞHANI NO:9
KAT:1/16 MALATYA TEL: (0422) 325 78 13
Cep: 0535 314 36 70

♣ **BURSA:** GÜMÜŞÇEKEN CAD. ERKMEN
İŞHANI, NO:7/21, HEYKEL, TEL: (0224) 224 09 98
Cep:0535 975 65 32

♣ **SAMSUN:** KALE MAH., YUSUF KEFELİ
İŞHANI, KAT: 6, NO: 9, TEL: (0362) 435 64 57
Cep: 0535 454 22 50

♣ **TURHAL:** YAVUZ SULTAN SELİM MAH.
TANRI-VERDİ SOK. 19/15 2. NOTER YANI
TURHAL/TOKAT TEL: 0356 276 37 20
Cep: 0533 414 65 54

♣ **AVRUPA MERKEZ BÜRO:** WESELER STR 93
47169 DUISBURG-DEUTSCHLAND TEL: 0049 203
40 60 958 FAKS: 0049 203 40 60 959

Hesap Numaraları:

Sakine Dönmez

Ziraat Bankası Aksaray Şb.

Yurtdışı DM hesap no:: 301009-389694

Yapı Kredi Bankası Aksaray İstanbul Şubesi:

Fr. Fr.Şube Kod: 0020 Hesap no: 3013651.5

Yurtiçi TL Hesap No: 85870-4

Vakıfbank Valide Sultan Şb.

Avusturya Şilini hesap no: 345-4018882

PARTİZAN'DAN

Merhaba,

Yeni bir sayımızla daha birlikteyiz. Bu sayımızda üç çalışmaya yer verdik. Bunlardan birincisi ABD'ne yöneltilen saldırılardan sonra, ABD emperyalizminin büyük bir histeriyle estirmiş olduğu "terörizm" propagandası altında başta Afganistan olmak üzere özelde Asya halklarına genelde dünya halklarına yönelik saldırganlığın arka planında yatan gerçeklere kısa da olsa değindik. Gelinen aşama itibarıyla ABD emperyalizmi Afganistan'a saldırmış, Afgan halkının üzerine bombalar yağdırılmaktadır. Bu önemli durum gerek Asya halklarını ve gerekse de dünya halklarının geleceği açısından önem arz etmektedir. Emperyalist saldırganlığın gelinen aşamada pratiğe dökülmesi dünya üzerinde yeni saflaşmaları, emperyalist çıkar dalaşlarını ve kuşkusuz ki halkların anti emperyalist bilincinin gelişmesi üzerinde etkili olacaktır.Önümüzdeki sayılarımızda bu konuyla ilgili çalışmalara yer vermeyi sürdüreceğiz.

Bu sayımızda daha önceki sayılarımızda yayınlamaya başladığımız "Lal Salam Comrades" adlı çalışmaya elimize ulaşmadığından dolayı yer veremiyoruz. Bu eksikliğimizi önümüzdeki sayılarda gideceğiz.

Bu sayımızda genel olarak okurlarımızın yakinen bildiği, okuduğu bir çalışmaya yer verdik. A. Şnurrov'un bu çalışması komünist önder İbrahim Kaypakkaya'nın yazılarında yararlandığı bir çalışmadır. Bu çalışmayı kitap olarak okurlarımıza sunmayı düşünüyorduk ancak elimizde olmayan nedenlerden dolayı bu haliyle sizlere ulaştırmak zorunda kaldık. Bu çalışmanın bu biçimiyle okurlarımız tarafından ilgiyle karşılaşacağını, tartışılacağını umuyoruz.

Yeni bir sayımızda buluşmak dileğiyle.

Dostlukla...

İÇİNDEKİLER

- 11 Eylül saldırısının değerlendirilmesi ve ABD'nin yeni Asya stratejisiSayfa 2**
Türkiye ProletaryasıSayfa 14
Büyük Proleter Kültür Devrimi-4Sayfa 49

11 Eylül saldırısının değerlendirilmesi ve ABD'nin yeni Asya stratejisi

“ABD'nin yeni Asya stratejisi bir süredir ABD ekonomisinde olan ve 11 Eylül saldırısıyla biraz daha artan resesyonun-durgunluğun, (ki tüm dünya ekonomisinde bir süredir resesyon söz konusuydu) önünü kesmek için esas olarak savaş eksenli siyaseti, diplomatik halklar üzerinde ideolojik, kültürel, şekillendirilişi kapsayan komplike saldırıların toplamıdır.”

11 Eylül 2001 tarihinde tüm dünya gözlerini ABD'de gerçekleştirilen saldırılara dikmişti. Saldırıların ilki New York'da bulunan Dünya Ticaret Merkezi (DTM)'ne gerçekleşmişti. ABD emperyalizminin malicari simgesi olan ikiz kuleler yerle bir olmuştu. Geriye yalnızca binlerce ölü ve tüm New York'u saran toz ve kül bulutlarının gökkubeye çökmüş ağırlığı kalmıştı. İkinci saldırı ise, ABD emperyalizminin tüm dünyayı askeri ağıyla sararak hükmetmeye dönük plan ve projelerini geliştiren, politikalarını tespit eden demir patentli simgesi Pentagon'a gerçekleştirilmişti. Bu saldırıylada Pentagon'un bir kısmı imha edilmişti; içinde bulunan bir general, onlarca subay, istihbaratçı vb. görevliler ölmüştü. ABD yönetimi ve halk panik halinde bu olup bitenleri izliyorlardı.

Saldırıların hemen ardın-

dan AB emperyalistleri, Rusya ve Çin timsah göz yaşları eşliğinde “üzüntülerini” bildiriyorlardı. TC devleti ise bir başka telden “ABD ve diğer müttefiklerimiz ‘terör’den bizim neler çektiğimizi artık anlamışlardır” diyerek, Türkiye'nin bundan sonra jeo-stratejik öneminin her zamankinden daha fazla arttığını dillendiriyordu.

11 Eylül saldırısının hemen ardından söz konusu saldırıları kimin ya da kimlerin yaptığına ilişkin çeşitli senaryolar üretilmeye başlandı.

Suyun çamurlu, kirli ve bulanık olduğu bir zamanda, doğal olarak o sudan içmeyiz. Dolayısıyla bu saldırıları kimin ya da kimlerin yaptığına ilişkin kamuoyuna somut doneler (veriler) yansımadığı için, saldırıları kimlerin ve niçin yaptığına ilişkin belirlemeler yapmak da, bulanık sudan su içmek anlamına gelecektir. 11 Eylül

ekonomik-politik-askeri-tek-nik desteği kesse (ihtiyacı kalmadığında) dahi, ideolojik-politik şekillenmiş ve parti tarzında disipline edilmeleri bunların, varlıklarını bir biçimde sürdürmelerine ve kontrol dışına çıkmalarına olanak verir.

saldırıları kimlerin gerçekleştirdiğine dair her hangi bir belirlemede bulunmak yerine eylemlerin niteliği ve tarzına ilişkin değerlendirmeler yapmak daha yerinde olacaktır.

ABD emperyalizmi ve onun tekeli medyasının kamuoyuna manüple ettiği bilgilere göre 11 Eylül saldırılarının bir numaralı sorumlusu olarak Afganistan'da bulunan Bin Laden gösteriliyor. Keza Bin Laden'in bir CIA devşirmesi olduğunu ve ABD destekli olarak Afganistan'ı işgal eden Rus Sosyal Emperyalizmi'ne karşı savaştırıldığını sağır sultanlar dahi biliyor. Rus Sosyal Emperyalizmi'nin yıkımından sonraki dönemler boyunca ABD Taliban ve Bin Laden'i desteklemeye devam etti. Bunkadaki amacı Rusya'nın denetiminde olan Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan, Çeçenistan vb. ülke ve bölgelerde, kendisine bağımlı radikal islamcı güçleri elinde tutarak, örgütleyerek ve yönlendirerek Rusya'yı kuşatıp zayıflat-

maktı.

Bu konuda bizzat Afganistan'ın içinden, hem Rus Sosyal Emperyalizmi'ne hem de dinci gericiliğe karşı kahramanca savaşlar veren ve büyük kayıplar alan Afgan halkının gerçek örgütü Afganistan Marksist-Leninist Örgütü'nün (AMLÖ) bir değerlendirmesini vermek istiyoruz. Oldukça uzun sayılabilecek bir biçimde alıntısını yaptığımız bu yazısında AMLÖ, gerek Taliban'ı ve gerekse de Bin Laden'i berrak bir biçimde çözümlüyor. Yazılış tarihi itibarıyla 3 yıl gibi bir süre geçmesine rağmen yazının bugün yaşananlara ışık tutması AMLÖ'nün analizlerinin değerini de arttırmaktadır.

“.....Artık ABD, uşaklarını bir parti şeklinde, ideolojik-politik zeminde örgütlemeyi pek uygun görmüyor. Çünkü bu türden örgütler ideolojik-politik zeminde şekillendirilmiş ve parti tarzında disipline edilmiştir. Bunlara sunduğu

Bu özelliklerden ötürü de uluslararası alanda kendisine yeni yandaş ve destek bulabilir. Böylelikle bu tür örgütler hem ABD'nin kontrolü dışına çıkabiliyor, hem de ağababalarına bile yönelebiliyordu. Afganistan'da Hikmetyar örneği bunun kanıtıdır.

Bu yeni model gereği, ABD, Talibanları bir parti şeklinde örgütlememiştir. Kitleler ideolojik olarak şekillendirilmemiş ve parti biçiminde disipline edilmiştir. Eğer bir gün Talibanları yönlendiremez duruma gelirse, örgütsüz ve ideolojik olarak şekillendirilmemiş kitleleri kısa sürede ciddi zorluk çekmeden dağıtabilecektir. Hiçbir üretimin olmadığı, halkın açlıktan kırıldığı Afganistan'da kitleleri etrafında tutmanın en büyük kozu, ekonomik maddi çıkarlar ve savaştır.”.....

Bu arada emperyalist haydut ABD tarafından ön plana çıkarılan Usame Bin Laden

hakkında ise şunları söylemektedir AMLÖ:

“S. Arabistanlı, çok zengin bir ailenin oğludur. Babasından kendisine yaklaşık 300 milyon dolarlık bir servet kalmıştı. Üniversite eğitimi görmüş, RSE'nin Afganistan'ı işgal etmesiyle birlikte 1980'de, dinci grupları güçlendirmek amacıyla CIA tarafından Afganistan'a gönderilmişti. Laden'in ABD ile ilişkileri daha önceden vardı ancak, Rusya'nın Afganistan'ı işgaliyle birlikte CIA ile daha yoğun ve derin ilişkiler geliştirir. Bu yoğun ilişkiler ve Afgan savaşının sunduğu çok yönlü fırsatlarla ekonomik gücü alabildiğince artar. Artık Laden CIA ve ISI denetiminde dinci örgütlere her türlü imkanı açıktan sağlayan bir finansördür.

Bilindiği gibi Afgan direnişi sırasında dünyanın her köşesinden “komünizme karşı mücadele” amacıyla yüzlerce hatta binlerce dinci-faşist, siyasi-ideolojik-askeri ve teknik bakımdan eğitmek üzere Afganistan'a getiriliyordu. Afganistan'ın tercih edilmesinin en büyük nedeni, diğer imkanların yanı sıra askeri eğitim bakımından her türlü imkanı sunuyor olmasıdır. Organizenin baş aktörü CIA, bölge temsilcisi Pakistan-ISI, Afganistan'da bunu ayarlayan esas güç ise Hikmetyar idi. Askeri eğitim kampları Pakistan ve Afganistan'da bulunuyor, uzmanları da Pentagon ve denetimindeki ISI tarafından sağlanıyordu.

Burada birçok örgütlen-

meler arasında özellikle kontr-gerilla grupları, özel suç örgütleri, sabotaj-imha birimleri, uyuşturucu mafya çetelerinin yetiştirilmesine özel önem veriliyordu. “Komünizme karşı mücadele” eksenli verilen her türlü teorik-politik-ekonomik-ideolojik eğitimden sonra öğrenciler, pratik eğitim ve tecrübeyi de Ruslara karşı verilen sıcak savaş ortamında kazanıyorlardı.

İşte Laden, ABD'nin “komünizme karşı mücadele” stratejisi doğrultusunda yetiştirilen binlerce kişiden biridir. Laden bu koşullar içinde dünyanın dört bir tarafından gelen mücahitlerle tanıştı ve ekonomik gücüyle de bu ilişkileri alabildiğince genişletti. Rus işgalinin son bulmasıyla Laden, Afganistan dinci partilerinin iktidar sorununda aralarında anlaşamayıp birbirleriyle çatışmaya girmeleri sonucu çok rahatsız oldu ve bunu benimsemeyerek Sudan'a gitti.

1993'te New York'da

Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması ve “terör örgütlerine destek vermesi” suçlamasıyla ABD'nin baskısıyla, 1994'te S. Arabistan vatandaşlığından çıkarıldı. ABD, Sudan'a Laden'i teslim etmesini istedi, ancak, Sudan bu teklifi kabul etmedi. Ne zaman ki Rabbani başkanlığında Hikmetyar başbakan atandı, Laden özel bir uçakla hemen Afganistan'a geldi. Daha sonra Laden'e ekonomik gücünden dolayı Talibanlar kucak açtılar.

ABD, Talibanlardan Laden'i istiyor ancak Talibanlar vermeyeceğini söylüyor. Talibanların ABD ve Pakistan'ın baskısına dayanması imkansızdır. Çünkü bu devletlere karşı durarak iktidarını koruması mümkün değildir. Taliban hareketi kesinlikle her yönden ABD ve Pakistan'ın kontrolindedir. Bir ihtimal, eğer ABD direttiği halde Talibanlar Laden'i teslim etmeme tavrını sürdürürse ABD tekrar saldırarak Talibanları ikti-

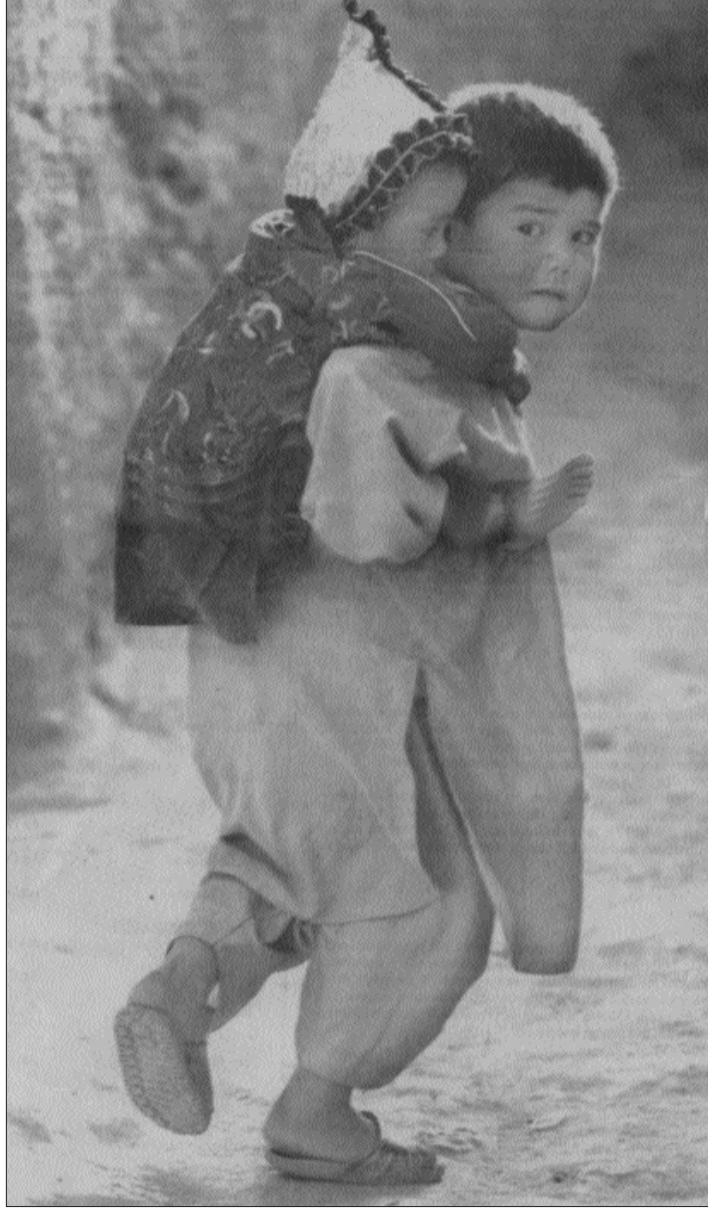

dardan düşürür. Ancak, ABD günümüzde Talibanlardan daha iyisini de bulamaz. Bizce, Laden de dahil olmak üzere bu güçler arasında kesinlikle gizli anlaşmalar vardır. Belki de ABD önderlikli yeni bir senaryo gereği Talibanlar Laden'i kendilerinin dünyada resmi düzeyde tanınması için bir kalkan şeklinde kullanıyordur.

Burada herkesin önemle bilmesi gereken bir olgu vardır ki, bütün gelişmelerin Pentagon-CIA ve ISI tarafından tertiplendiği, Laden'i suni gündem yaparak Talibanlar üzerinden yeni bir modelin denendiğidir. Buna bağlı olarak Orta Asya petrol ve doğal gaz rezervlerinin paylaşılması ve taşınması sorununda hangi güzergahın benimseneceği konusunda dünya gerici güçleri arasında ciddi çatışmaların yaşandığıdır."

ABD böylelikle Asya ve Kafkasya'nın zengin enerji kaynakları ve enerji koridorlarını kendi denetimi altına alacaktı. Anımsanırsa "Şanghay Beşlisi'nin oluşturuluş

protokolünde "Asya'da da güç kazanan ve birer tehdit unsuru olmaya başlayan radikal islamcı örgütlere karşı or-

tak mücadele etme" kararında yer almıştı. Bunun gerçek anlamı, ABD'nin bizzat örgütlediği radikal-islamcı örgütler aracılığıyla Asya'da oluşturmaya çalıştığı etkinliği zayıflatmaktır. Keza, Çeçenistan'daki radikal-islamcı güçlerinde ABD devşirmesi olduğu bilinmektedir. Afganistan yönetimini elinde bulun-

duran Taliban ve diğer yandan da Bin Laden, ABD'nin oynamasını istediği misyonu yerine getiremeyince ve sü-

reç içinde palazlanıp ABD'nin denetiminden çıkınca ABD Taliban ve Bin Laden'i gözden çıkardı. Dolayısıyla bu bilgiler, tekerleği yeniden keşfetmek anlamına geldiği için belki gereksiz bir tekrar da olacaktır. Bu anlamda, Taliban ve Bin Laden'in kim olduğunu vurgulamaktan ziyade ısrarla 11 Eylül eylemlerinin niteliği, halklar nezdinde uyandırdığı etki ve ABD'nin kendi kanlı tarihi üzerinde duracağız.

11 Eylül'de gerçekleştirilen saldırıların New York ve Washington hedefleri, dünyanın yarı-sömürge ülkelerinin kanını adeta

bir Drakula gibi kan emme işlevi gören [DTM (ikiz kuleler) ve Pentagon'un] simgeler olması itibariyle ciddi bir öneme sahiptir. Yani ABD'nin askeri, mali-ticari prestij borsaları yerle bir edilmiştir. Kağıttan kaplan yara almıştır. Ve azgınca kükremektedir. Bu minvalde saldırılarda seçilen hedefler

doğru hedeflerdir.

Ancak seçilen hedeflerin doğru hedefler olması eylemin niteliğinin -tarz ve yönteminin- de doğru ve devrimci olduğu anlamına gelmez.

Birinci olarak; eylemin kimin ve niçin yaptığı karanlıktadır. Dolayısıyla, ısrarla bu eylemlerin kimin ve niçin yaptığını tartışmasını yapmayı doğru bulmuyoruz. Karanlıkta ve belirsiz olan bir şey üzerine yorum yapılmaz. “Gerçeklere olgulardan varılır” -Lenin- Bu anlamda ortada bir olgu, yani veri olmadığı için gerçeğe de ulaşamayız.

İkinci olarak; eylemin niteliğine eylemin tarzından da yola çıkarak ulaşırız. İkiz kuleler ve Pentagon’da, gerçekleştirilen saldırılarda kullanılan uçaklarda yüzlerce sivilin olması, ikiz kulelerin yerle bir edilmesiyle birlikte binlerce sivilin ölmesi. Yani ikiz kulelerde çalışan teknisyenler, garsonlar, asansör görevlileri, temizlikçiler vb. vb. biçimde yaşamlarını kol ve kafa gücünü satarak sürdüren binlerce emekçinin olması eylemin en olumsuz ve tasvip edilmeyecek yanındır. Bu anlamda bu eyleme damgasını vuran nitelik, amaca giden her yol mübahdır anlayışının yansımasıdır.

ABD emperyalizmi ise bu saldırıları, ABD’ye karşı açılmış bir savaş olarak değerlendirip saldırıları gerçekleştiren “terörist”lere ve onların yatakçılarına karşı uzun süreli bir savaş başlattıklarını açıklamıştır. Bu açıklamanın ardından ABD emperyalizmi

ve onun tekelci medyasının öncülüğünde dünya çapında -halklara yönelik- bir “anti-terörizm” kampanyası başlatmıştır. Tüm emperyalistler ve onların bilim um işbirlikçileri önlerine çıkan bu “fırsat”la koro halinde bu saldırı kampanyasına katılmışlardır.

Fakat dünyanın mazlum halkları; ama en çokta ABD emperyalizminin süngüsüyle kan-revan içinde kalan ve katledilen halkları, ABD’nin tarihi boyunca işlemiş oldukları suçları unutmamıştır.

Endonezya’da ABD destekli faşist Suharto’nun darbeyle işbaşına gelmesinden sonra, ABD direktifleriyle Bir milyon devrimci-komünist, aydın ve demokratın adeta bir süre avıyla katledilmesi unutulabilir mi? Ve yine ABD’nin direktifleriyle Sharto ve faşist Endonezya diktatörlüğünün Doğu Timor’da gerçekleştirmiş olduğu katliamlarla Doğu Timor halkının neredeyse tüm nüfusunun soy kırımından geçirilmesi unutulabilir mi?

Ya peki Vietnam’ı ve Kim Pulch’u anımsayan var mı? Hani ABD’nin Vietnam’a atmış olduğu kimyasal bombalar sonucu tüm vücudu yanık içinde çıplak, minik vücuduyla koşan küçük kız **Kim Pulch**’un tarihe mal olmuş fotoğrafından söz ediyoruz. Ve ABD bombaları ve kimyasal silahlarıyla katledilen yüzbinlerce Vietnamlı’yı anımsıyoruz.

ABD direktifleriyle Şili, Arjantin, Paraguay, Uruguay, Nikaragua ve diğer Latin Amerika ülkelerinde gerçek-

leştirilen darbelerle onbinlerce devrimci, yurtsever ve aydınının katledilmesini. Ve hatta yalnızca Şili’de faşist Pinoche’nin ABD direktifleriyle (ki bu CIA belgelerinde dahi deşifre edilmiştir) en az onbin devrimcinin uçaklarla okyanusa atılarak katledildiğini anımsıyor muyuz? Şimdi onların bir mezar taşı bile yok.

ABD-İsrail ortaklığı ve projesiyle Lübnan işgalinde katledilen 50 bin (elli bin) Lübnan’lı ve Filistinli’nin katledilmesi... Şuanın başbakanı faşist Şaron’un ABD direktifleriyle iki Filistin kampında bulunan ikibin (2000) Filistinli sivilin yalnızca bir operasyonda katledilmesi... Ve bugüne kadar binlerce Filistinli ve Lübnanlı’nın katledilmesi... Ve Filistin topraklarının ABD desteğiyle işgal altında tutulması... Ve bugün her gün katledilen on-on iki yaşındaki Filistinli çocuklar unutulur mu?

Dünyada her yıl aklıktan ölen milyonlarca insanın sorumlusu/sorumluları ABD ve diğer emperyalist haydutların dizginsiz sömürüsü olması gerçeği... ABD’nin işlediği ve işlemeye devam ettiği suçlar o kadar çok ki saymakla bitmez. ABD emperyalizminin suç dosyaları o kadar çok ve kabarık ki, milyonlarca klasöre sığmaz.

Dünyanın tüm ezilen halkları ABD’nin bu suç dosyalarını algısal düzeyde de olsa biliyor ve anımsıyor.

İkiz kulelere/Pentagon’a yapılan saldırılara karşı halklar duygusal çaptada olsa sevinç gösteriyorlar ve “Ohh

olmuş!” diyorlarsa, yaşamış oldukları ve yaşadıkları acılardan kaynaklıdır.

Evet, New York ikiz kuleleri ve Washington’da Pentagon’a karşı gerçekleştirilen saldırıların tarzını eleştiriyoruz. Fakat saldırının gerçekleştirildiği hedefler itibariyle objektif olarak dünya halklarında “ABD emperyalizmini de cezalandırır”, “ABD emperyalizmi gerçekte kağıttan bir kaplan”mış bilincini uyandırdığı için önemlidir.

11 Eylül saldırılarının ardından dünya halklarında uyanan bu politik bilincin tehlike sinyallerini alan ABD emperyalizmi diğer

emperyalistlerle birlikte yeminli uşaklarını da yedeklerine alarak dünya halklarına yönelik yoğun bir “anti-terör” kampanyası başlattılar. Bu kampanyanın hedefi, dünya halklarını terörize ederek, onları sindirmek, baş kaldırmaz hale getirmektir. Bu saldırı kampanyalarıyla işçi sınıfının en meşru haklarının gasp edilmesinin zemininde yaratılmış olunuyordu. Mesele, önümüzdeki dönemlerde ABD ve diğer emperyalist

devletlerde gerçekleştirilmesi düşünülen “anti-küresel” eylemleri yasaklamaya çalışacaklar. Nitekim Bush ve ekibinin yönetime el koymadan önce yayınlanmış “Amerika’nın ulusal çıkarları” başlıklı Amerika’nın Ulusal Çıkarlarını Komisyonu” adlı kuruluş tarafından hazırlanan raporda; Amerika’nın en

önemli “yaşamsal” çıkarları listesinde ki 4. madde de “ticaret, mali piyasalar, enerji kaynakları ve çevre gibi en önemli global sistemlerin geçerliliğini ve istikrarını sağlamak” (s.5) olarak tarif edilmiş. Bu tarifi “küreselleşme” ile ilişkilendiren sayfalarda (s.45) “küreselleşme”nin korunmasının ABD açısından bir ulusal güvenlik sorunu olduğu ifade ediliyor. Ergin Yıldızoğlu’nun ifadeleriyle (1 Ekim 2001. Cumhuriyet

syf. 13) “Bu yüzden küreselleşmeye karşı çıkanlar, ABD’nin ulusal çıkarlarını tehdit etmiş oluyorlar. Bu açıdan bakınca, bir küreselleşme karşıtı hareketi, teröristlerle özdeş gören mantık şöyle: 1) Küreselleşme bugün varolan kapitalizmin adıdır; 2) Buna karşı çıkan doğrudan kapitalizme karşı çıkmakta-

dır; 3) Öyleyse bu harekete birlikte, uluslararası anti-kapitalist (komünist) bir hareket geliyor; 4) Bu, daha fazla büyümeden yok edilmelidir!”

Ergin Yıldızoğlu devamla; “**Tam**

bunlar dünya ekonomisinin bir resesyona/girdiği, yoksulluğun, işsizliğin artmaya, küreselleşmenin geleceğinin kararmaya başladığı, toplumsal muhalefetlerin yükselme eğilimine girebileceği bir dönemde yaşanıyor. Belli ki birileri, yine her zaman olduğu gibi terörizmle savaş bahanesiyle, her türlü toplumsal muhalefeti ezmede kullanılabilecek tedbirleri uygulamaya koyuyorlar.”

Türk medyasıda bu kampanyanın savaş çığırkanlığıyla birlikte borazanlığını yaparak her zamanki gibi büyük bir “görev aşkıyla” kitleleri terörize etme rolünü yerine getiriyordu. Uşak medyanın bütün savaş çığırkanlığına karşın, kamuoyu araştırmalarında halkın ezici bir çoğunluğunun savaşa karşı olduğu ve ABD emperyalizminin Afganistan halkına yönelik saldırılarının karşısında olduğunu gösterdi. Çanak yaylayıcı burjuva medyanın yığınlara yönelik yoğun manüplasyonu bu sefer çok işe yaramamıştı. Bu kamuoyu yoklamasıyla ortaya çıkan sonuç bir kaynağını da işaret ediyordu. ABD “düşmanını tanıyor” muş! Vietnam, Küba, Çin, Peru, Kolombiya, Nepal, Türkiye, Ortadoğu, Asya ve dünyanın tüm halkları ABD’nin düşmanıdır. Ancak tüm dünyanın halkları da düşmanını/düşmanlarını tanımaya başlıyor.

ABD emperyalizminin yeni Asya stratejisi

Emperyalistler birleşti mi? Ya da ABD emperyalizminin Afganistan ve tüm Dünya halklarına karşı açmış olduğu savaşın değerlendirmesi:

11 Eylül saldırısının hemen ertesinde NATO acil olarak toplantı yaptı. ABD’nin “bu saldırı bize açılmış bir savaştır” açıklamasından yola çıkan NATO, 5. maddeyi yürürlüğe koydu. Bu madde de, dışarıdan bir NATO üyesine karşı yapılan saldırıyı tüm NATO üye-

lerine yapılmış olacağını var sayıyor.

Bu kararın alınmasından sonra tüm burjuva ve küçük burjuva aydınlar dünyanın ABD merkezli tek kutuplaşmaya doğru gittiğini ve bundan sonra artık, yeni bir dönemin başladığını ilan ediyordu.

Bu ilan:

Tüm emperyalist ülkelerin ABD’nin yedeğine takılacağını, yarı-sömürge ülkelerin ise emperyalizmin emrine amade olacağını ABD öncülüğünde dünyada; “teröre karşı bir mücadele koalisyonunun oluşturulacağı”nın, AB ordusu girişiminin iflas ettiğinin vb. açıklamalarının kamuoyuna deklare edilmesini kapsıyordu.

Ancak; emperyalizmin karakterini ve uluslararası konjonktürün analizi doğru bir biçimde yapılmadığı zaman böylesine gerçekçi olmayan ve yanılsamalı bir tablo pekala çıkarılabilir.

11 Eylül saldırıları sonrası ABD’de her zamankinden daha güçlü bir biçimde kristalize olan istem ve hatta istemi de aşarak yaşama geçirilmeye çalışılan plan (körfez savaşına göndermede bulunursak, benzer süreç ve plan, bu savaş öncesinde uygulanmış ve dünyada ABD eksenli “Yeni Dünya Düzeni” oluşturulmuştu); AB emperyalistleride dahil, Japonya, Çin ve Rusya’yı da zayıflatarak kendi yedeğine almayı kapsamaktadır elbette. Ki, NATO’nun 5. madde kararı ve tüm dünyaya gözdağı vermesine “ya beni desteklersiniz

ya da sizi ezerim” biçimindeki ağavari çıkışları ABD’nin bu istemini ve planını ifade etmektedir.

Ancak istemler ve uygulamaya sokulmaya çalışılan planlarla yaşamın canlı gerçekliği arasında her zaman bir çelişki vardır. Çünkü bugünkü konjonktürle 1991’lerdeki konjonktür arasında daha keskin çelişkiler söz konusu. Dün ABD’nin lehine olan dengelerde aleyhine değişiklikler var. Dün olmayan “Şanghay Blok’u” ve AB eksenli bir kutuplaşma var. Keza Japonya’da ABD eksenli bir dünyaya daha şimdiden ayak diriyor.

İkinci olarak ise; ABD özellikle AB emperyalistlerini kendisine yedeklemek ve kurulması planlanan AB ordusu işlevsizleştirmek için yoğun bir çaba harcıyor. NATO’nun 5. madde kararı bir yönüyle ABD’nin bu çabasının göstergesi olarak algılanıyor. Fakat yalnızca bir yönüyle; diğer yönde bakmamız gerekiyor. Çünkü ipin diğer ucuda AB emperyalistlerinin (Çin-Rusya ittifakını da bir dip not olarak düşmeyide unutmayalım) elindedir.

AB emperyalistleri açısından ise NATO’nun 5. madde-sini yürürlüğe sokması esas olarak bir taktikten ibarettir. AB’nin niçin böyle bir taktiğe girme ihtiyaçlarını duyduklarını anlamak için ilkin ABD’nin özelde Afganistan’da genelde ise Asya’da ne istediğini ve ne aradığını mercek altına almamız gerekiyor.

11 Eylül sonrası ABD, Af-

ganistan'a savaş açtığını ilan etti. Fakat ABD bu savaşı yalnızca intikam almak ve sarsılan prestijini yeniden kazanmak için yapmıyor. Böyle bir savaşta intikam almanın ve yeniden prestij kazanmanın etkisi vardır kuşkusuz. Ama tüm savaşların temelinde ekonomik ve politik nedenler vardır. Dolayısıyla ABD'nin esas hedefi, "teröre karşı mücadele kampanyası"yla Asya'da kendi aleyhine olan tüm dengeleri değiştirmek istemesidir. Dünyanın en zengin enerji kaynakları Asya'da bulunmaktadır. Keza Afganistan'da da zengin petrol yatakları bulunmaktadır. Afganistan aynı zamanda bölgede bulunan enerji kaynaklarının boru kanalıyla Hint Denizi'ne taşınmasında geçiş güzergahıdır.

Ama unutmamak gerekir ki bölgede dikkate alınması

gereken başka güçlerde bulunmaktadır. Bunların başında Rusya-Çin ittifakının belirleyici olduğu ve önderliğini Çin'in yaptığı "Şanghay Beşlisi"nden, "Şanghay İşbirliği Örgütüne dönüşen emperyalist kamplaşma bulunmaktadır.

1996 yılında Çin ile Rusya Federasyonu, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan arasındaki sınır anlaşmazlıklarını çözmek, bölgesel istikrar ve güvenliği sağlamak amacıyla kurulan "Şanghay Beşlisi", Özbekistan'ın 15 Haziran 2001'de katılımıyla "Şanghay İşbirliği Örgütü"ne (SCO) dönüştü. İşbirliği Örgütüne son zamanlarda Pakistan'da üyelik başvurusunda bulundu. ABD emperyalizminin son saldırganlığını daha iyi anlamak açısından bir "cazibe" merkezi haline gelen bu örgütlenmenin,

muhtemel üye devletleri şu şekilde sıralanıyor: İran, Hindistan, Moğolistan, Türkmenistan ve Ermenistan. Şunu görmek sanırsanız çok zor olmayacaktır. **"Aslında bu forum neredeyse dünya daki ABD karşıtlığının bir simgesi, çatısı olmaya adaydır. Diğer küçük çaplı devletleri bir kenara koyup, Rusya, Çin, İran ve Hindistan'ı yan yana koyduğumuzda bu kompozisyonun daha bir netlik kazandığını görebiliriz"** (Stratejik Analiz Cilt-2. Sayı 14 Haziran 2001 Avrasya'da Güç Mücadelesi:, Şanghay Beşlisi Ya da Mahşerin Beş Atlısı- Syf. 73)

Şanghay Beşlisi'nin toplantılarını değerlendirdiğimizde bu gerçek çok daha çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Örneğin Beşli'nin 25 Ağustos 1999 tarihinde Kırgızistan'ın başkenti

Bişkek'te bir araya gelerek yaptıkları dördüncü zirvenin sonuç bildirgesi dikkat çekicidir. Liderler, zirveden sonra yayınladıkları ortak bildiride, NATO'nun genişlemesi, Irak, Bosna ve Kosova'daki gelişmelerle tartışmaya açılan ABD ve NATO merkezli "tek kutuplu" dünya düzenine karşı "çok kutuplu"luğu dile getirmişler ve BM Güvenlik Konseyi'nin onayı olmadan uluslararası alanda güç kullanma tehdidinde bulunmasına karşı olduklarını da özellikle vurgulamışlardır.

Yine Beşinci Zirve'de, Bölgede ki etnik bölücülere, radikal dinci faaliyetlere (ki bunların üzerindeki ABD etkisi yadsınmaz) ve diğer suç, unsurlarına, aynı zamanda ABD'nin yürütmekte olduğu NMD'ye (Ulusal Füze Savunma Sistemi) karşı tutum bu zirvenin önemli konusu olmuş, 21. yüzyıla yönelik işbirliğinin tablosu çizilmiştir.

Tüm bu gelişmelerinde ortaya koyduğu gibi ABD emperyalizmin bugün "terörizm karşı mücadele etme" stratejisi adı altında Afganistan'a ve Orta Asya'ya yönelmesi, bölgedeki emperyalist çıkar dalaşlarından kaynaklıdır. Bölge'de özellikle, Çin'in ekonomik kalkınma, ülke güvenliği ve 21. yüzyılda süper güç haline gelme yolundaki "Büyük Stratejisi"nin gerçekleşmesi için, kendisinin de içinde bulunduğu ve aktif bir rol oynayabileceği, NATO ve ASEAN gibi örgütlere alternatif olan Şanghay Beşlisi Örgütü'nün

etki gücünü arttırması, ABD'nin 11 Eylül saldırılarını bahane ederek bölgede mevzi kazanma çabasının bir ürünüdür. Bu görülmelidir.

Amerikan emperyalizmi Afganistan'ı kendi istediği biçimde şekillendirdikten sonra yeni Asya stratejisinin diğer hamlelerini yapmak için bir basamak olarak kullanılacaktır. ABD, "bu savaş uzun süreli bir savaş olacaktır", diyor. Bunun anlamı, ABD'nin denetimi dışında olan ve zengin enerji kaynaklarına sahip olan (İran, Irak, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan vb. ülkeleri -ki bu ülkeler esas olarak Rusya ve Çin'in kısmende AB emperyalistlerinin denetiminde-) ülkeleri yeri geldiğinde askeri yeri geldiğinde ekonomik, siyasal, kültürel, ideolojik kuşatma altına almaktır.

Mesela koşullar olgunlaştığında Irak'a askeri operasyon düzenlenerek mevcut yönetim değiştirilir; Özbekistan, Tacikistan gibi Rusya-Çin etkisinden kurtarılarak ABD'nin işbirlikçileri durumuna getirilirler. Bu bir ABD planıdır.

Asya'daki dengelerdeki olası kaymalar bir kaç ülkeyle sınırlı kalsa dahi, ABD'nin bu hamlesi domino taşı işlevinde görebilir. Bir ülkede meydana gelecek denge değişikliği zincirleme bir şekilde tüm Asya'yı etkileyecek düzeneğin çalışmasını da beraberinde getiriyor. Bu düzenek başta Rusya ve Çin'in kuşatılmasını ve AB emperyalistlerinin lehine olan konjonk-

türün aleyhine çevrilmesi durumunda beraberinde getiriyor. İşte tam da burada AB emperyalistlerinin NATO'nun 5. madde kararını niçin aldıklarına ilişkin soruya bu değerlendirmeler ışığında yanıt verebiliriz.

AB emperyalistlerine göre (ki NATO üyesi olmayan Çin ve Rusya'da AB ile aynı paralelde düşünülmektedir) ABD saldırıya uğramıştır ve bu durum itibarıyla ABD "haklı" ve "meşru" pozisyonundadır. ABD, saldırıya uğramasının hemen ertesinde "savaş" kararı almıştır. ABD'nin bu kararına AB, Çin, Rusya destek versede vermesede uygulayacaktır. Rusya, Çin ve AB emperyalistleri ABD'yi destekleme yönünde karar almış olsalar da, ABD Asya'ya tüm askeri yığınağıyla (İngiltere'yi yanına alıp girip mevcut dengeleri uzun vadede değiştirebildiği ölçüde değiştirecektir. Diğer emperyalist haydutlar ABD'ye destek vermeselerde onun Asya hamlesinin önünü kısa vadede kesemezlerdi de. ABD'ye destek vermeleri ve belirli koşullarda (hatta, söz gelimi Rusya'nın dahi) onunla birlikte hareket etmeleri ABD'yi sınırlamayı da beraberinde getirecektir. Dolayısıyla emperyalistler ABD'yle "birlik" içinde mücadele-rekabet siyasetini devreye sokmuşlardır. Ki, AB devletleri (İngiltere'yi saymazsak) özellikle Fransa, Almanya, İtalya gibi devletler, 5. madde kararının alınmasından sonra sık sık "Afganistan'a yapılacak saldırının "ölçülü" olmasına

vurguda bulundular. Burada ölçü, AB emperyalistlerinin koymuş olduğu sınırdır.

ABD'nin Afganistan'a yönelik saldırılarının sınırlarının çizilmesidir. ABD'nin bölgeye yerleşme talebinin diplomatik bir tarzda sınırlandırılmasının dillendirilmesidir.

NATO üyesi olmayan Çin ve Rusya'da AB emperyalistlerinin izlemiş olduğu taktiğe yakın bir taktik izlemektedir. Çin ve Rusya Asya'ya yönelik politikalarını BM (Birleşmiş Milletler)'in daimi üyeleri olmaları sıfatıyla BM içinde yaşama geçiriyorlar fakat gözden kaçırmamız gereken bir noktada ABD'nin yeni Asya stratejisi'ni yaşama geçirmek için atmış olduğu her pratik adım, Çin ve Rusya'yı daha yakından ilgilendirmeye ve daha dikkatli davranmaya itmektedir. Çünkü bu bölge, Çin ve Rusya'nın kendi arka bahçesidir. Dolayısıyla her ABD hamlesi en çokta Çin ve Rusya'yı ilgilendirecektir. Keşmir'den başlayıp (Çin'deki Doğu Türkistan'da unutmayalım) Afganistan, Pakistan, Tacikistan, Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Çeçenistan (Kafkasya) hattına kadar radikal-İslamın güçlü etkileri vardır. Radikal islamın Afganistan ağının zayıflatılması Rusya'nın Hindistan'ın ve kısmende Çin'in işine gelmektedir. Ama bu ağın daha da genişleyerek ABD'nin kontrolünde geliştirilmesi Çin ve Rusya'yı kaygılandırılmaktadır. Keza böyle bir genişleme; Afganistan, Pakistan, Hindistan ve "Şanghay

Bloğu'nun (Çin ve Rusya) dışında oluşturan devletlerde dahi önemli ölçüde ABD etkinliğinin ve hatta denetiminin artması anlamına gelmektedir. ABD'nin yeni Asya stratejisi zaten tüm bu genişlemelerin toplamıdır.

ABD'nin yeni Asya stratejisi bir süredir ABD ekonomisinde olan ve 11 Eylül saldırısıyla biraz daha artan resesyonun-durgunluğun, (ki tüm dünya ekonomisinde bir süredir resesyon söz konusuydu) önünü kesmek için esas olarak savaş eksenli siyaseti, diplomatik ve ekonomik baskıyı halklar üzerinde ideolojik, kültürel, şekillendirilişi (ki yalnızca dengeleri ve yönetimleri değiştirmek ABD emperyalizminin stratejik çıkarlarını kalıcı kılmaya yetmez; söz konusu değişen dengelere uygun olarak kendi nüfuz alanına aldığı devletlerin halklarında ABD'nin "kutsal" çıkarlarını kalıcılaştıracak biçimde ideolojik siyasal, kültürel, sanatsal şekillendirilişe-bombardımana- tabi tutulması gerekiyor. Çünkü en çok uyuşturulmuş ve duyarsızlaştırılmış halk, en kolay yönetilen halktır) kapsayan komplike saldırıların toplamıdır.

Emperyalist haydutlar açısından bir resesyondan çıkışın en kestirme yolu, çelişkilerin yoğun olduğu bölgelerde, en zayıf halkalarda savaş başlatılmaktadır. Peki emperyalistlerin ama özellikle ABD emperyalizminin başını çektiği haksız bir savaş en

çok kimlerin işine yarar? ABD silah ve petrol şirketlerinin. Ki, ABD'nin Afganistan hamlesinde en çok Amerikan silah ve petrol şirketlerinin kar marjlarını yükseltecektir.

Bir süredir Asya'nın İran'dan Afganistan ve oradan kuzey ve doğuya doğru uzanan hatta Çin, Rusya ve AB petrol şirketleri ABD'nin dev petrol şirketlerinin yönetimine sundukları alternatif boru hattı projesinde;

"Bölgedeki petrol ve doğal gaz Afganistan ve Pakistan üzerinden, tek bir boru hattıyla Hint okyanusuna bağlansın!" diyor (aktaran Aydın Doğan Cumhuriyet gazetesi 18 Eylül 2001"

ABD petrol şirketlerinin bu projesini bir veri olarak kabul ediyor ve devam ediyoruz.

11 Eylül saldırısından hemen sonra ABD emperyalizmi ısrarla Afganistan'ı hedef gösteriyordu. ABD'nin cellat yöneticileri "yalnızca teröristleri değil, teröristlere yardım eden devletleride cezalandır..."maktan dem vuruyordu. Taliban'ın feodal din ulemalarının almış olduğu "Bin Laden ülkeyi gönüllü olarak terk etsin" kararıyla yapmış olduğu taktik manevraya karşılık ABD aynı anda "Biz yalnızca Bin Laden'i değil onun tüm militanlarını da yakalayıp adalet önüne çıkaracağız. Afganistan'da Hıristiyan'lık propagandası yaptıkları gerekçesiyle tutuklu bulunan yabancı heyeti de kurtaracağız..." söylemleriyle yanıt vererek manev-

raya manevrayla karşılık veriyor. Ve ısrarla hedef tahtasına Afganistan'ı yerleştiriyordu. Zira ABD, gerek askeri operasyon tehditleriyle ve gereksede para "yardımı" gibi satın alma yöntemleriyle Pakistan yönetimini teslim almıştı. Dolayısıyla artık Pakistan ABD için bir engel olmaktan çıkmış yedek güç olmuştu. Geriye ise Afganistan kalıyordu. (!?) **Niçin illede Afganistan hedef tahtasındaydı. Petrol şirketlerinin projesine en dolaysız yanıt verebilecek durumda olduğu, bu şirketlerin çıkarlarının en çok merkezileştiği noktada bulunduğu için.**

İşte, ABD emperyalizmi Afganistan coğrafyasını bir manivela olarak kullanarak kendi kontrolünde bulunan Pakistan, Bangladeş, Azerbaycan, Türkiye vb. devletler üzerinden tüm Asya'yı kuşatma stratejisine start vermiştir. C. Bush'un guguk kuşu gibi "Afganistan, Afganistan!" demesinin ve "Haçlı seferi" gibi "demagojik" (Bush'un Haçlı seferi" sözcüğünü ağızından kaçırdığı söyleniyor. Aslında bu bir tiyatro. Bush bu sözcüğü bilinçli olarak söyledi) bir söylem yumurtlamasının perde arkasında bu gerçekler var.

ABD bu stratejisini yaşama geçirmek için diğer emperyalist güçlerin desteğine ihtiyacı var. **Rusya ve Çin'in destek koşulu ABD'nin bölgede kalıcı olmaması ve savaşın sınırlı**

tutulması kriterlerine göre biçim alıyor. Diğer yandan da göstermelik olarak hava uçaklarıyla Afganistan'a yönelik bir kaç sorti yapması, Rusya açısından çok da sorun değil. Çünkü Rusya bu hamlesiyle ABD'yi de kontrol edebilecek zeminde yaratmış olur. Fakat Rusya, Çin ve AB emperyalistleri ABD'nin Asya kozunu görmüş durumdadır. Ki, ABD'nin Yeni Asya Stratejisi'ni yaşama geçirmede ısrarcı olması demek, Rusya ve AB emperyalistlerinin bölgeden dışlanması anlamına geliyor.

Geriye Çin kalıyor. Çin'in ise burnunun dibinde ABD'nin Asya'nın dengelemini alt-üst etmesine müsamaha göstermesi, Çin'in kendi emperyalist çıkarları için tehlike sinyallerinin çalması demektir. İngiltere ise her biçimde ABD'nin stratejik müttefikidir.

Önümüzdeki dönemde Çin ve Rusya bütün çabalarıyla ABD'nin Asya operasyonunu sınırlamaya çalışacaklardır. ABD'nin Yeni Asya Stratejisi aynı zamanda "Şanghay Bloğu"nu da zayıflatmayı ve hatta parçalayabilirlerse parçalanmayı kapsadığı için en yoğun olarak Rusya ve Çin, ABD'nin Asya çıkarmasının önüne engel olacaklardır. AB emperyalistleri ise 21. yy'a yalnızca kendi egemenliğinin damgasını vurmaya isteyen ABD'ne bu egemenliğini ilan etmesi doğrultusunda "geç" izini vermeyecekler-

dir. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde emperyalistler arası rekabet ve çelişkiler daha da keskinleşecektir.

Kargalar gibi kırıntılara sahip olmak istemi her yarı-sömürge de bulunan emperyalizmin uşağı egemenlerin olduğu gibi Türkiye egemen güçlerinin en büyük düşüdür.

Egemen sınıfların kendileri gibi emperyalizme göbekten bağımlı ve kişiliksiz yöneticileri NATO'nun 5. madde kararından sonra, dört gözle ABD emperyalizminden gelecek direktifleri beklediler. Fakat 11 Eylül'den sonra aradan on (10) gün geçmesine rağmen efendiden direktifler gelmeyince köleler koro halinde salya-sümük ağlamaya başladılar. Beklenen telefonda beklenen direktifler gelince ve İsmail Cem Washington'a çağrılınca bu onursuz yöneticiler rahatladılar.

Şimdi Türkiye'nin belli klikleri Özal ruhunu canlandırmaya çalışıyorlar. ABD'nin Irak'a da savaş açmasını bekliyorlar. Böylelikle K.Irak'a girip "PKK terörünün işini!" bitirecekler. Yine, K. Derviş "ABD'ye koşulsuz destek vermek"ten söz ediyordu ki nitekim aynı açıklamayı Ecevit'te yaptı. Aslında koşulsuz desteğin gösterdiği gerçek koşul ise Kuzey Irak'tır. Bu fikir, egemen sınıflar içinde hakim bir düşünce olmamakla birlikte, yoğun bir biçimde tartışılıyor ve gözden geçiriliyor.

Türkiye egemenleri derin ekonomik ve siyasal krizden çıkış yolu olarak Irak'a karşı bir savaş konseptinin benimseyebilir. Fakat TC egemen sınıfları bu savaş konseptinin risklerini (Ortadoğu halklarının tepkisini göze almak ve Irak'a savaş açayım derken batağa saplanmak gibi) göze alabilirler mi? Olur ya! Bu krizden çıkış yolunu bu savaşta görürlerse pekala bir savaşa girebilirler. Ancak özellikle Genelkurmay Başkanı H. Kıvrıkoğlu'nun son açıklamaları hakim sınıfların bu riski şimdilik göze alamadıklarını göstermiştir.

Anlaşılabileceği üzere Ortadoğu ve Asya adeta pimi çekilmiş bir bomba. Ne zaman ve nerede patlayacağı belli değil.

Sonuç olarak;

ABD'nin Afganistan'a yönelik doğrultmuş olduğu silah geri tepse de tepmese de radikal islamın kısa vadede Asya'da güçlenmesi kaçınılmazdır.

Radikal islam başlatılan "Haçlı seferi"ne karşılık "kutsal toprakların korunması için Cihat" çağrısıyla dağınık ve ılımlı islam güçlerini bir potada toplama hamlesi geliştirecektir. Hiç şüphe götürmez ki; bu hamlede en yakıca ve ilk elden etkilenen Pakistan'dır. Pakistan ABD emperyalizminin Afganistan'a yönelmesine kapı araladığı müddetçe iç savaş olasılığı

her zaman gündemde kalacaktır. Belkide bir gerçeklik haline gelip bir iktidar savaşına dönüşecektir. Pakistan şimdi yeni bir Bangladeş sendromu yaşıyor. Bir iç savaşın Pakistan'ı ikiye bölme olasılığı da gündemdedir.

ABD'nin Asya'yı "yeni yapılandırma" stratejisinin geri tepme olasılığı da vardır. Olası böyle bir gelişme emperyalistler arasındaki çelişkilerin ve perde arkasındaki çatışmaların yoğunluğuna ve radikal islamcı güçlerin direncine bağlıdır. Keza böyle bir olasılık bir gerçeklik haline geldiği zaman ABD, kısa vade içinde olsa Asya'dan çekilecektir. Bu durumda Rusya, Çin ve kısmen de diğer emperyalistlerin Asya'daki pozisyonlarında güçlenecektir.

Bu minvalde, ABD'nin Asya seferi başarısızlık olursa Ortadoğu'daki çatışmaların kontrol dışına çıkmaları kuvvetle muhtemeldir. Çünkü; ABD'nin olası başarısızlığı Ortadoğu'daki radikal islamcı, şeriatçı örgütlere güçlü bir psikolojik motivasyon verecektir. Böyle bir durum İsrail-Filistin savaşının fünüyesini tümünden çekecektir.

ABD'nin Afganistan'a açmış olduğu savaş en çokta yoksul Afgan halkına zarar verecektir. Böyle bir saldırı aynı zamanda Afgan halkını katletmeye yöneliktir. Biz haksız bir savaşın

tarafı olmayacağız. Bu savaşta haksız bir savaştır ve bu savaşında tarafı olmayacağız. Ama her koşulda "emperyalist işgale hayır" diyeceğiz.

Her ne kadar emperyalistler arasında yoğun çelişkiler ve rekabet yaşansa da aralarında anlaşmaları tek şey halklara yönelik saldırıdır. 11 Eylül'le birlikte ABD ve AB emperyalistleri yoğun bir biçimde emekçilerin demokratik kazanımlarını gasp etmeye başladılar.

Bunun için "terörizme karşı mücadele" kisvesi altında yeni yasalar hazırlıyorlar. Amaç, emekçilerin burjuvaziye karşı ekonomik-demokratik ve siyasal mücadelelerinin önüne set çekmektir. Fakat bunu asla başaramayacaklar.

Son bir nokta;

Emperyalizm varolduğu sürece pazar savaşları bitmeyecektir. Emperyalizmin-kapitalizmin bombaları halkların üzerine yağmaya devam edecektir.

Bunu önlemenin tek yolu emperyalizmi haklı savaşlarla hak ettiği yere, "tarihin çöplüğüne" gömmektir. Dünya halkları yaşadıkları acı deneyimlerle bunu bilince çıkartacaktır. Dünya proletaryası ve halkların bu "kağıttan kaplanlara" karşı ellerinde güçlü bir silahı bulunmaktadır. Bu silah Marksizm-Leninizm- Maoizmdir.

Türkiye Proletaryası

AÇIKLAMA: Aşağıdaki çalışma komünist önder İbrahim Kaypakkaya'nın Kemalist hareketi değerlendiren yararlandığı A. Şnurov'un Türkiye Proletaryası adlı çalışmasıdır. İbrahim Kaypakkaya'nın yararlandığı kitap A.Şnurov, Y. Royaliyev'in Türkiye'de Kapitalistleşme ve Sınıf Kavgaraları adlı kitabın Ant Yayınları 1970 basımıdır. Sonraki süreçte kitabın Şnurov'a ait bölümü, Türkiye Proletaryası adı ile Yar Yayınları tarafından yeniden basılmıştır. Rozaliyev'e ait bölümde, yine Yar Yayınları tarafından Türkiye Sanayi Proletaryası adıyla yayınlanmıştır. Şnurov'un Yar Yayınları tarafından yayınlanan bu çalışmasını okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

Bu çalışma; İbrahim Kaypakkaya tarafından "Kemalist hareketin niteliğini ve Kemalist iktidarın uygulamalarını Şnurov'dan geniş aktarmalar yaparak ortaya koyacağız. Çünkü Şnurov güvenilir bir tanık, sağlam bir Bolşeviktir. Aktarma yapacağımız broşürü, Sovyet işçi sınıfına, Türkiye'nin durumunu ve Türk işçi sınıfının mücadelesini tanıtmak amacıyla yazmıştır" olarak değerlendirilmektedir.

ÖNSÖZ

Türkiye'de 1919-1922 yılları arasında patlak veren milli burjuva devrimi, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen Türkiye'yi olduğu gibi yutmak isteyen İngiliz-Fransız emperyalizmine ve yardımcısı olan Yunan saldırganlarına karşı yöneltilmişti. Türk milleti buna karşı koydu ve zaferle sonuçlanan bir milli mücadeleye girişti. Bu mücadelesinde Türk halkı kendi başına bırakılmış değildi. Kendisi için de azılı düşman olan İngiliz-Fransız emperyalizmine karşı Sovyetler Birliği Türk milletini destekliyordu.

Devrimin önderi Mustafa Kemal Paşa'dan dolayı "kemalist" adı verilen bu Türk milli devrimini, Türkiye'nin milli burjuvazisi, yani tüccar, toprak ağası ve o sırada Türkiye'de çok az sayıda bulunan sanayiciler yöne-

tiyordu. Köylü kitleleri örgütlenmemişti. Köylü yalnız milli düşmanını seçebiliyor, sınıf düşmanı olan büyük toprak sahiplerine, ağalara, tefecilere, vurguncu ve tüccarlara karşı savaş açmayı düşünemiyor, bunu beceremiyordu. Proletarya bu milli hareketin yönetilmesini zaten düşünemezdi çünkü güçsüzdü, gerektiği gibi örgütlenmemişti, milli hareketin beşiği olan yerlerde (Türkiye'nin Asya bölümü olan Anadolu'da) sayı bakımından azdı. Proletaryanın öncü partisi ve diğer devrimci işçi örgütlerinin rolü bu savaşta yok denecek kadar önemsizdi.

Bunun sonucu olarak, milli devrimden yalnız Türk burjuvazisi faydalandı. Burjuvazi ele geçirdiği iktidarı, işçi ve köylülerin sırtından gelir sağlamak için kullanıyor, işçilerin sırtından sağladığı karlarla kendi milli sayısını kuruyor, emperya-

listlerle birleşip devrim eylemine karşı koyuyor. Bu noktada Türk burjuvazisi ile yabancı burjuvazinin çıkarları birleşiyor. Türk burjuvazisi emekçi sınıfının en azılı düşmanıdır, emekçiyi sömürüyor ve işçiyle köylü eylemlerini korkunç bir zulümle bastırmaya çalışıyor. Bunun için Türk proletaryasının önünde, öncelikle çözülmesi gereken en önemli sorun, kendi durumlarını düzeltebilmeleri için burjuvaziye karşı amansız bir mücadele açıp, gerek emperyalistler gerekse "öz Türk" burjuvazisi tarafından sömürülmesine son vermek için, emekçi kitlelerini örgütlemektir.

Türk burjuvazisi, kendi sermayesi bakımından fakir olduğundan, yine de emperyalistlerin yardımına muhtaçtır ve emperyalistlere bağımlılığı devam etmektedir. Sovyet işçisi, kardeş Türk proletaryasının emperyalistlere karşı giriştiği özgürlük ve egemenlik savaşında tarafsız kalmaz. Geniş işçi kitlelerimiz Türk proletaryasının ne olduğunu bilmez, yaşam koşullarını tanımaz. Örgütü ve savaşları hakkında bilgi sahibi değildir. Bu küçük kitabımızın amacı, SSCB işçilerine Türk proletaryasını tanıtmaktır.

Moskova, 1929

A. ŞNUROV

TÜRKİYE'NİN ULUSAL EKONOMİSİ VE POLİTİK DÜZENİ

29 Ekim 1927 tarihinde, Türkiye'de bir genel nüfus sayımı yapıldı. Sayım sonucu, Türkiye nüfusu 13.5 milyon olarak tespit edildi. Bunun 3 milyonu, yani beşte biri şehirlerde, arta kalan beşte dördü ise köylerde oturmaktadır. En kalabalık bölgeler, sahillere yakın olanlardır, İç Anadolu bölgesi ile diğer bölgelerin nüfusu azdır. Kalabalık sayılan bölgelerde 1 km kareye ortalama 18-87 kişi isabet ettiği halde, az nüfuslu bölgelerde bu oran 2-25 kişiye düşüyor.

Türk şehirleri nasıl kurulmuştur?

Türkiye'de tüccar, esnaf, memur ve köylünün bir arada yaşadıkları oldukça ufak nahiye ve kasabalar vardır. Büyük ticaret ve sanayi merkezi sayılan şehirler ise pek azdır. 5 - 10.000 nüfuslu 79 kasaba var. 10.000 - 20.000 nüfuslu 39 kasaba, 20 - 30.000 nüfuslu 14 kasaba, 30 - 40.000 nüfuslu 7 ve 40.000'den fazla nüfusu olan yalnız 8 şehir vardır. En büyük şehirler Konya (47.286), Bursa (61.451), Adana (72.652), Ankara (74.704), İstanbul'un Üsküdar ilçesi (124.555), İzmir (153.845) ve İstanbul (796.147)'dur. Konya ve Adana tarım ticareti merkezleridir, diğer şehirler (Ankara hariç) liman şehirleridir.

Türkiye nüfusunun meslek sayımı yapıldığı halde,

sonuçları henüz yayınlanmamıştır. Ancak ortaya şu üç gerçeğin çıkacağı kuşku götürmez:

1) Türkiye bir tarım ülkesidir. Bir şehirlie dört köylü isabet etmektedir.

2) Ülkede ticaret, özellikle esnaflık çok gelişmiştir. Geçen yüzyılın sonunda Trabzon gibi bir şehirde oturan 27 kişiye bir dükkan isabet ediyordu, Kastamonu'da bu oran 16 kişiye bir dükkana yükseliyordu. Ticaretin bugünkü rolü ve biçimiyle ilgili olarak, İstanbul şehrine ait belli başlı istatistiklere göre, İstanbul'da 1927 yılında 54.000 tüccar ve 30.000 dükkanda çalışan 90.000 müstahdem tespit edilmiştir. Demek oluyor ki, İstanbul'da oturan 26 kişiye bir dükkan ve her 15 kişiye bir tüccar isabet ediyor. İstanbul halkının beşte birinin işkolu ticarettir. Bu rakamlara tüccar aileleri, nakliyeciler, hamal, yükleyici ve tüccarların hizmetinde çalışan diğer işçiler dahil değildir.

3) Türkiye'nin özellikle demiryollarıyla limanlara bağlanmamış olan yerlerinde türlü zanaat ve esnaflık çok gelişmiş bir durumdadır. Bu bölgelere yabancı ülkelere ithal olunan mallar giremez, çünkü ithalatın tamamı deniz yolu ile yapılmaktadır. Hinterlant ekonomisi daha çok doğal düzene dayanmaktadır. Yani hazırlanan mallar ya üretici tarafından yahut da aynı bölgede tüketilmektedir. Mesela S. L. Kolyada, "Anadolu'nun Ekonomi Düzeni" adlı makalesinde şunları diyor: "İster gelip geçen deve

kervanlarını inceleyiniz, ister yol boyunca küçük taşra şehirlerinin sayısız ufacak dükkanlarına uğrayınız - her yerde yerli olarak yapılan mallar yada yerli zanaat ürünü eşya göze çarpıyor." Fakat aynı zanaatçılar, yabancı ülkelere de ihraç olunan mallar hazırlıyor. Bu gibi zanaat erbabı az değildir. Örneğin, Uşak şehrinin 25.900 kişilik nüfusundan 6.000 küsur kişi fazla miktarda ihraç olunan halı dokumaktadır.

Türk ulusunun gelir kaynağı nedir?

1924 yılında, ulusal ekonominin toplam geliri 700.000.000 TL idi. Gelirin beşte dördü tarım ürünlerinden ve beşte biri sanayi ürünlerinden sağlanmaktadır. Ulusal ekonominin ürünlerinin 1/3 'i ihraç edilmektedir. Bu ihraç malları tütün, pamuk, meyve, fındık, ceviz, sepide kullanılan maddelerdir. Hububat ihraç edilmiyor. Sanayi mallarının çoğu ithal edilmektedir. Yabancı ülkelere ithal edilen malların hemen hemen yarısı tekstil mallarıdır ki, bunların hammaddeleri (pamuk, yün) ülkede bol bol vardır. Bugün ülkede, yılda 15 milyon metreden fazla kumaş üretilmektedir, ki değeri 5,5 milyon Türk lirasıdır. Yabancı ülkelere 38 milyon Türk lirası değerinde yün kumaş ithal edilmektedir. İthal olunan ince yünlü kumaşlar 32 milyon lira, pamuklu 86 milyon lira, toplam olarak ithal olunan kumaşların değeri 156 milyon liradır. Bu sayı, ülke içinde üretilen malların değerinin on katıdır.

Ayrıca, Türkiye'de tüketilen şeker, maden, kimya maddelerinin üretimi için gereken makine ve donanım ile buna benzer mallar ithal edilir. Yalnız yurt içinde satılan çimentonun büyük bir kısmı ile yiyecek maddeleri (şeker hariç), konserve gibi mamuller yerlidir. Geçen yüzyılın ikinci yarısında demiryollarının döşenmesiyle dış ticaret hızla gelişmiştir. Fakat, demiryollarının döşenmesi ile sanayinin gelişmesi paralel olmamış, demiryolları sadece ithalatın artmasına yol açmıştır.

Türkiye'nin demiryollarının uzunluğu 1928 yılında toplam olarak 4635 kilometredir. Bunun 2248 kilometresi devlete, 2389 kilometresi yabancı sermayeye aittir. Bunun dışında 1967 kilometrelik hat devletin yine yabancı müteahhitlere verdiği siparişler üzerine halen döşenmektedir. Türkiye'nin bütün demiryollarının ya Ege, yada Marmara Denizi'ne çıkışı vardır, yurt içine fazla uzanmamaktadır. Bütün demiryolları yabancı sermaye ile döşenmiştir. Yabancı ülkelerin amacı ise, demiryollarının döşenmesi ile, Türkiye'den bol miktarda hammadde ithalini sağlamak, buna karşılık da Avrupa'dan mal ihraç etmek ve elbette Avrupa'dan Türkiye'ye daha kolay sızmasıdır.

Türk sanayisinin gelişmemesinin nedeni

Yukarıda verilen sayılardan anlaşıldığına göre, Türk sanayisi zayıf kalmıştır. Oysa bu ülkenin doğal koşulları

her türlü sanayinin mükemmel gelişmesine son derece uygundur. Aslında, Küçük Asya emperyalist devletlerin dikkatini boşu boşuna çekmiş değildir. Charles Wilson adında bir İngiliz generali Türk topraklarının zenginliklerini şöyle anlatıyor:

“Anadolu’nun tarım ürünleri ile maden hazineleri, doğru dürüst işlense, olağanüstü gelişebilir. Amerika dışında dünyanın hiçbir yerinde buğday için bu derece verimli topraklara rastlamadım. Dünyada bu kadar çeşitli, birbirinden güzel meyve görmedim: Amasya elması, Ankara armudu İngiliz aşısı ile aşılanarak yetiştirildi ve İngiliz türlerini lezzet bakımından kat kat aştı; üzüm bağları, zeytin ve incir bahçeleri güney ve batı sahilleri boyunca görülmemiş çapta yetiştirilmektedir. Bir çok bölgede ipek, pamuk, pirinç, afyon, meyan kökü, tütün, palamut, keçiboynuzu vb. yetiştiriliyor. Dağ yamaçlarında sayısız koyun ve keçi sürüleri otluyor, keçiler arasında özellikle ipek gibi ince ve yumuşak tüylü Ankara keçisi dünyaca tanınmıştır. Yüksek yaylalarda ise güçlü cinsten at ve deve sürüleri yayılıyor. Ülkenin madenlerinde altın, gümüş, kurşun, demir, taşkömürü, boraks, krom, kil, kayatuzu, kaolin, lületaşı, göl ve deniz tuzu bol miktarda var. Bir çok yerde yılantaşına ve en iyi mermer cinslerine rastlanıyor. Anadolu’nun çok elverişli sahilleri, tarım ve maden hazineleri varken, bu ülke dünyanın en verimli, en gelişmiş ülkesi olabilirken

bugün acınacak durumdadır. Bunun nedeni, yüzyıllarca süren ve ülkeyi yıpratın kötü yönetimdir. Fakat zaman gelecek ve bu ülkenin doğal zenginlikleri tekrar işletilmeye başlanacak, o zaman Türkiye, Akdeniz’de sahili olan ülkeler arasında en gelişmiş ülke olacaktır.”

Türkiye’de ülkenin öz sanayisinin geniş ölçüde gelişmesi için şart olan hammaddeler toplu bir şekilde bulunuyor: demir, petrol, taş kömürü, renkli madenlerin türlü ham şekilleri (bakır, çinko ve.) Toprak hazineleri de olağanüstü elverişlidir. Bütün bunlar varken Türkiye sanayisinin gelişmemesinin sebebi nedir?

Çok ileri tekniği olan güçlü ve ilerici bir sanayinin kurulması için çok büyük bir yatırım gerekmektedir. Oysa Türkiye yabancı halklarla savaşmış, ülkeler işgal eden, bitmez tükenmez savaşlar sürdüren, aralıksız ayaklanmaları bastırmak zorunda kalan bir monarşi idi. Savaşlar ülkeyi sarsıyor, yıpratıyordu. Türkiye Karadeniz’den Akdeniz’e ve Avrupa’dan Asya’ya uzanan ticari ve askeri güzergahın üzerindedir. Bu yolları keyfine göre kapatarak, bu yollardan faydalanan bütün devletleri kendisine bağımlı hale getirebilirdi. Bu yüzden Türkiye, dünya üzerinde egemenlik kurmak isteyen Çarlık Rusya’sı, İngiltere, Fransa, Avusturya gibi devletlerin doymak bilmez açgözlülüklerinin hedefi idi. Türkiye’nin paylaşılması için birkaç yüzyıldan beri bir takım güçlü “devletler” arasındaki çekiş-

meler devam ediyor. Bunun için Türkiye, fedakarlık yaparak kendisine saldırıya yönelen her güçlü devlete bir saldırmazlık payı vermezse, onunla savaşmak zorunda kalıyordu. Devlet gelirlerinin büyük kısmı bu savaşlara harcanıyordu, ülke gitgide çöküyordu. Türkiye’de son toprak bölüşmesi Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra olmuş, İngiltere Filistin ve Irak’ı, Fransa ise Suriye’yi ele geçirmiştir.

Büyük girişimlerde bulunmak için herşeyden önce huzur ve düzenli bir hayat gerekiyor. Başka türlü, sağlam bir temeli olan girişim kurulamaz. Oysa müteşebbis işadamı Türkiye’de ne yağmaya karşı, ne yabancı ülkelerin saldırısına, ne de kendi yurdunun devlet memuru ile askeri memurlarının keyfi hareketlerine karşı korunmuştu. Köylüleri bir yandan bitmez tükenmez savaşlar, öte yandan da büyük toprak sahipleri ve ağalar yıpratıyordu.

Savaşlara para yetmiyordu, Türkiye durmadan yabancı devletlerden kredi almak zorunda kalıyordu. Böylece gitgide kredisinden yararlandığı Avrupa devletlerine bağımlılığı artıyordu. Ve günün birinde borçlarını ödeyemeyince, iflas etmiş bir borçlu ilan edilerek, ülkenin bütün gelirleri alacaklı olan devletlerin kontrolü altına verildi. Yabancıların Türkiye’de bir sürü imtiyazları vardı. Yabancılar Türk mahkemelerine tabi değildi, gümrüksüz ve vergisiz olarak kendi ülkelelerinden diledikleri malı ithal edebiliyorlardı, hiçbir vergi

Türkiye yarı-sömürge karakterini muhafaza ediyordu. Yani kapitalist ülkeler için, hammadde alıp sanayi mamullerini sattıkları bir pazar durumundaydı. Politik bakımdan Türkiye bağımsız sayılıyordu. Fakat Türkiye emperyalist ülkelerin elinde oyuncaktı. Bu yüzden Türkiye, ekonomik yönden aşırı derecede bağımlı bulunduğu Almanya tarafından Birinci Dünya Savaşı'na itildi ve Almanya uğruna savaştı. Almanya savaşı kaybedince, Türkiye tam anlamıyla yağma edildi.

ödemiyorlardı. Yabancı uyruklular, Türk vatandaşından çok daha elverişli durumda idiler, bunun için Türk tüccarı ve sanayicisi yabancılarla rekabet edemiyordu. Üstün teknik sayesinde, Avrupa malları daha da ucuza geliyordu. Satışı ise, yabancı kapitalistlere tanınan imtiyazlar sayesinde kolaylaştırılmıştı.

JÖN TÜRKLER VE KEMALİST DEVRİM

Gerçekte, fakir olan ülkeyi infahtsızca soyan büyük toprak sahipleriyle din adamlarının ve en başta da sultanların egemenliği sonucunda Türkiye tamamen Avrupa sermayesinin eline düşerek, Avrupa kapitalizminin kölesi olmuştu. 1908 yılında sultanın egemenliği, Türkiye tarihinde ilk defa olmak üzere Türk ticaret burjuvazisi, subaylar ve asilzadelerin birleşmiş gücüyle kökünden sarsılmıştır. Bu burjuva devrimi, Jön Türk

devrimi olarak tanınmaktadır ve bunu başlangıçta halk yığınları da desteklemiştir.

Jön Türkler Türkiye'nin gelişmesine önem vererek bir takım önlemler almışlardır: ülke endüstrisinin korunmasına ait birçok yasa ve yönetmelik yayınlamışlar, birçok reform yapmışlardır.

O zamana kadar yabancılara tanınan birçok imtiyaz kaldırılmış, böylece Jön Türk yönetimi sırasında, özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarında, birçok yeni ticaret ve sanayi işletmesi kurulmuştur. Fakat Jön Türkler yurdun fakirliğini ortadan kaldırıp ülkenin gerektiği gibi gelişmesi için lazım olan sermayeyi ortaya koyamamışlardır. Kaldı ki bir sürü savaşa girişmek zoruna kaldıkları için, Jön Türkler yeniden yurt dışından kredi aramaya başlamışlardır. Bu yüzden tarım ürünlerini, sanayi mamulü haline getiren bir takım ufak tefek işletmeler kurmaktan öteye gidilememiştir.

Türkiye yarı-sömürge karakterini muhafaza ediyordu. Yani kapitalist ülkeler için, hammadde alıp sanayi mamullerini sattıkları bir pazar durumundaydı. Politik bakımdan Türkiye bağımsız sayılıyordu. Fakat Türkiye emperyalist ülkelerin elinde oyuncaktı. Bu yüzden Türkiye, ekonomik yönden aşırı derecede bağımlı bulunduğu Almanya tarafından Birinci Dünya Savaşı'na itildi ve Almanya uğruna savaştı. Almanya savaşı kaybedince, Türkiye tam anlamıyla yağma edildi. Ülkenin bütünlüğünü korumak için ikinci bir

devrime ihtiyaç hasıl oldu.

Bu kez "kemalist devrim" adı ile tanınan devrim, İngiliz-Fransız emperyalizmine karşı yapılmıştır. Devrim, adını, Türk burjuvazisinin önderi Mustafa Kemal Paşa'dan almaktadır.

İşçi sınıfı ile köylü kitleleri o zamanlar henüz güçsüzdü. Sınıf çıkarlarını henüz kavramış değillerdi. Üstelik de hiçbir şekilde örgütlenmemişlerdi. Bunun için devrimde başlı başına bir rol oynayamadılar. Devrimin başına Türk ticaret burjuvazisi geçti. Türkiye tarım ülkesi olduğu için, tüccarların başlıca alışverişi tarım ürünleri üzerinedi. Böylece ticaret burjuvazisi, ağalar ve büyük toprak sahipleri ile sıkı bağlar kurdu: Her Türk köyünde ağa ve büyük toprak sahibi, aynı zamanda tefeci ve köylü ürünlerinin belli başlı alıcısı ve satıcısıydı. Bu ağaların, bazen un değirmeni, yağ veya kuru meyve işleyen küçük imalathaneleri ve diğer ufak tefek işletmeleri oluyordu. Ağalar, aynı zamanda tarım ürünlerini toptan satınalan büyük ticaret firmalarının acenteleri durumundaydılar.

Bu koşullar altında, Türkiye Avrupa kapitalistlerine yenilmiş olsaydı, yabancılar en kısa zaman içinde bütün ticareti ve sanayiye ele geçireceklerdi. Türk burjuvazisi bir ölüm kalım sorunuyla karşı karşıyaydı: Kapitalistlerin işgali altındaki liman şehirleri olmazsa, devlet kendilerini desteklemezse, yabancılara verilen imtiyazlar devam edip Türkiye her bakım-

dan yabancı sermayeye bağlı kalırsa, yurdun öz ticareti ve sanayisi ergeç ölecekti. Tüccarı, sanayiciyi, tarım ürünlerini yabancı ülkelere satan ağa ve büyük toprak sahiplerini devrimci kılan işte bu tehlikeydi. Köylü, işçi ve küçük esnafın kapitalistler ve toprak ağalarına karşı duyduğu hoşnutsuzluk, ustalıklı yabancı kapitalistlerle mücadeleye dönüştürüldü. Bunun için devrim bütün yurda yayılarak ulusal bir nitelik kazandı. **Ne olursa olsun yine de, burjuvazi, burjuvazidir. Burjuvazi için baş düşman sömürenler değil, sömürülenlerdir; ister kendi halından, ister yabancı uyruktan olsun... Emperyalistler ufak tefek ödünler vermeye başlayınca, kema-**

listler hemen Fransa, İtalya, İngiltere ve diğer ülkeler burjuvazisiyle anlaşmalar imza etmekte gecikmediler. Kemalistlerin korkusu şuydu: savaş devam ederse, emekçi kitleleri yabancı sömürücülere karşı mücadeleye yetinmeyip, kendi yurttaşı olan sömürücülere karşı da savaşa girişebilirdi. Böylece bir süre daha demiryolları, fabrikalar, maden ocakları v.s. yabancıların elinde kaldı. Avrupa'nın büyük banka ve firmaları bugün bile Türkiye'de dilediği biçimde çalışmaktadır. Bununla birlikte, devrimin sonunda, yurt içinde ticaret ve sanayinin gelişmesine yol açan bazı koşullar ortaya çıktı. Örneğin, yabancı ülkelerden ithal edilen mallardan daha yüksek vergi ve

gümrük rüsumu alınmaya başlandı. Yabancı sermayeye tanınan rüçhan hakları kaldırıldı. Fakat yine de Türkiye yabancı emperyalistlerin baskısı altına bazı eski borçları tanımak zorunda kaldı, yabancılarla ticaret serbestisi sağladı. Gerçi bu serbest ticarete, yabancılar Türk vatandaşlarından fazla yada özel herhangi bir hakka sahip değildi. Fakat bu "eşit olmayanlar arasında eşitlik"ti. Yani güçlü Avrupa sermayesi, nasıl olur da, zayıf Türk sermayesine eşit olabilir? Doğaldır ki, hiçbir eşitlik söz konusu olamazdı.

Kemalist devrimin ekonomik sonucu pek de parlak değildir. Fakat ne de olsa, Türk sanayi ve ticareti artık gerçekten daha kolay gelişi-

yor ve kemalist hükümet elinden gelen yardımı esirgemiyordu. Gerek Türk sermayesi, gerekse yabancı sermayeyle yeni yeni sanayi işletmeleri kuruluyor ve buna paralel olarak Türk proletaryası da geliyordu.

Türk burjuvazisi, eskiden beri, proletaryanın ve köylü yığınlarının kitle halindeki eyleminden ateşten korkar gibi korkardı. Fakat kemalist milli-burjuva devrimi 1919-1920 yılları arasında, yani Sovyet Cumhuriyetlerinin emperyalizme karşı en ağır savaşları yürüttüğü sırada patlak vermiştir. **Şurası kesindir ki, kemalist devrim, ezilenlerin ortak düşmanı olan dünya emperyalizminin güçsüz bir hale getirilmesine yaramıştır. Bunun için, devrimci olmadığı halde, kemalist burjuvazi, kendi isteğiyle olsun olmasın, yine de uluslararası devrime yardımcı olmuştur.** Devrim, ulusal bilinci uyandırarak diğer Doğulu ve emperyalizmin sömürgesi ülkelere örnek oluyordu. Bunun için Sovyetler Birliği, İngiliz-Fransız emperyalizmine karşı savaşında Türkiye'yi destekliyordu.

Türkiye, emperyalizme karşı açtığı savaşta, kendi politik bağımsızlığını korumuş ve sağlamlaştırmıştır. Bu, ülkenin daha sonraki gelişme aşaması için gerekliydi. Bu aşamadır ki, Türk proletar-

yası ve köylü yığınları, yoksulluklarının, yalnız yabancı kimselerin sömürüsüne dayanmayıp, hangi ülkeden olursa olsun yerli yada yabancı kapitalist ve büyük toprak sahiplerinin sömürücülüğüne dayandığını açıkça anlamaktadırlar.

Politik düzen

Her ne kadar bazı görüntüsel demokratik biçimler varsa da (seçimle meydana getirilen parlamento v.s.) Türkiye'de bugün mevcut düzenin özü, bütün demokrasilerden uzak bir diktatörlüktür. Egemen parti dışında hiçbir parti örgütü yoktur ve hiçbir partinin kurulmasına olanak tanınmamaktadır. Sosyal-demokrat partiler bile yasaklanmıştır. Gazete ve dergiler bir an dahi gevşemeyen sıkı bir kontrol altındadır. Hatta bu gazete ve dergilerde hükümet aleyhine ileride herhangi bir makale

çıkması olasılığı bile, bunların kapatılmasına yetiyor. Ülkenin tek ve egemen siyasi örgütü olan "Halk Partisi"nin tüzüğüne göre, partinin değişmez başkanı Kemal Paşa'dır. 1927 yılı Haziran ayında Halk Partisi tüzüğünde bazı değişiklikler yapılarak, bundan böyle parti genel başkanına, yani Kemal Paşa'ya, parlamentoya partili millet vekillerinin seçilmesinde tam yetki verilmiştir. Yine seçim kampanyasının yönetilmesi, parti başkanına bırakılmıştır. Halbuki partinin eski tüzüğünde, bu yönetim seçim bürosunun işiydi. Halk Partisi'nin parlamento grubu ve Halk Partisi üyesi olan bakanlar, bu yeni tüzüğe göre, doğrudan doğruya parti başkanına bağlanmıştır.

Bugünkü

Türk hükümeti elbette bir diktatörlük hükümetidir. Çünkü egemen olan Türk burjuvazisi tamamen güçsüzdür ve gelişebilmek için emekçi halkı ezmek zorundadır. Fakat bu diktatörlük çok güzel sözlerle bürünüyor, "sınıflar arasında barış ve halk egemenliği" gibi cümlelerle süsleniyor. Sömürenlere karşı öfkelerini başka mecralara dökmek ve proletaryayı başka uluslara saldırtmak için Türk işçi ve köylüsünün çeşitli şoven duyguları her araca başvurularak körukleniyor.

Kemalistler, halk kitle-

lerine hoş görünmeye çalışıyor ve bu amaçla eğitim ve sosyal yardım çabalarına giriyor. Bu kampanya uğruna yalnız İstanbul ilinde yetişkinler için 27 halk okulu, dul ve yoksul kadınlar için ocaklar, dispanserler açıldı. Halk Partisi, emekçi kitlelerinin güvenini sağlamlaştırmak için, halk bayramlarının sayısını arttırdı, beyaz terörü maskeleyerek gençliğin spor örgütlerini destekleyerek geliştirdi, bir takım burjuva hanımefendiler tarafından kurulan kadın derneklerine yardım etti. Bir süre önce başbakanın yayınladığı yeni bir emre göre, Türkiye'nin spor dernekleri ile hükümet tarafından desteklenen diğer derneklerce tavsiye edilecek kimselere resmi daire, kuruluş ve devlet fabrikalarına memur olarak atanmada öncelik tanınacaktır. Halkın aydınlatılması ve eğlendirilmesi için Türk Ocakları (Halkevleri) adında özel örgütler mey-

dana getirildi. Birinci Dünya savaşı sırasında 28 ocak varken, 1920 yılında ocak sayısı 270'e ve üye sayısı 40.000'e yükseldi.

Devrimin ilk yıllarında Türk burjuvazisi, düzmece komünist örgütler meydana getirmeye çalışıyordu. Bunlar güya müslümanlık ile komünizmi bağdaştıracaktı. Sözümona komünist sloganlarıyla bu örgütler, komünizmi, burjuvazinin hizmetine sunacaktı. Komintern'in daveti üzerine 1920 yılında Bakü'de düzenlenen Doğu Halkları Kurultayına Türkiye delegesi olarak katılan Enver Paşa şöyle diyordu: "Yalancı ve sahtekar Avrupa politikacılarının tam tersine, biz bugün en doğru ve en vefalı müttefikimiz III. Enternasyonal'le el ele ve yan yana yürüyoruz." Aynı Enver Paşa, birkaç yıl sonra Türkistan'da Sovyet Hükümeti aleyhine düzenlediği bir ayaklanmada ölmüştür.

Komintern'in II. Kongresi'nde Vladimir İlyiç Lenin'in verdiği rapora göre, "Azgelişmiş ülkelerde sözümona özgürlük uğruna bir takım burjuva-demokratik akımlarını da tornistan edip, boyayıp boyayıp zorla komünizm rengine bürümeye çalışan eylemlere karşı mutlak ve amansız bir savaşın açılması zamanı gelmiştir." Ancak, bu durumda renk değiştirme, Türk burjuvazisine yararlı olmaktan çok zararlı olmuştur; çünkü uyarılan halk kitleleri yavaş yavaş sosyalizmle ilgilenmeye başlıyor, buysa burjuvazi için tehlikeli oluyor.

Türk burjuvazisi sermayeyle emek çıkarlarının bağdaştırılması yolundaki girişimlerinde Avrupa'nın sosyal "uzlaştırıcılarının" tecrübelerine dayanmaktaydı. Fakat daha önce de söylediğimiz gibi, Türk hükümeti "böyle bir partinin faaliyeti, cumhuriyetimizin öz durumuna uy-

gun olamayacak” gerekçesiyle, Türkiye’de sosyal-demokrat partinin kurulmasına izin vermedi. Türk Hükümeti kendi kendine yani sosyal-demokratların yardımından faydalanmadan, Avrupa “uzlaştırıcılığının” yolunda yürümek istiyor. Bu amaçla Türkiye, Milletler Cemiyeti nezdindeki Uluslararası Emek Bürosu ile ilişki kurmuştur. Türkiye’nin Berlin elçisi Mahmut Münir Bey iki yıldan beri hem elçilik, hem de “Uluslararası Emek Bürosunda” daimi gözlemcilik görevini bir arada görmekte ve bu Büronun bütün konferanslarına katılmaktadır. Türkiye Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı, bu yakınlarda “gözlemcimize gösterilen iyi kabulden dolayı” Emek Bürosu başkanına bir teşekkürname göndermekten geri kalmamıştır. Bu mektup, Büroya başarılar diliyor ve Büro sayesinde Türkiye’deki çalışma koşullarının hayli düzeldiğini açıklıyor.

İş Hukuku- İş Yasası

Bütün bu süslü sözlerle “uzlaştırıcı” önlemler altında proletaryanın sınıf düşmanı çok açık biçimde görünüyor. Yürürlükteki iş hukukuna bir göz atmak yeterlidir. Sendikalar hemen hemen yasaklanmıştır; kurulmasına izin verilen federasyon ve dernekler hayır işleriyle yetinip devlet kontrolü altında çalışmak zorundadır.

1923 yılında emperyalistlere karşı silahlı mücadele bitince, İzmir’de bir İktisat Kongresi yapıldı. Bu kongrede halk adına ülkenin bundan

sonraki yönetimine yön verilecekti. Oysa, delegeler çoğunlukla tüccar, büyük toprak sahibi, ağa ve bir takım ufak sanayi işletmesi sahipleriydi. Toplantıya katılan delegeler, yol parası ve İzmir’deki masrafları kendi keselerinden ödemek zorundaydılar. Bu da yalnızca zenginlerin harcıydı. İşçi delegeleri arasında gerçek işçi yarıdan azdı. Hepsi İstanbul’dan, İzmir’den ve başka batı sahil şehirlerinden gelmişti, ki bu şehirlerden İzmir’e seyahat hepsinden ucuzdu. İşçi delegeleri arasında atölye çalıştıranlar, eski bir vali, hatta imamlar dahi vardı. İzmir Kongresi’nde işçi delegeleri, iş hukukunun yasalştırılmasını, 8 saatlik işgünü, birlik kurma ve toplantı hakkı, işverenlerle toplu sözleşme yapma hakkı istiyordu. Hükümet yeni yasalar çıkarmayı vaat etmekle beraber, ne birlik, ne de federasyona izin veremeyeceğini kesinlikle bildirdi. Bu zayıf vaatler bile sadece birer vaatten ibaret kaldı... Demek oluyor ki, kemalistler bu sözümona işçi delegasyonunu bile kendilerine muhatap saymak istemiyorlardı. Her türlü işkolu dernekleri ve dernek birlikleri yasaktır. Oysa, anayasaya göre, hükümetin izniyle kurulan her türlü birliklere -yalnızca topluma zararlı ve mevcut politik düzeni sarsacak nitelikte olan gizli birlikler hariç- izin verilmişti. Ayrıca “adını ve amacını başka ırk veya milliyetten alan politik dernekler” yasaklanmıştı. Dikkatle bakılırsa, bu yasa hükümete, işine gelmeyen her işçi örgütünü dağıtmak

hakkını veriyor.

Halen 25 Haziran 1909 tarihinde yayınlanan grev yasası yürürlüktedir. Bu yasaya göre grevi düzenleyenler bir yıl hapisle cezalandırılmaktadır. Şu var ki, işçileri aşırı derecede öfkelenmemek için bu yasa hemen hemen hiç uygulanmıyor. Bugüne kadar işçilerin emeği hiçbir yasayla korunmuş değildir. Bir tek istisna, yayınlanan bir yasayla,

nüfusu 10.000 ‘den fazla olan şehirlerde, cuma gününün 2 Ocak 1924’ten itibaren zorunlu tatil günü sayılmasıdır. Fakat bunun da bir çok boşlukları vardır: Örneğin, bu yasadaki mevsimlik işçiler, mağazalar, tramvay işletmeleri, hastaneler, v.b. yerlerde çalışanların yararlanamaması gibi... Kaldı ki, bu yasa dahi, aslında, uygulanmıyor. İş Yasası tasarıları 1910 yılından bu yana çeşitli tarihlerde hazırlanmış halde, bugüne kadar hiçbirini kabul edilmemiştir. Son yıllarda, bir saat öğle paydosu olan on saatlik işgünü tasarısı mecliste birkaç kez gündeme alınmışsa da, bu tasarı bir türlü yasalştırılmamıştır. En son tasarıda işgününün hükümetin izniyle 12 saate kadar uzatılması dahi öngörülmüyor, Türk müteşebbisleri buna dahi şiddetle karşıdır; on saatlik işgünü, henüz gelişmekte olan genç Türk sanayisini yıkacakmış!

İşverenle işçi arasındaki bütün anlaşmazlıklar yasalara göre değil, “dostça anlaşma” temeline göre çözümleniyor. Bu amaçla bazı işletmelerde, örneğin İstanbul Tramvay İşletmesi’nde uzlaşma komis-

yonları kurulmuş, bu komisyonlar işletmeciyile işçi delegelerinden oluşturulmuştur. Bu komisyonların kurulması aslında işletmenin elindedir ve işletme, elbette ki, komisyon üyelerini işine gelen adamlardan seçmektedir. Örneğin, 1926 yılında İstanbul Tramvay İşletmesi, komisyona delege seçimini, bir gün önce ilan etmiştir. İşçiler gerektiği gibi hazırlanamadıklarından, seçilen delegeleri kabul etmemişlerdir. Yani tasarıya göre, herhangi bir işletmede anlaşmazlıklar çözümlenememişse, vali yada belediye başkanı, hükümet yetkililerinden, yöneticilerden ve işçilerden oluşan bir uzlaşma komisyonu kuracaktır. Bu komisyon da anlaşmazlığı çözeemezse, yasaya göre, “memur ve işçi işini terk edebilir, fakat her türlü gösteri, eylem ve çalışma özgürlüğüne halel getiren hareketler yasak edilmiştir.” Yani grev kırıcılarıyla mücadele yasaklanmıştır. Böylece patronun herhangi bir grevi hemen dağıtması mümkündür.

Meclise 1925 yılında sunulan İş Yasası tasarısı, iş hukukunun işçilerin korunması için değil, sadece kapitalistlerin korunması için tasarlandığını gösteriyor. Kanunun sekiz maddesinden beşi, yalnızca işletmecinin ve müteşebbislerin korunmasını öngörmektedir.

Bunlardan üçünü özetleyelim:

1) İşverenler randımanın artırılması için ne gibi önlemlerin alınacağını hükümete bildirecektir.

2) İşletmeciyile hükümet arasında çok sıkı bir işbirliği kurulacaktır.

3) Bütün ticaret ve iş bankaları, işletmecilere yardım edecektir, vs. vs.

TÜRK İŞÇİSİNİN YAŞAMA KOŞULLARI

Türk işçisinin geliri ve iş günü

Türk işçi kitlesinin yaşama koşullarının ağırlığı, işgününe karşılık aldığı ücretten apaçık anlaşılmaktadır.

Hükümete yakın olan “Milliyet”in bir yazarı, 21 Ekim 1923 tarihli nüshada, Haliç Vapur İşletmelerinde çalışan işçiler hakkında şunları yazıyor:

“Kendileriyle yaptığım görüşmede işçiler bana şunları anlattılar: İşgünümüz güneş doğmadan, saat 5,30’da başlar ve gece saat 10’a kadar sürer. Cuma günü hariç. Çünkü cuma günü tatil olduğu için trafik çok yoğundur. Cuma günleri biz gece saat 11, hatta 11,30’a kadar çalışmak zorunda kalıyoruz. Öğleyin yemek yiyebilmemiz için iki saatlik paydosumuz var. Böylece ağır işimiz (hımmallık yada yükleyici olarak çalışmamız) 24 saatte en az 14 saat sürüyor. İşletme, hiç değilse öğle paydosumuzu 2 saat daha uzatsa da, biz de dinlenmiş olsak”.

İstanbul liman işçileri günde 12 saat çalışmayı niyetten sayıyor. Bu kürek cehennemine benzeyen işin ücreti nedir?

“Hangi işi yaparsak yalım, şirket işe yeni alınmış işçilere ayda 25 lira ödüyor. Ancak ilk 6 aydan sonra bu ücret 30 liraya yükseliyor. Zam için yıllarca beklemek lazım. Aramızda şirkette 10-15 yıl çalışan arkadaşlar var, bunlar en fazla 40-50 lira alıyor. Onlar da zaten topu topu dört-beş kişidir. Şirketimizin çalıştırdığı işçinin durumunun diğer şirketlere göre daha iyi olduğuna dair açıklaması gerçeğe uymuyor”.

Oysa, şirketin bu iddiası hiç de asılsız yada şaka değildir. Ne yazık ki, doğrudur. İşçilerin durumu başka şirketlerde daha da beterdir. Demiryolu inşaatında çalışan Türk işçisi günde 15 saat çalışır, günlük kazancı 80 kuruş, hatta daha da azdır.

“Dokumacılar ve tütün işçileri günde 15 saat çalışırlar, günlük ücretleri 1 liradır.”

“İstanbul’un bazı semtlerinde lokanta, otel, kasap ve buna benzer işletmelerde işçiler günde 20 saat çalışır ve yalnız 4 saat dinlenip uyuyabilirler.”

“Fırın işçisinin durumu daha da berbattır. İş günleri 18 saatten fazladır. İstanbul’un bazı semt fırınlarında iş 24 saat devam ediyor. Çok defa işçi 24 saatlik işgününde uygun bir saatte bir yere kıvrılıp kestirir, yoksa işi gece gündüz devam eder.”

Bunu yazan bir burjuva gazetesidir (Vakit, 18 Mart 1926). Müslümanların çok hürmet ettiği dini bayramlara da hiç saygı gösterilmiyor.

Sanayiın türlü iş kolla-

Tablo 1

Sanayi işkolları	Usta	Çırac	Baş amele	Kalifiye olmayan
Konserve	ayda 80 TL	40 TL	-	günde 50 kuruş
Şeker	ayda 30-50 TL	-	-	ayda 8-10 TL
Döküm	günde 3-4 TL	2-2.5 TL günde	-	günde 50 kuruş
Halayda	80 TLayda	60-70 TL günde	1 TLgünde	35-100 kuruş
Parfümeri (İtriyat)	ayda 65 TL	ayda 40 TL	-	ayda 25-40 TL
Matbaa	ayda 70 TL	-	-	ayda 25 TL
Mobilya	günde 2-3 TL	-	günde 180-200krş	günde 30-50 kuruş

rındaki ücretler nasıldır? Bunun cevabını Journal d'Orient (Aralık 1928) işçi ücretleri hakkındaki makalesinde veriyor.. (Tablo 1'de.)

Bu cetvel tahminidir. Cetveldeki ücretler Türk ve yabancı işçinin ortalama ücreti olarak gösterilmiştir. Oysa, bir yabancı işçi Türk işçisinden çok daha yüksek ücret almaktadır. Çünkü yabancı işçiler hem okuma yazma bilir, hem de çok daha kalifiyedir. Kapitalistler (özellikle yabancı olanlar) yabancı işçiye daha fazla verip onu kendilerine destek yaparlar. Böylece örneğin taşkömürü endüstrisinde yabancı ustalar günde 410 ila 730 kuruş alırlar, Türk usta işçilerine ödenen ücretler ise 160 ila 300 kuruş arasındadır. Ocaklarda yeraltında çalışan yabancılar 170 kuruş alırlarken, Türklerle yalnızca 60 kuruş ödenmektedir. Yerüstü tesislerde çalışan yabancılar 300 kuruş, Türkler 100 kuruş alırlar. Yabancı çıracılar 400-450 kuruş alırlar, Türkler ise 160-350 kuruş. Yabancı memurlar günde 300 kuruş alırlar, Türkler 100 kuruş. İstanbul Tramvay İşletmesinde çalışan Türkler ayda 30 lira alırken yabancılar 120 lira aylık ücret ödeniyor. Türk işçisi ve

memurunun ücretleri yabancı işçi ve memurdan iki misli düşüktür. Bunun için bu cetvelde gösterilmiş olan ortalama ücretler Türk işçisi için daha düşük, yabancı işçi için daha yüksek düşünülmelidir.

Hem Türk, hem de yabancı burjuvazi, kadın ve çocukların emeğini de insafsızca sömürüyor. Erkek doku macılar günde 1,5 lira alıyor, kadınlar 75 kuruş, çocuklar ise 20 kuruş ve daha az alır. Nakliye işlerinde kadın işçiye 20-70 kuruş, çocuklara 10-50 kuruş ödeniyor. Erkek maden işçisi 60-200 kuruş alırken kadın 15-60 kuruş, çocuklar 10-15 kuruş günde lik alıyor. Birçok işletmede 10 yaşından ufak olan çocuklar günde 13 saat çalışırlar. Büyük şehirlerde işçi ücretleri biraz daha yüksektir. (Tablo 2'de)

Özellikle Birinci Dünya Savaşı'nda kadın ve çocuk

emeğinden yararlanmaya başlanmıştır. Kadın ve çocuklar erkekler kadar çalışırlar, emekleri ucuz olduğu için kapitalistler yetişkin erkek almaktansa, kadın ve çocuk almayı tercih ederler. Erkek işçilerle kadın ve çocuk işçiler arasındaki bu rekabetten yine kapitalistler yararlanmakta ve iki taraf arasındaki ayrılığı körükleyip ücretleri düşürmektedir.

İŞÇİ ÜCRETLERİ NEYE YETİYOR?

Türk işçisinin kazancının para olarak değil de, gerçek karşılığı ne kadardır? Yani, kazandıkları paranın satınalma gücü nedir? Savaş öncesi ücretlerle karşılaştırılırsa, Türk işçisinin para olarak kazancı 6-7 kat artı. Ya hayat pahalılığı? Özel bir şekilde kurulan hükümet komisyonlarının tespit ettiğine, yiyecek fiyatları 1912 yılına oranla

Büyük Merkezlerdeki İşçi Ücretleri (Günlük, kuruş olarak)

Şehirler	Erkek	Kadın	Çocuklar
İstanbul	80-250	40-110	10-90
İzmir	115-500	80-160	30-150
Ankara	110-450	-	30-120
Samsun Tütün Fabrikası	150-200	15-50	-

21 kat arttı. En fazla fiyat artışı yiyecek maddelerindedir. Yani, işçi için en gerekli maddelerin, şeker ve patatesin fiyatları 24 kat, bitkisel yağların 30 kat, unun 18 kat, sabunun ve gazyâğının 17 kat arttı. Demek oluyor ki gerçekte Türk işçisinin geliri savaş öncesine oranla 3-4 kez azalmıştır; zira hayat pahalılığı para olarak gelir artışını 3-4 kez geçmiştir.

Pahalılığın bu artışı, kemalist hükümetin politikası ile açıklanabilir. Bu hükümet bir süre ticaret tekeli kurarak satılan maddelerin vasıtalı vergilerini durmadan artırmaktadır. Tanınmış bir gazeteci, “Tekel kelimesi, Türk halkı için yasallaşmış soygun anlamına geliyor,” demektedir. Almanya’da çıkan Bergwerkzeitung, 25 Eylül 1927 tarihli sayısında, tekellilik politikasının nasıl bir soygun olduğunu ve vergilerin korunç hacmini gösteren ra-

Fakir köylü zenginlerden, yani büyük toprak sahibi ile ağalardan toprağı icara, araç’ı borca alır; karşılığında mal sahibinin tarlasında hem bedava ırgatlık yapar, hem de ürünün yarısını yada üçte birini verir. Araç almaya, geçinmeye parası yetmediği için, köylü, parayı tefecilerden alıp fahiş faizle öder. Yoksul köylünün, ürününü pazara indirmek için atı, arabası olmadığından, ister istemez ürününü yok pahasına toptancıya vermek zorundadır.

kamlar yayınlanmıştır. Buna göre, gazyâğının İstanbul’a teslim fiyatı 4,5 kuruştur (litresi) satış fiyatı ise 16,5 kuruş; yani fiyat 4 kat artıyor. Benzin fiyatı 7 kuruştan (alış fiyatı) 11,5 kuruş imtiyazlı satış fiyatına çıkıyor (fabrika, atölye v.s. için.) Şekerin fiyatı yarı yarıya artıyor. Bu vasıtalı vergiler, tekellerle birlikte 1927-1928 yıllarında devlet gelirinin beşte üçünü teşkil ediyor. Tüccar ve kapitalistler bu vergilerden mağdur olmuyor. Çünkü bu vergiler satış fiyatlarının artırılmasıyla, tüketiciden tahsil ediliyor. Bu vergilerin tüm ağırlığını, emekçiler taşıyor, çünkü yoksul insanların gelirinin en büyük kısmı yiyecek ve diğer birinci derecede gerekli maddelere harcanıyor.

O halde Türk işçisi bu gelirle nasıl geçiniyor?

Örnek olarak oldukça kalifiye olan ortalama bir demiryolu işçisini alalım. Aylık geliri 55 liradır. Bu paranın 5 lirası gelir vergisine gidiyor. Sosyal vergi ve ödenekler 2 lira 60 kuruş tutuyor. Ev kirası 10 lira; yiyecek giyecek ve diğer masraf için günde 75 kuruş kalıyor. Bu hayat pahalılığı karşısında demiryolu işçisi, haftada bir kez et yiyebiliyor, kalan günler ise ekmek, zeytin, peynir, pirinç ve balık yiyebiliyor.

Konut şartları

Diğer işçilerin durumu daha iyi değil, hatta çoğu kez daha da kötüdür. Ev kirası İstanbul, İzmir, Ankara ve başka büyük şehirlerde işçi gelirinin dörtte birini yutuyor. Bunun için Türk işçisinin

oturduğu yer çoğu kez bir insan evi olmaktan uzak kalıyor. Taşkömürü ocaklarının bulunduğu Zonguldak ve civarında işçi barakalarında ranza bile yok; barakalar o kadar pis ki, işçi kahvelerde veya açık havada uyumayı tercih ediyor. Sahil şehirlerindeki liman işçisinin çoğu kez hiç konutu olmuyor.

“Akşam” Gazetesi’nin 25 Eylül 1926 tarihli sayısında “Balya Karaeddin” maden ocaklarındaki işçilerin oturma yerleri çok canlı bir şekilde anlatılıyor. Bu maden ocaklarında gümüş ve kurşun üretiliyor. Bilindiği gibi kurşun üretiminde zehirli sis meydana getiren gazlar çıkıyor. Bu gazlar yalnız insanlara zararlı olmakla kalmıyor, maden ocağının civarındaki bütün ormanları tamamen kurutuyor. İki köy maden ocaklarını işleten bir Fransız şirketini asliye mahkemesine şikayet edince, mahkeme durumu araştırmak için özel bir tetkik komisyonu gönderdi. Komisyon köylünün şikayetlerini yerinde buldu. Araştırma sırasında, maden ocaklarında çalıştırılan işçilerin tüyler ürpertici yaşam koşullarını da ortaya serdi. Maden ocaklarına çok yakın bulunan işçi evleri zehirli gazlardan hiçbir şekilde korunmamış. Bunun için işçiler gittikçe perişan oluyor ve erken yaşta ölüyor. Oysa mühendis ve müdürlerin evleri maden ocağının bulunduğu dağın öbür yamacındadır ve gazdan mükemmel bir şekilde korunmuştur.

İş güvenliği

Hiçbir yetkili makam

emeğin korunması ile ilgilenmiyor. Geri olan bir teknik, makinelerin çağdaş tekniğin gereklerine uymayıp üstelik de aşırı derecede aşınmış olmaları, koruyucu önlemlerin alınmaması ve insan gücünü aşan ağır işte yıpranan ve yeteri kadar beslenemeyen işçilerin yorgunluğu yüzünden sık sık büyük iş kazaları oluyor. Örneğin, 1927 yılında “Balya Karan” adındaki maden ocağından işçiler koma halinde çıkarılmıştır. Kaza sonuna üretim 4/5 oranında azalmış olduğundan 800 işçi işinden çıkarılmış, yani türkçe’si, beş parasız sokağa atılmıştır. 1927 yılında Ankara’daki fişek fabrikasında (devlet fabrikası) mermi doldurulurken patlama olmuş, 2 işçi ölmüş, 13 işçi yaralanmıştır. İzmir’de, 1925 yılında zeytinyağı fabrikasında kazan patlamış, 11 işçi ölmüş, 4 işçi koma halinde hastaneye yatırılmıştır. Özel müteşebbisler ile hükümet bu kadar işçinin ölümüne karşı kayıtsız kalmıştır. Bu çirkin olay İzmir işçilerini o derece üzmüştür ki, işçiler protesto olarak 25 saat bütün işyerlerinde işlerini durdurmuşlardır.

Türk işçileri arasında meslek hastalıkları, özellikle, verem, geniş ölçüde yayılmıştır. “Türk işçisi 40 yaşına varınca bir ihtiyardır. İnsan gücünün üstünde olan ağır iş ve gerektiği gibi beslenememesi, işçinin bünyesini tez yıpratıyor.” 26 Ağustos 1927 tarihli Pravda, (Kitaygorodski’nin makalesi)

İşsizlik

Türkiye’de ne iş borsaları,

ne de herhangi bir iş bulma kurumu var. Bu eksiklikten, işveren kadar onun işbirlikçileri de yararlanıyor; bu madrabazlar ve dalavereciler işçiyi açıktan açığa sömürüyor. Amelebaşı ile ekip başlarının keyfi hareketlerinden işçiler çok şikayetçidir. Bunlar işçiyi işe yerleştirmek vaadiyle ve diğer fırsatlarla işçiden rüşvet istiyor. Örneğin, Zonguldak’ta işçi, işe çavuşlar aracılığıyla alınıyor. Bu çavuşlar, bir işçiyi işyerine yerleştirdince en aşağı kazacının 1/10’nu gasp ediyor.

Türkiye’de pek çok toprak varken, işsizlik durmadan artıyor. İşsizlik istatistikleri yapılmadığı için, işsizlerin sayısı kesin olarak bilinmemektedir, fakat şu kesindir ki, köylülerin köylerinde beslenme ve yaşama olanağı bulamaması, büyük şehirlerde rasyonalizasyon, iflas ve birçok işletmenin çektiği para darlığı yüzünden, işsizlerin sayısı durmadan artmaktadır. Soyulup evi barkı yıkılan birçok köylü, ırgat olmakla kalmıyor, iş aramak için şehirlere göç ediyor. Köyde köylüyü tefeci, büyük toprak sahibi, ağalar, toptancılar, tüccarlar insafsızca soyuyor. Türkiye’nin çoğu köy aileleri yoksuldur. İşletmeleri fakirdir. Ne yeterli toprağı, ne aracı, makinesi, ne de hayvanı var. Fakir köylü zenginlerden, yani büyük toprak sahibi ile ağalardan toprağı icara, araç’ı borca alır; karşılığında mal sahibinin tarlasında hem bedava ırgatlık yapar, hem de ürünün yarısını yada üçte birini verir. Araç almaya, geçinmeye parası yetmediği

için, köylü, parayı tefecilerden alıp fahiş faizle öder. Yoksul köylünün, ürününü pazara indirmek için atı, arabası olmadığından, ister istemez ürününü yok pahasına toptancıya vermek zorundadır. Bu toptancı, çoğu kez, toprağı icara aldığı toprak sahibi, ağa veya tefecidir. Bu yüzden, köylünün ufacık işletmesine türlü borç, faiz, vergi biniyor ve ergeç bunun yükü altında yıkılıyor. Fakir köylü kitleleri ya köylerde ırgat olarak çalışmaya yahut ya şehirlere gidip kendine iş aramaya zorlanıyor.

Şimdiyse, şehir işçileri arasındaki işsizliğin neden arttığını inceleyelim.

Başlıca nedenlerden biri rasyonalizasyondur. 11 Ekim 1928 tarihli “Milliyet” Gazetesi “Ermans Spiker” adlı tütün şirketinin 150 işçiyi işten çıkarttığını bildiriyor. İşçilerin işten çıkarılmasına sebep olarak da, bu şirketin daha modern tütün işleme yöntemlerine başvurması gösteriliyor. Bu yöntemler sayesinde işçiye ihtiyaç azalmıştır. Rasyonalizasyon yapılırken, Şirket daha az kalifiye olan Türk işçisini atıp, yerine, daha az sayıda, fakat buna karşılık daha kalifiye olan yabancı işçi alıyor. Bu işçiye daha yüksek ücret veriyor. Başka işletmelerde de durum böyledir. İstanbul Tramvay İşletmeleri’nde işçi ve memur sayısı gitgide azalıyor. İşçilerden olmayacak cezalar kesiliyor, işçilerin kendiliğinden işyerini terk etmeleri için türlü baskı yöntemleri kullanılıyor. Yabancı mallarla rekabet edebilmek için, mevcut

Türk fabrika ve işletmeleri, yalnız Türk işçisini sömürmekle kalmıyor, aynı zamanda tekniğini geliştirerek, işçi sayısını durmadan azaltıyor. Buna rağmen yine de Türk sanayii gelişmiş bir sanayi sayılmaz. Türkiye’de birçok işletmelerde hala elişi revaçtadır. Kalifiye işçi ve ustalara günde 1 lira ücret ödeniyor. Bu işletmelerde tekniğin rolü son derece önemsizdir! Fakat zanaat ve yarı-zanaat tipinde olan işletmeler yanında kurulan büyücek tesisler, yaşayabilmek için tekniğini geliştirmek zorundadır.

İşsizliğin ikinci nedeni iflas ve para sıkıntısı. Türk ticaret-sanayi kuruluşlarının iflasları gitgide artıyor. Bunların sebebi nedir?

Son yıllarda birçok tesis kuruldu, amma bunların yeterli sermayesi yoktu. Bu türlü tesislerin kurucuları hükümetten çeşitli ayrıcalıklar ve kolaylıklar bekliyorlardı. Ayrıca, devlet bankalarından ve kredi kuruluşlarından da yardım esirgenmeyeceğinden emindiler. Ama, umduklarını da bulamadılar. Kaldı ki, sermaye ve bilginin yerini hiçbir ayrıcalık ve “kolaylık” tutamaz. Buna karşılık yabancı firmalar sermaye ve teknik bilgiye fazlasıyla sahip olduğundan, Türk firmaları gölgede kaldı. **Yeni kuruluş ve işletmelerin elinde bulunan sermaye, kısmen ülkeyi terk etmiş olan ermeni ve rum işletmelerinin ele geçirilmesi, kısmen de devlet kurumlarının soyulması ve rüşvetlerle yaratılmıştı.**

Bunun dışında, Türk işletmelerinin para sıkıntısı ve

iflası, Türkiye’nin yabancı ülkelere tarım ürünlerini satışında meydana gelen güçlüklerle de dayanıyor. Türk tarım ürünleri arasında yer alan tütün, pamuk gibi ürünler, bol miktarda başka ülkelerde de yetiştiriliyor. Türk köylüsü o kadar yoksul, tekniği o kadar geridir ki gelişmiş ülkelerin rekabetine dayanamıyor. Bu yüzden bu ürünleri ihraç eden yada tarım ürünlerini işleyen birçok fabrika çalışmasını durdurmak zorunda kalıyor.

1927 yılına ait İstanbul Bölgesi ve 8 Civar Vilayeti Ticaret İdaresi’nin raporuna göre 1927 yılında 12 iflas kaydedilmiş, 751 küçük işletme işini durdurmak zorunda kalmıştır. 1928 yılında yapılan geçici sayım sonucu, iflasların 400’e, işi durdurmanın 1000’e çıktığını gösteriyor. İflas eden bu işletmelerde çalışan işçiler, tabii ki, sokağa atılmışlardır. Bu duruma paralel olarak ticarete hizmet eden işkollarında da işçi sayısı azaltılıyor (liman işçisi, hamal v.s.) Kapitalistler bu işsizlikten yararlanarak işçi ücretlerini düşürüyor. İşçiler ise ya bu indirimi kabul etmek zorundadır yahut da işten atılmayı göze almaları gerekiyor.

Türk burjuvazisi henüz güçsüzdür; gerekli sermayesi yok. Bu sermayeleri bir araya getirip çoğaltmak gerekli. İşte, sermaye artırma yoluna işçi ve köylüyü soyuyor, gizlemeye bile gerek görmeden büyük bir aç gözlülükle emekçilerin suyunu sıkabildiği kadar sıkıyor.

“Vakit” Gazetesinde ka-

saplar ve fırınlardaki korkunç iş şartlarını anlatan burjuva gazetecisi Mehmet Asım, makalesinde şunları diyor:

“Biz bu örnekleri verirken, memleketimizde genellikle işçilerin hayatlarını bir nizama sokmak zorunda olduğumuzu anlatmak istiyoruz. Elbette ki amacımız hiçbir zaman bazı ülkelerde başlamış olan aşırı zoraki işçi hareketlerine uymak değildir. Kaldı ki, yurdumuzda körü körüne aşağıdaki formülü tatbik etmek aklımıza dahi gelmez! Yani: 8 saatlik işgünü, 8 saat uyku, 8 saat istirahat. Bu 8 saatlik işgünü formülünü uygulayanlar, bununla hiçbir iyi sonuca varmış değildir. Henüz herşeyi bir düzene sokup bütün gücünü işte toplamak zoruna olan ülkemiz için bu hayal ürünü formüller peşinde koşmak, esasen yurdumuzda mevcut sıkıntısını kat kat arttırmak demek olacaktır.”

Mehmet Asım, Türk işçisinden, SSCB’de uzun zamandan beri 8 saatlik işgününün uygulandığını ve hatta neredeyse 7 saate indirileceğini bilerek saklıyor. SSCB’nin, işçinin sömürsü yerine ülkenin varlığının artırılması için çok daha başka çareler bulduğunu da bilerek saklıyor. Mehmet Asım hiç sıkılmadan, Türk burjuvazisinin isteğini itiraf ediyor: İşçinin elinden en zorunlu ihtiyacı olan şeylerin alınması pahasına sermayenin artımı!

Yine de Mehmet Asım bile, işçinin tüyler ürpertici sömürsünden yararlanarak fırın sahiplerinin rakiplerine karşı koyduklarını saklayamı-

yor. “Bu rekabetin başka bir sebebi, örneğin sokaklarda gezici satıcıların ekmeği 16 kuruşa sattıkları halde, belediye'nin ekmeğe koyduğu narhın 17 kûsur kuruş olmasıdır”, diyor Mehmet Asım. Yabancı malların rekabetine ve geri tekniğe rağmen, birçok kapitalist, işçiyi sömürerek muazzam karlar sağlayabiliyor. Örneğin, 1927 yılında Şark Undeğirmeni Birliği adında bir şirket 600.000 liralık sermaye karşılığında, 190.000 lira kar sağlayabilmiştir. Sabun Fabrikaları Birliği adındaki şirket 137.000 liralık sermaye ile yılda 260.000 lira kar sağlamıştır.

TÜRK İŞÇİSİNİN MÜCADELESİ

Kemalist devrimden önceki işçi hareketleri

Jön Türk devriminden önceki sınırsız monarşide, Türkiye’de ancak birbirinden kopuk tek tük zanaatçı birlikleri vardı. İşçi birlikleri kurmaya çalışan ilerici işçiler, bu cesaretlerini Arap ülkelere ömür boyu sürgünle öderdi; orada da genellikle habis sıtmaya yakalanarak ölürlendi.

Burjuvazi hiçbir zaman halk kitlelerinin yardımı olmadan iktidara gelmiş değildir. Nitekim, Jön Türk burjuvazisi de, emekçilerin sırtından iktidara gelmişti ve bunun için, hiç değilse iktidarının ilk günlerinde, emekçilere söz, basın, toplantı ve birlik kurma özgürlüğü vermek zorundaydı. Demiryolları işçileri sendikaları, terzi, berber, şoför, garson, liman işçisi birlikleri ve kurulmuştu.

Yurdu bir grev dalgası boydan boya kapladı-bu grevler her şeyden önce ya-

bancı kapitalistlere karşı yönelmişti.

Anadolu ve Trakya demiryolları işçileri, arkasından, tütün işçileri, terziler, fırıncılar hatta bazı kurumlarda çalışan memurlar da greve girişti. Kitle hareketlerinin hızla büyümesi ve işçilerin istekleri, Jön Türk’leri ürkütüştü. Öyle ya, burjuvazi iktidara, işçilerin sırtından mümkün olduğu kadar fazla sermaye biriktirmek için gelmişti, oysa işçiler bunu engellemek istiyordu! Emperyalist devletlerin hoşgörüsünü ve sempatisini elde etmek için, Jön Türk’ler, ne kadar ılımlı, yani işçi sınıfına ne kadar düşman olduklarını onlara göstermek zorundaydılar. Jön Türkler devrimin getirdiklerini sınırlandırmaya başlıyordu. Sendikaların çoğu dağıtıldı. Geri kalan yardım-laşma sendikaları, milli ve dini birlikler, hükümet ajanları-

nın kadrolara sızdırılması hatta zorla sokulmasıyla soy-suzlaştı.

1909 yılında yabancı sosyalistler, özellikle Bulgar sosyalistleri, ajitasyon ve propagandayı öngören “Sosyal Bilimleri Araştırma Grubu”nu kurdular. O zamana kadar yeraltında çalışan ermeni milliyetçilerinin kurdukları “Daşnak” Partisi de ortaya çıktı. Daşnakların Jön Türklerle olan işbirliği 1915 yılına kadar devam etti. Birinci Dünya Savaşı’nda daşnakların çoğu ya kurşuna dizildi yahut da Mezopotamya’ya sürüldü. Daha sonraki yıllarda ancak çok az sayıda kişi oradan tekrar yurda dönebildi.

“Sosyal Bilimler Araştırma Grubu” 1911 yılında Selanik’te Türkiye’nin ilk genel sosyalist kongresini düzenledi. Kongreye sekiz proleter-sınıfsal sendika katıldı. “Sosyal Bilimleri Araştırma Grubu”, kongrede alınan karar üzerine, Türkiye Sosyalist Partisi’nin örgütü merkezi oldu.

1912 yılında bu parti İstanbul, izmir ve Türkiye’nin Rumeli kesiminde parlamento seçimlerine katıldı. Sendikalar “Ortak Sendika” içinde birleştirildi ve hükümetin takiplerinden yakasını kurtaran 16 İstanbul sendikası, 2500 üyesiyle bu örgüte katıldı.

“Sosyal Bilimler Araştırma Grubu” iki gazete yayınlıyordu. “İşçi” adını taşıyan bu gazeteler yahudice-ispanyolca ve yunanca yayınlanıyordu. Bu ikinci gazete daha sonra Selanik’e nakledildi ve bir süre daha, fransızca

olarak, “Solidarite” (Dayanışma) adı ile çıkmaya devam etti.

Dünya Savaşı sıralarında işçilerin bütün sınıfsal örgütleri, bu arada Ortak Sendika ile “Sosyal Bilimleri Araştırma Grubu” kapatıldı. Hükümetin gerekçesi, savaş nasıl olsa bütün sınıfları birleştirdiğine göre, sınıf kavgasına son verilmesiydi. Bu amaçla, proletaryanın sınıfsal birlikleri ve örgütleri dağıtıldı. Fakat çok geçmeden Jön Türk’ler, tekrar işçinin desteğine ve sempatisine muhtaç kalıp, onların ocağına düştüler. Bir sürü ulusal işçi örgütü meydana getirdiler. Bir burjuva-polis “sosyalist partisi” kuruldu, bu partiye kapitalistler, avukatlar, hatta generaller üye oldular. 1917 yılında bu “sosyalist” burjuvazi ve muhafızları, Stockholm’de düzenlenen Uluslararası Sosyalist Kongresi’ne Türk Sosyalist Partisi adına katılmak istedi. Bu olayın şerefine büyük vezir (başkan) Talat Paşa Emniyet Müdürlüğü’ne emir vererek, “Türk Sosyalist Partisi” ibareli özel bir mühür dahi yaptırmıştır. Türk işçileri ve sosyalistleri adına iki türk, bir de alman üniversite profesörü İsveç’e gönderildi. Fakat, bu “temsilciler” kongreden rezaletle kovuldu. Bundan böyle, hükümetten yana Türk basınında, sosyalist eylem hakkında ağır küfürlerden başka bir şey yayınlanmamış değildir.

Emperyalizme karşı mücadele sırasında işçi hareketleri

Dünya Savaşı, Ekim dev-

rimi ile Türkiye’de ulusal kurtuluş savaşının başlaması, Türk proletaryası saflarını pekiştirmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında birçok Türk askeri, Avrupa ve Rusya’da savaş tutsu olarak kalmıştır. Savaşın sonu, Rusya’nın Şubat ve Ekim devrimleri tarihlerine rastlamaktadır. Başka ülkelerde de devrim hareketi gün geçtikçe kızışıyor, güçleniyordu. Türk savaş esirleri, bu ülkelerde, özellikle Rusya’da devrim havasını tenefüs ettiler, devrimci proleter eyleminin deneyiminden yararlandılar. Savaş sıralarında birçok Türk işçisi, Almanya ve Avusturya’da harp sanayii tesislerinde eğitim gördü ve bu vesileyle Avrupa işçi hareketi hakkında bilgi edindi.

Savaş, Türk işçisinin sefaletini kapitalistlerin sömürüsüne karşı duydukları öfke ve hoşnutsuzluğunu kat kat arttırdı, son hadde getirdi. Bütün bu şartlardan dolayı, Birinci Dünya Savaşı sonu ve emperyalistlere karşı “Kemalist Devrim” adıyla tanınan ulusal kurtuluş savaşı, işçi eylemlerini de canlandırdı. Bu hareket güç kazanmaya başladı. **Kemalistler de, Jön Türk’ler gibi, yalnız emekçi kitlelerinin desteğiyle iktidara gelebilirdi. Jön Türk’ler gibi, kemalist devrimin ilk aylarında milli burjuvazi, işçi örgütlerinin kurulmasına engel olamadı. Ancak, bu sendikalar sırf sınıfsal nitelikte değildi; bazıları burjuvazinin etkisi altındaydı.**

Bazı sendikaların başında satılmış avukatlar ve türlü

madrabazlar bulunuyordu; bunlar işçileri ele veriyor, sendika paralarını ceplerine indiriyordu. Bazı sendikalar, işçilerden başka, bir de ufak tefek “iş sahipçikleri” ile yarı-proleter elemanları da içine almış bulunuyordu. Bununla birlikte, birçok sınıfsal işçi örgütleri de kurulmamış de-ğildi.

1920 yılı sonunda “İstanbul İşçileri Milletlerarası Birliği” kuruldu. Bu birlik, sendikalar içinde kendi hücrelerini oluşturuyordu. 1921 yılında bu Birlik, Kızıl Komintern’e üye oldu. Derken Türk proletaryasının politik örgütleri de meydana getirildi. **1920 yılında bazı genç türkler (bu gençler Almanya’da eğitimleri sırasında Spartakistlerin etkisi altında kalarak komünist olmuşlardı) Türkiye İşçi-Köylü Partisi’ni kurdular. Parti uzun ömürlü olmadı. 1920 yılı Eylül ayında Bakü’de Türkiye Komünist Partisi kuruldu.**

Türk proletaryası, ulusal kurtuluş hareketinde, emekçilerin önderi olarak büyük rol oynayamadı. Bunun nedeni her şeyden önce, proletaryanın örgütlenmesinin emperyalistlerin eline olan İstanbul’a münhasır kalışıdır. Bu yüzden Türk proletaryasının en önemli kısmı, ulusal mücadelenin dışında kaldı.

Kemalist burjuvazi emperyalistlerle barış paktını imzaladıktan sonra, başlıca liman şehirleri olan İstanbul ve İzmir Türkiye’ye iade edildi, böylece milli burjuvazinin zaferi kesinleşti. Burjuvazinin artık emekçi kitleleri-

nin desteğine ihtiyacı kalmamıştı. Sınıf kavgasının büyümesine engel olmak gerekliydi; öyle ya, yerli olsun yabancı olsun, bu kavga, bütün sömürenlere, bütün kapitalistlere karşı açık bir savaş halini almak üzereydi.

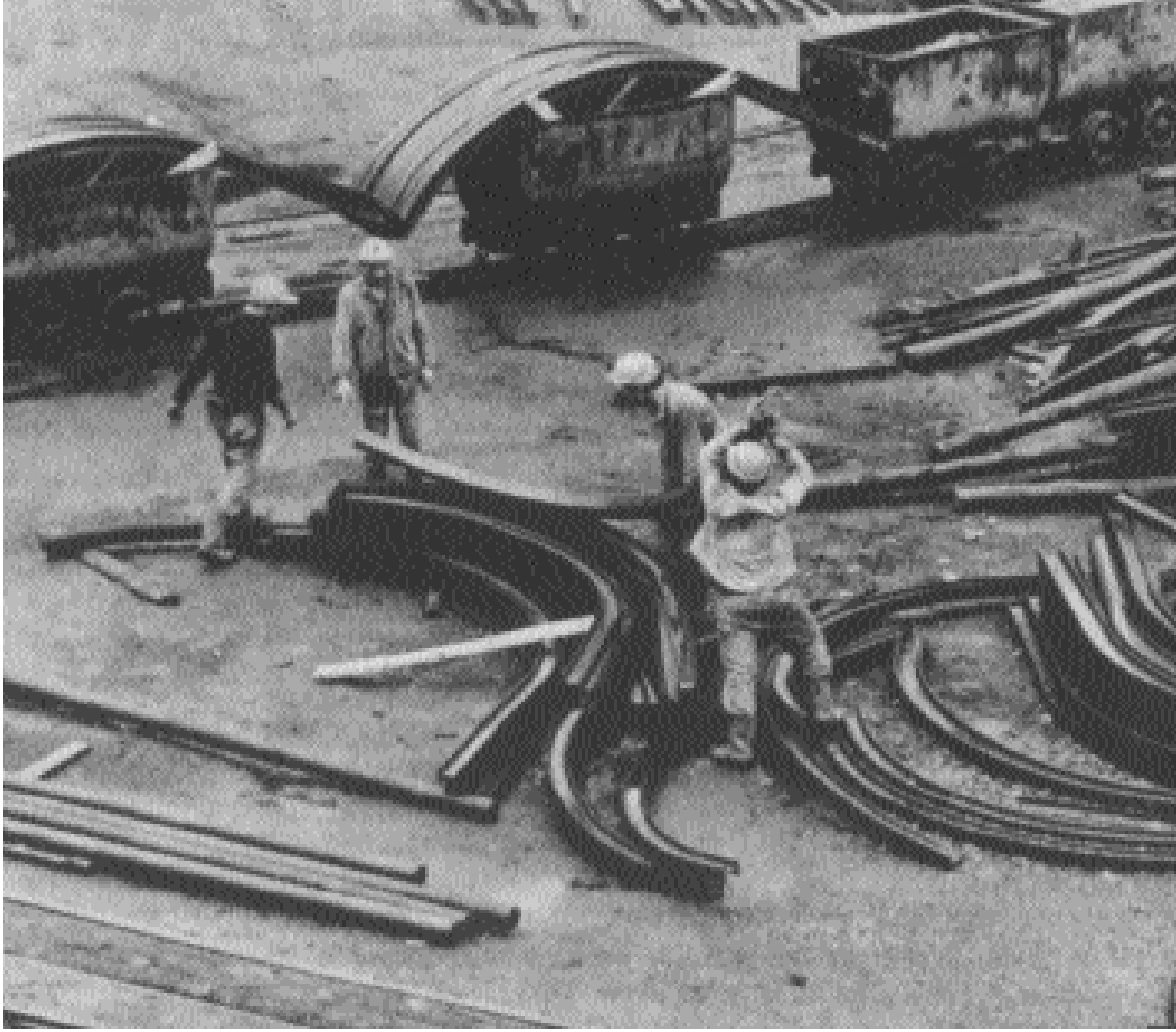
Kemalistler, komünist partisinin ve işçi hareketinin canına okudu. Komünist partisi yeraltına inmek zorunda kaldı. Birçok ünlü üyesi, bu arada Mustafa Suphi, hunharca öldürüldü, hayatta kalanlar kovuşturmaya uğradı, hapislere atıldı. 1923 yılında İstanbul Milletlerarası İşçi Birliği kapatıldı. Kapatılması için, 1 Mayıs gününün kutlanmasıyla ilgili bildirimlerin dağıtılması bahane edildi. Birliğin ileri gelenleri tutuklandı ve tıpkı vaktiyle Jön Türk’lerin proletarya sınıf hareketinin “hesabını” gördükleri, burjuvazi kontrolünde sözümona işçi örgütleri kurmaya koyuldukları gibi, şimdi de Kemalistler, kendi burjuva “sendikalarını”, işçi eylemine karşı mücadele aracı olarak kullandılar. Bu yeni sendikaların amacı, işçi sınıfının politika-dan ve sınıf mücadelesinden uzaklaştırılması, gerçek işçi birlikleri ve örgütlerinin dağıtılması, türlü türlü boş vaatler ve beş paralık ödünlerle işçilerin elde tutulması, devrimci önderlerin uzaklaştırılıp yerine burjuvazi yardakçıları olan “önderler” getirilmesi idi.

Bunu başardıktan sonra, artık sendikalara ihtiyaç kalmayacaktı ve sendikalar rahatça kapatılabilirdi.

Gerçek işçi sendikaları-

nın dağıtılmasını kamufle etmek ve öte yandan da kemalistlerin “işçiye karşı” olmadıklarını göstermek için, “Sendikalar Birliği” kuruldu. Bu “Birlik”, başlangıçta kemalistler tarafından hoş görülüyor ve destekleniyordu. Birliğin 32.000 üyesi 32 sendikada toplanmıştı. İşçi ile işveren arasındaki bütün anlaşmazlıklar bu “Birlikçe” “barıştırmacı-uzlaştırmacı” danışmanlarla çözümlüyor ve bu “danışmalı” toplantılara daima polis komiserleri başkanlık ediyordu. “Birlik” komünizmle mücadeleye ediyor, sosyalist olanları kendi çevresinden uzaklaştırıyor, grevlere engel oluyordu. 13 Aralık 1921’de “Birliğin” en son çıkışı, burjuvazi temsilcisi İstanbul milletvekillerinin şerefine parlak bir ziyafet düzenlenmesi oldu. Milletvekillerinden biri, Şakir Rasin, “Birliğin”, işçiler çevresinde 3sosyal ve vatan polisi vazifesini3 çok iyi gördüğünü söyleyerek, bundan böyle de aynı “gayretle” çalışacağına dair “ümitvar olduğunu” açıkladı. Ziyafette bulunan başka bir milletvekili işçilerden “zavallı yurdun pekçok ihtiyaç duyduğu sermayeye karşı güven beslemeleri, kapitalistlerin sözünü dinlemeleri ve tehdit edici bir güç değil, varlık ve zenginlik yaratan bir güç haline gelmelerini” istedi.

Heredense bu iyi niyetlerine(!) ve zararsız tutumuna (!) rağmen, kemalistler, bu Birliği de çok geçmeden kattılar. Öyle ya, Birlik işçileri sınıfsal örgütlerinden uzaklaştırmış, başka bir yere çekmiş, görevini tamamlamış

ve artık gereksiz bir kurul olmuştu; rahatça kapatılabilir-
di.

Ne var ki, bu “Birlik” gibi sendikaların kurulması da işçilerin sınıf çıkarlarını anlamalarına yardımcı oluyordu. İşçiler burjuvazi tarafından başlarına musallat edilen “başkanları” kovuyor ve bazı sendikaları proleterdevrimci birer örgüt haline getirmekte gecikmiyorlardı.

Bunun en güzel örneğini İstanbul’da “Amele Teali” adındaki dernek vermişti. “Amele Teali”, kemalist olan eski başkanını kovdu, yerine aktif ve ilerici bir işçiyi getirdi ve bu birlik böylece, gerçek bir işçi örgütü

halini aldı.

“Amele teali”

“Amele Teali”, 1924-1926 yıllarında işçi eyleminde çok önemli bir rol oynadı. Bu yıllar, kemalist “işçi önderlerinin” işçinin başına çorap ördükleri devrin en hareketli zamanı sayılır. Hikayesi olağanüstü ve ibret vericidir:

İstanbul Sendikalar Birliği “Amele Teali”, 1924 yılının Ağustos ayında, sosyalistlerin öncülüğünde kuruldu. Kuruldu ama, hükümet yetkilileri kuşkulandı. İlk fırsatta (1 Mayıs Bayramı’nın kutlanması dolayısıyla broşür yayınlanması bahane edilerek) Birliğin sosyalist önder-

leri tutuklandı. Kimi 7 yıl, kimi 17 yıl kürek cezasına çarptırıldı.

Polis “Amele Teali”ni pençesine geçirdi ve bu Birliği “yeni baştan örgütleyerek” “İstanbul İşçi Yardımlaşma Birliği” haline soktu. “Amele Teali”nin yönetim kurulu başkanlığına İstanbul Halk Partisi Sekreteri Doktor Refik İsmail getirildi. Bu Refik Bey, esasen daha evvel de şu mahut “Birliğin” başkanı idi. Yeni başkan ilk toplantıda “Türk işçisinin politik sorunlarla ilgilenmediğini” açıkladı.

Fakat bu arada işçi kitlelerinin potansiyeli o derece arttı ki, burjuva elemanları,

1925/1926 yıllarında “Amele Teali”den ister istemez el ayak çekmeye başladı. Birlik yöneticileri olan kemalistler, birlik istediği kadar ikide birde kemalist hükümete bağlılığını ilan etsin, işçi isteklerine uymak zorunda kaldılar.

Hükümet Meclis’de iş yasası tasarısını gündeme aldığı sırada, Amele Teali 13 Şubat 1925 tarihinde 14 sendikadan 150 delege topladı. Sendikaların üyeleri o zamana kadar 30.000 işçiyi aşıyordu. Toplantıda Amele Teali’nin kendi yasa tasarısının hazırlanması için bir komisyon seçildi. Bu iş yasası tasarısı 21 Şubat 1925 yılında bir daha toplanan ve bu defa “Büyük İşçi Kongresi” adını alan kongrede yeni baştan görüşüldü. Kongre hükümete bir heyet göndererek, aşağıdaki isteklerini iletti:

“46 saatlik iş haftası. Anneliğin korunması. Özel şahıslarla sözleşme yapılmasının yasaklanması. İşveren işe işçi alırken ancak sendikalarla veya işçi örgütleri ile toplu sözleşme yapabilir. İş yasasına saygı göstermeyen işyerlerinin ağır bir şekilde cezalandırılması ve suçun ağırlığına göre, gerektiğinde işyerlerine elkonulması. Sendikaların hukuki ve hükmi şahıs olarak tanınması.”

Bununla birlikte “Amele Teali” hükümete bağlılığını belirtmeye devam etti.

1 Ekim 1926 tarihinde düzenlenen Amele Teali’nin yıllık kongresi, o yıl Mustafa Kemal’e yapılan başarısız suikasttan dolayı suikastçıları lanetlemekle açıldı. Mustafa Kemal’e aşağıdaki telgraf

gönderildi: “Amele Teali, yıllık kongresi münasebetiyle muhterem Gaziye selam eder, iş kanununun bir an evvel tasdikini diler. Kongre başkanı Hayreddin”.

Oysa bu dış görünüşün arkasında “Amele Teali”nin eylem şekli değişmekteydi. Hükümet istediği kadar devrimci Birliklere baskı yapıp Amele Teali’den bunların kapatılmasını istesin, bu eylem gitgide daha belirli şekilde sınıfsal nitelik kazanıyordu.

Kemalist yöneticiler atıldıktan sonra, Amele Teali gerçek bir işçi merkezi haline geldi. “İkdam” Gazetesi’nin 1 Mayıs 1927 sayısında şunlar yazılıyor: “2000’e yakın işçi işini terk etti ve Teali binasında toplanarak hep birlikte ünlü şair Nazım Hikmet’in yazıp bestelediği İş Türküsünü söylediler”.

Amele Teali bir çok grevi destekledi, grevci işçilere yardım etti, mücadelenin yönetimini üzerine aldı. Bütün bunlar kemalist hükümeti çileden çıkardı. 1927 yılı sonlarına doğru “Amele Teali”, “yasadışı bir kurul olduğundan” kapatıldı. “Amele Teali”nin yasadışı halini mahkeme heyeti bile kanıtlayamadı. Buna rağmen 150 aktif Amele Teali üyesi ve bu arada bütün yönetim kurulu tutuklandı, binası yağma edildi, örgüt dağıtıldı. Amele Teali’nin yağma edilmesi üzerine Komintern’in yönetim kurulu aşağıdaki bildiriye yayınladı:

Türkiye’nin sınıfsal sendikalarını koruyalım!
Dünya ülkeleri işçilerine!

Yoldaşlar!

Bütün Türkiye’yi içine alan sendikalar birliği örgütü Amele Teali, Kemal Paşa’nın sözde “milli-devrimci” hükümetinin emriyle dağıtıldı. Aktif üyeleri tutuklandı, örgüt binası yağma edildi. “Amele Teali”nin tek kusuru, sefalet ve yoksulluktan inim inim inleyen Türkiye işçi kitlelerini örgütleyen bir merkez olarak kurulmuş olmasıdır.

Halk Partisi Hükümeti (kemalistler) uzun zamandan beri sendika eylemini ele geçirip faşist bir örgüt haline getirmeye çalıştılar. Fakat ne çarlık zamanının milli istihbarat şefi Zubatov’un kullandığı yöntemler, ne rüşvet, ne baskı, işçi yığınlarının kendiliğinden olan sınıfsal sendika örgütlerine karşı sevgi ve eğilimini zayıflatamadı. Parlamento seçiminde Halk Partisi yeniden iktidara geldikten ve Kemal Paşa’nın ‘beş gün süren Türk demokrasisinin başarısını’ öğen demecinden sonra, işçi sendikalarının ılımlı merkezi yağma ediliyor. İşte, bütün dünyada burjuva demokratlarının sözleri ve işte işleri.

“Amele Teali her ne kadar Komintern üyesi değilse de, yine de Türk “narodniklerinin” bu yeni olumsuz davranışı karşısında yönetim kurulumuz duyduğu hiddeti ve öte yandan da Türkiye’de ağır bir baskı altında olan işçi kitesine karşı derin sevgi ve saygısını ifade eder.

“Komintern’in yönetim kurulu, dünya işçilerini Türkiye sınıfsal birliklerinin yağma edilmesine karşı protesto ya davet ederken, kemalistle-

rin yağma yöntemlerine, bozunculuklarına ve işçi sınıfını faşist usulleriyle yozlaştırma girişimlerine karşı mücadeleye ve Türk işçisine yardıma çağırıyor!

“Kemalistler, Türkiye’de işçi kitlelerini zorbalıkla milli burjuvaziye bağlamak istiyor, kendine bağlı sendikalar kurup sınıfsal işçi hareketinin kökünü kazıyor. Fakat bütün bu “işçi örgütlerini kendilerini sömürenlerin boyunduruğu altına sokma” planları, Türkiye proletaryasının şiddetle karşı koyması ile çarpışarak bozulacaktır ve Türkiye proletaryası bütün dünya işçisinin yardımıyla kemalist himayesinden kurtularak kendi sınıfsal örgütlerini kuracak ve sömürenlerin baskısından da kurtulmak için azimli bir mücadeleye girişecektir.”

KEMALİST HÜKÜMET VE İŞÇİ ÖRGÜTLERİ

Kemalist hükümet fabrika ve işletme sahiplerini korur, çünkü kemalist ticaret burjuvazisi, sermayesini, yeni gelişen sanayi kollarına yatırır. Daha çok yeni olan sanayi burjuvazisine sınıfsız bağlıdır. Birçok girişim ve ticari kuruluş, hükümet bankalarından aldıkları para ile kurulmuştur. Birçok işletmenin sermayesi yalnız kısmen özel sermaye sayılabilir. Bu sermayenin büyük kısmı, özel şahısların elinde fazla sermaye bulunmadığından, hükümet tarafından ödenir.

Kemalist hükümet de bir sürü tekeller kurdu: tütün işleme ve ihraç etme tekeli, şeker, gazyağı, kibritle, tuz, ba-

rut, iskambil kağıdı, liman işleri v.s.

Bu tekeller sayesinde hükümetin kendisi de müteşebbis bir tüccar haline geldi. Demiryolları ya devlet hazinesinden yahut da yabancı kapitalistler tarafından yapılıyor: bu yabancı kapitalistlere hükümet rahat çalışma koşulları sağlamak zorundadır. Yabancı yatırımlarla çalışan şirketlerde de durum başka değildir. Nitekim birçok kemalist milletvekili ve devlet adamı, iktidardan yararlanarak, Birinci Dünya Savaşı sırasında yurttan kaçan Rum, Ermeni ve diğer uyruklu yabancılardan kalan kuruluşları ele geçirip, memurlukları sırasında bir yana koydukları paralarla işletiyor ve yeni yeni işletmeler kuruluyor.

Eninde sonunda birçok kemalist, çeşitli yabancı firmaların ortağı oluyor. Bu ya-

Kemalistlerin baklavası, kemalist hükümeti ve iktidarda olan “Halk” Partisi’ni, işçi çıkarını kollayan ve işçiyi koruyan bir parti olarak göstermek çabasıdır. Kemalistler bu amaçla kendi işçi birliklerini kuruyor, kendi adamlarını mevcut işçi birliklerine sızdırıyorlar. Anlaşmazlıklarda işçi ile işveren arasında aracı rolünü üzerine alıyorlar ve bazen de doğrudan doğruya kavgaya karışarak işçilerin çıkarını koruyorlar, hayır işleriyle uğraşıyorlar, bazen iş yasası tasarısı ile ilgilendiklerini anlatmaya çalışıyorlar, v.s.

bancı firmalar da, hükümet organları ile sıkı ilişkisi olan, isim sahibi memurlardan ve ortaklarından yararlanıyor.

Bütün bu koşullar, ister istemez, kemalizmi işçi hareketiyle şiddetli bir çatışma haline getiriyor. Birçok işverenle anlaşmazlıkta, işçiler karşılarında doğrudan doğruya hükümeti buluyor. Çarpışan tarafların birisi hükümet oluyor, çünkü işçiler, hükümetin -hem kapitalist, hem de devlet olarak- çıkarına zarar veriyor.

Fakat kemalistlerin de, bu durumun, kemalizmin gerçek niteliğini işçilerin gözleri önüne apaçık serceğini ve işçi sınıfının devrimci hareketini teşvik edeceğini bilmemeleri için, düpedüz enayi olmaları gerekir. Bunun için kemalizmin işçilerle olan ilişkisi bakımından politikası son derece çapraşıktır. Türü manevralarla doludur. Bu manevralardan amaç, kemalist hükümetinin, burjuva-sınıfsal temele dayandığının kamufler edilmesidir.

İşçi hareketlerine ait demeclerinde ve yazılarında kemalistler, her şeyden önce, Türkiye’deki işçi sorununun başka ülkelerden farklı bir biçimde çözülmesi gerektiğini, yani işçilerin kapitalizme karşı mücadele açmasından çok hükümet aracılığıyla işbirliği kurması sayesinde çözümlenebileceğini kanıtlamaya çalışıyorlar. Kemalistler her yerde herkese sosyalizmin ruslara özgü bir olay olduğunu, Türkiye ile hiçbir ilişkisinin olmadığını kanıtla-

maya çalışıyorlar. Dediklerine bakılırsa, Türkiye’de sınıf kavgası yokmuş ve olmazmış.

“Pravda” gazetesi’nin 1927 yılı Ekim ayında yayınladığı Türkiye işçi hareketine değinen yazı dizisine karşı “Akşam” şu açıklamada bulundu: “Türk işçisi ve Türk işvereni kardeşçe geçinirler. Türkiye’de komünist partisi yoktur ve böyle bir partiye müsaade edilebileceği tasavvur bile edilemez.”

O halde, Türkiye’de gerçekten sınıf kavgası var mı?

7 Haziran 1927 tarihli sayısında “Milliyet” gazetesi bu soruya cevap veriyor: “Sanayimiz yeni yeni gelişmeye başladı. Bunun için Türkiye’de hiçbir sınıf kavgası olamaz.”

Fakat son iki-üç yıl içinde demiryolları işçileri, tramvay işletmeleri işçileri, liman işçileri büyük çapta grevler düzenledikten sonra, sınıf kavgasının varlığı zor inkar edilir. Bunun için kemalistler, mevcut işçi mücadelesini engellemek, kapitalistlere yardım etmek, işçi çevrelerini ne pahasına olursa olsun yozlaştırmak, kimini rüşvet yoluyla, kimini korkutarak birbirinden ayırmak amacıyla, kendi aralarında çeşitli çelişkiler yarattıkları gibi küçük burjuvalarla da anlaşmazlığı körüklemek için de ellerinden geleni yapıyorlar. Köylüler, zanaatçılar, küçük esnaf, büyük sermayenin baskısı altında inimin iniyor, fakat yine de özel ufacak “işletmelerin” sahibi sayıldığı için kemalistler onları kışkırtıp işçilere saldır-

ıyor; işçilerden “eşkıya, bozguncu, cani,” diye söz ederek ufacak, miskin bezirganı, kendi malının selameti için tirtir titretiyor.

20 Ekim 1928 tarihinde, Milliyet Gazetesi tramvaycılarının greviyle ilgili olarak şunları yazdı: “Özgürlük - iki yanı da keskin bir silahtır. Bu silahı kullanmayı bilmeyenin elinde, özgürlük, faydalı olmaktan çok tehlikeli bir araç oluyor. Sonuçta, yüzlerce ailenin sefaletinden başka birşey sağlamayan böyle bir hareketin sorumluluğu kime düşecektir? Şimdi aklı başında olan işçi bu soruya kendisi de cevap verebilecektir. Herkes bilir ki, grev sınırlı sayıda kundakçının işidir, bunlar disiplin düşmanı, karanlık bir amacı olan kişilerdir. Hükümetin bu grevin nasıl sonuçlanacağını bilmediğini düşünler çok yanılıyor.”

Kamçı ile baklava-börek politikası

İşçi hareketine çeşitli baskılar yaparak kemalistler kendilerine bir nevi “işçi hamisi” süsü vermeyi de ihmal etmiyorlar. Bu alışılmış kamçı ile baklava-börek politikasıdır. Bu baklava-börek gerçi biraz tatlıdır ama, kamçıyı şaklatan da kamçıyı var hızıyla işçinin sırtına indiriyor. Kemalistler işçi sınıfına karşı aktif olarak çarpışan taraflardan biri olmaktan kendini alamaz ki!

Kemalistlerin baklavası, kemalist hükümeti ve iktidarda olan “Halk” Partisi’ni, işçi çıkarımı kollayan ve işçiyi koruyan bir parti olarak göstermek çabasıdır. Kemalistler

bu amaçla kendi işçi birliklerini kuruyor, kendi adamlarını mevcut işçi birliklerine sızdırıyorlar. Anlaşmazlıklarda işçi ile işveren arasında aracı rolünü üzerine alıyorlar ve bazen de doğrudan doğruya kavgaya karışarak işçilerin çıkarını koruyorlar, hayır işleriyle uğraşıyorlar, bazen iş yasaı tasarısı ile ilgilendiklerini anlatmaya çalışıyorlar, v.s. Kemalistlerin bu işçi koruma faaliyetlerinden bir-iki örnek verelim.

1926 yılında Doğu demiryolları kesiminde bir anlaşmazlık doğuyor. Hükümet işe karışıyor. Anlaşmazlığın sebebi, demiryolunu yapan şirketin gelirinin azalması bahanesiyle kapitalistlerin işçi ücretlerini indirerek işgününü uzatmasıydı. Hükümetin tarifeleri arttıracaklarını vaat etmesi üzerine şirket işçi ücretlerini de biraz yükseltti. Kemalist işçi “himayesi”nin tipik örneği budur: Kazanan yalnız kapitalistler oldu, çünkü sonuçta işçinin işgünü hayli uzadı, şirketse yolcu ve yük tarifesinin yükseltilmesiyle yine işçi sırtından gelirini artırdı.

1928 yılında aynı Doğu demiryollarında işçiyle işveren arasında yine bir anlaşmazlık doğuyor. İşe yine hükümet karışıyor. Bu kez Vali Muhittin Bey’in başkanlığında çalışan “İşçi Sorunları Komisyonu” işe elkoyuyor. Aracılığı başarılıdır: “Anlaşmazlık başarı ile halledildi. Bunun şerefine büyük bir çay ziyafeti düzenlendi. Ziyafette her iki tarafın temsilcileri bulundular ve İstanbul Valisi Muhittin Bey’e aracılığı için

teşekkür ettiler.” Daha sonraki satırlarda “La Republique” gazetesi şunları yazıyor: “Muhittin Bey de emek ve sermayenin el ele verip aynı yoldan yürümesinden duyduğu memnuniyeti izhar eyledi”. Evet, işçilere de Vali Beyin çayından ikram edildi ama, anlaşmazlığın başarılı tarafı yalnız kapitalistlere aitti. Sözleşmeyi imza ederken işçi temsilcileri: “Bize bu sözleşmeyi zorla imzalatıyorlar. Biz aslında birçok maddesini kabul etmek istemedik,” demiştir.

Daha yukarıda hükümet organı olan bir gazetenin tramvaycılarının grevi konusundaki görüşünü açıklamıştık. Sözümona bu grevi düzenleyenler disiplin ve asayiş düşmanları imiş... Bu anlaşmazlıkta da hükümet bir nevi barıştırmacı-uzlaştırıcı rol oynamak istiyor. Emniyet Müdürü Şerif Bey, resmen şunları açıklıyor: “Polis grevin başlangıcından beri bütün hareketi sınırsız kontrol ediyor”. Grev bittikten sonra Tramvay İşletmesi 138 işçiyi tekrar işe almak istemeyince, işçiler Halk Partisi müfettişine başvuruyorlar. Müfettiş de, Tramvay İşletmesinin işlerini inceleyip çoğunun yeniden işe alınacağını söylüyor. İşçilere hükümete başvurup işin özünü ve isteklerini yazılı olarak anlatmalarını öneriyor. Sonuçta, Şirket 75 işçiyi yeniden işe aldı, en aktif olan 60 işçiyi de bordro dışı bıraktı. Yine de kemalistler işçileri “korumuş” gibi göründüler. Oysa kendi yazılarında da dedikleri gibi, işverenin tarafındadırlar.

Türk ve yabancı işçiler, yabancı sermaye

İşçiler arasında, burjuvazinin ustalıkla körüklediği şoven duygular özellikle güçlüdür. Türk işçileri, başka ırktan işçilere karşı kıskırtılıyor. Kapitalistlere karşı mücadele etmek yerine, Türk işçileri, kendi kardeşleri olan başka milliyetten işçilerle daimi çelişki halinde tutulmaktadır. Örneğin, Zonguldak’taki grev sırasında işçiler kömür ocaklarına Türk olmayan işçilerin sokulmamasını istiyorlardı. Buna benzer olaylar diğer işletmelerde de sık sık olmaktadır.

Elbette birçok Türk kapitalisti, rakibi olan yabancı kapitalistlerin yıkılmasını ister, bunun için bu kapitalistler bazen işçi koruyucusu olarak görünmeye gayret eder ve kendi keselerine dokunmadan yabancı kapitalistlere karşı koyduğu sürece, işçiyi destekler... Bu “koruma”, Türk burjuvazisi kendi kesesinden de fedakarlık yapmak zorunda kaldığı zaman oracıkta sona ermektedir, ama ne de olsa, bunun örnekleri hayli ilginçtir.

“Kızıl Sendikalar Enternasyonalı” Dergisi’nin 1924 yılına ait 2-3. sayısında şunlar anlatılıyor:

“1923 yılı Ağustos ayının son günlerinde, bir İngiliz kumpanyasına ait İzmir-Aydın demiryolunda kargaşalık çıkmıştı. Karma komisyonun kavga konusu sorunları çözmeye girişimleri hiçbir sonuç

vermedi. Ve sonunda 1 Eylül günü grev ilan edildi. Demiryolları İşçileri Federasyonu’nun Başkanı Refik Şevket, grevi desteklediğinden, istifa etti. Greve katılanların sayısı 3.000 işçiyi buldu, grevcileri bir de İzmir tüccarı destekliyordu ve hatta grevcilere 300 liralık bir yardımda dahi bulundular. Bu grevin böyle popüler bir hale gelmesinin sebebi, grevin bir de şovence yanının bulunmasıydı; bu şovence duygular, bütün Ermeni ve Rum işçilerinin yerine Türk işçisinin alınması isteğinde ifade bulmuştu. Kumpanya bu isteği kabul etti, fakat İngiliz idarecileri yeni işe alınan işçilerin ücretlerini indirdi. Mücadele uzadıkça uzadı ve gayet keskin bir karakter almaya başladı. Grevcileri yalnız Türk ticaret burjuvazisi ve vilayet idaresi desteklemekle kalmadı, bir de frankofil elemanlar işe karıştı -bunlar İngilizleri güçlü bir rakip gördüklerinden grevi körüklüyorlardı. Kumpanya grevcilerin işlerine son vermeye başladı ve yerine grevkırmacı elemanları sokmaya çalıştı; fakat bunda da başarısız kaldı. Halkın ve hükümetin çıkarını korumak için işçiler postayı drezinle getirip götürüyordu. Fakat grevin gitgide uzaması, tüccar ve toprak sahiplerinin keselerine dokunmaya başladı, çünkü taşınmayan incirler fazla beklemekten dolayı depolarda çürümeye yüz tutmuştu. Tüccarlar, Ticaret Bakanlığı’na şikayette bulundular ve bunun sonunda hemen sert önlemler alınarak grev durduruldu. Ve 10 Eylül günü tren-

ler yeniden işlemeye başladı.

“1927 yılında birkaç birlik (federasyon), Fransız, İngiliz v.s. kumpanyalarından birkaç istekte bulundu. İşçilerin temsilcileri Halk Partisi’nde İş Meseleleri Tetkik Komisyonu tarafından çağrıldı. Bu komisyon işçilerin isteklerini destekleyeceğini bildirerek, şunları açıkladı:

‘Halk partisi daima emekçilerin çıkarını korumuştur, bunun için bütün federasyon işçisine en iyi hal çaresi olarak bu demokratik esaslara dayanan partiye girmeyi tavsiye ederiz, biz de işçileri kendi himayemize alalım.’ Fakat işçi delegeleri, kesin bir dille, Halk Partisi ile birleşmeyi reddettiler; bugüne kadar yalnız Kahve ve Lokanta işçileri Federasyonu Halk Partisi’ne geçti. Fakat delegeler, hiç değilse, işçilerin tek tük de olsa

partiye girmelerini destekleyeceklerini vaat etmekte zorunda kaldılar (bu vaatlerini yerine getirip getirmemeleri başka bir konudur). Kemalistler, gerçekten, işçilerin bazı isteklerini destekleyerek işletme sahiplerinden bazı fedakarlıklar yapmalarını istediler ve onları bunu yapmaya zorladılar.

Kemalistler böylece gerici işçilerin şoven duygularını körüklemek istediler: hani, bakın çocuklar, biz kemalistler, Türk işçilerini yabancı sermayeye karşı nasıl da koruyoruz, gibisinden... Fakat bu sadece görünüşte böyle idi; bunu kemalistlerin yabancı sermayeye verdikleri ödümler gösteriyor (örneğin, Avrupa kapitalistlerine eski borçların altınla ödenmesinin kabulü gibi). Mücadele daha

keskin bir hal almaya başlayınca, kemalistler kendi sınıfından olan kardeşlerini yani yabancı kapitalistleri işçilere karşı desteklemekten geri kalmazlar! Örneğin, Adana-Nusaybin demiryolundaki olaylar bunu apaçık göstermektedir. Bir Fransız kumpanyasına ait olan bu hatta çıkan grevde, polis, silahsız grevcileri tam anlamıyla kurşuna dizdi.

“Çok daha fazla ücret alan yabancı işçiler, yabancı kapitalistler hesabına, ‘karaçahil Asyalılara’ gözkulak olmak, bir nevi gardiyan rolünü oynamaya razı olmak zorundadırlar. Yabancı kapitalistler kendi uyruklarından olan işçilere bol keseden para verip onları Türk işçisinden soyutlamaya gayret ederler. Bu politikanın sonucu olarak, Türkiye’de çalışan Avrupalı işçi-

ler, kapitalistlerle daha kolay uzlaşır. Fakat buzlar bu alanda da çözülmeye başlamış gibidir, 1928 yılının Ocak ayında Türkiye'den "komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle 48 Macar işçisi sınırıldı edildi."

Türkiye işçi sınıfında oportünizm

Türkiye'de, işçi sınıfı çevrelerinde oportünizm için elverişli şartlar var mıdır?

Oportünizm, burjuvazi ile uzlaşma politikasıdır. Bir oportünist, işçi sınıfı arasında burjuva veya küçük burjuva propagandası yapan, arkadaşlarını bu açıdan etki altında bırakmak isteyen bir işçi veya herhangi bir işçi örgütünün üyesidir. Tek tük işçiler, ya burjuvazinin rüşvetine dayanamayarak oportünist oluyor yada esasen küçük burjuva bağları henüz kopmadığı, ufak tefek mal-mülke (toprak, hayvan, alet edevat veya tezgah) sahip olduğu için oportünizme sapıyorlar... Gerçek işçinin hiçbir özel malı mülkü yoktur ve bunun için çıkarı burjuvazinin çıkarıyla çelişki halindedir. Öz işçi politikasının amacı, fabrika, küçük işletme ve diğer üretim aracı olan kuruluşlarda, az da olsa, ortaklık paylarına son vermek ve bu kurumları toplumsal kolektif mülkiyet haline çevirmektir. Emperyalist ülkelerde burjuvazi, çeşitli malları, az gelişmiş ülkelere -sömürge ve yarı sömürgelere- sürüp satmakla milyonlara, milyarlaraya varan sermayeler biriktiriyor. Bu sermayelerin gülünç derecede

küçük bir kısmı, bazı işçi gruplarına iyi ücret ödemek için harcanır. Böylece işçiler arasında da ayrıcalıklı bir işçi aristokrasisi meydana gelir. Bu "aristokrasi", her şeyden önce, işçi sınıfını, burjuva açısından etki altına almaya gayret eder. Özellikle sendika çevrelerinden ve sosyal-demokratik eğilimde partili bürokratlar arasından eleman seçilip bunlara oportünist bir politika gütmeye görevi verilir.

Türkiye, az gelişmiş, yarı-sömürge bir ülkedir. Türk işçisi ve köylüsünün sırtından Fransa, Almanya ve İngiltere kapitalistleri servetler sağlıyorlar ve bu servetler Batı-Avrupa'lı işçi aristokrasisinin ağzına bir parmak bal çalıyor. Görünüşe göre, Türkiye'de işçiler arasında oportünizm için elverişli koşullar yoktur. Ama olaylar bunun tersini gösteriyor. Türkiye'de burjuvazi işçi sınıfını etkilemek için türlü yollar buluyor; fakat bu etki yolları, emperyalist ülkelere farklıdır. Çünkü, Türk burjuvazisinin elinde emperyalist devletlerin elindeki olağanüstü kar yok ki, hiç değilse işçilerin bir kısmını para ile satınalabilsin. Türk burjuvazisi başka çarelere başvuruyor: işçinin cehaletinden, köylülükle, zanaatçı, esnaf ve bezirganla, diğer küçük burjuvazi elemanları ile ilişkisinden, işçilerin dağılık ve örgütlenmemiş bir halde bulunmalarından, işçiler arasında mevcut küçük burjuva duygularından yararlanıyor.

Burjuvazi, örneğin li-

man işçisi gibi işçi çevrelerinde, küçük burjuva elemanların akınından yararlanarak, grevkıracıları örgütüyor. Liman işçisinin 1922 yılındaki grevi sırasında grev yapan 400 işçiyi dağıtmak için 2000 kişi hizmet arzettiler! Ancak son yıllarda bu üzücü olaylara rastlanmıyor veya daha az rastlanıyor, çünkü Türkiye proletaryasının sınıf duygusu ve bilinci gün geçtikçe artmaktadır.

Hatta sanayi proletaryası bile -madeni eşya fabrikalarında çalışan işçiler, doku macıllar- henüz zanaatçıların kurduğu imalathane geleneklerinden tam anlamıyla kurtulmuş sayılmaz; bu imalathaneler, küçük mülkiyettir. Eski geleneklere bağlı olan işçi, çoğu kez politikada duraksamaya, kararsızlığa düşüyor -bu karakteristik daha çok küçük burjuvaya özgüdür. Kapitalizm, zanaatçı ve köylüyü de sefaletle düşürüyor, çünkü bunların ufak imalathaneleri, büyük kapitalistlerin işletmeleriyle yarışmıyor. Bu iflas etmiş zanaatçı ve köylüler, kapitalizme karşı duydukları öfke içinde işçi sınıfının müttefiki oluyorlar. Fakat bu gibi elemanlar, yine de kendi mal mülkleri üzerine titrer, sosyalizmi istemez, yada sosyalizmden hemen refah içinde bir yaşama olanağı bekler. Ve bu hemen mümkün olmazsa, devrimden korkmaya başlar ve eninde sonunda elini kapitalizme uzatır.

Türkiye işçi çevrelerindeki oportünizm, iflas etmekte olan küçük burjuva oportünizmidir; bunun için Türk işçisinin bir kısmında

büyük duraksamalar görüyor. Aşırı sağ, yani burjuva-reaksiyoner (mürteci) sapmalar da, göze çarpıyor. Türkiye tarihinde işçilerin kendilerini unutup, kişisel çıkarlarından çok uzak mücadelelere sürüklendikleri, liman işçisi ve diğer işçilerin Ermeni katliamı v.s. gibi eylemlerde rahatça kullanıldıkları görülüyor. Bunun için devrimci sendikalar ve proleter partisi, işçi sınıfının bu her iki türlü küçük burjuva saplantısı ile şiddetle mücadele etmelidir.

İŞÇİ SINIFININ GELİŞEN KAVGASI

Türkiye, işçi hareketinin en zalim kovuşturmaya uğradığı ülkelerden biridir. Komintern'in III. Kongresi (1924 yılında) özel bir kararda Türkiye işçi sınıfına yapılan bu baskıları şiddetle protesto ederek şu bildiriye yayınlamıştı:

“Komintern'in III kongresi, Türk kemalist hükümetinin Türkiye devrimci işçi örgütlerine yaptığı baskıyı ve işçileri uğrattığı kovuşturmayı şiddetle protesto ediyor. Kongre, Türkiye proletaryasına en kardeşçe, en samimi duygularını iletir ve kapitalizm boyunduruğundan kurtulması yolundaki mücadelelerinde her türlü yardımda bulunmaya hazır olduğunu iletir.”

1925 yılındaki Kürt isyanından sonra aynı yıl, “istiklal mahkemeleri” kurularak yine iki yıl süreyle sıkı yönetim ilan edilmişti. “Bu

olay vesile edilerek işçi, köylü ve genellikle bütün emekçi kitleleri ağır kovuşturmalara uğratıldı. Aydınlik ile Orak Çekiç gazeteleri kapatıldı, Türk işçi liderleri, çeşitli işçi birlikleri ve bu gazeteleri çıkaran yayınevleri sorumluları istiklal mahkemelerince 10-15 yıl hapis cezasına mahkum edildiler.”

Tarihin tekerrürü! Tıpkı bunun gibi, devrimin sonunda emekçi kitlelerinin sırtından iktidara gelmiş olan Jön Türk'ler de aynı şeyi yapmışlardı vaktiyle. Fakat ne oldu-Jön Türk'ler eninde sonunda Alman emperyalizminin itakar aleti haline geldiler.

Polis hem grevcileri, hem de grev düzenleyebileceğinden kuşkulandığı kimseleri tutukluyor. 1927 yılı Eylül ayında İstanbul'da 20 işçi tutuklandı. “Tütün fabrikaları işçileri arasında grev çağrısı dağıtıldığı” iddia ediliyordu.

Ne kadar masum yapılırsa yapılsın, her şey eninde sonunda, bir “ayaklanma teşebbüsü” oluyor, hatta hatta 1 Mayıs bayramı kutlamaları bile! 1 Mayıs 1928 arifesinde gece yarısı polis İstanbul'un, İzmir'in ve Adana'nın bütün işçi semtlerine nöbetçi ekipler gönderdi. Bu ekiplerin görevi 1 Mayıs bildirilerinin yayılmasına engel olmaktı. Hükümet yetkililerinin kuşku derecesini, Milliyet Gazetesinin 22 Ekim 1929 tarihli sayısı apaçık gösteriyor:

“Dün Aksaray tramvay deposunda, ücretler dağıtılırken, tekrar işe alınmamış olan bir grevci, ücretini alıp

veznenin bulunduğu odadan çıkan her işçinin kulağına birşeyler fısıldıyordu. İşçinin bu tutumu depo müdürünün hoşuna gitmedi, derhal telefonla polisi çağırdı. Soruşturma sonunda anlaşıldığına göre, bu işçi sadece Tramvay İşletmeleri İşçileri Birliği'ne aidat toplamaktaymış.”

İşçileri, gammaz, ispiyon, sivil polis, jurnalcı ağları sarmıştı. Bunlar, işçilerin her adımını takip ediyordu. 1926 yılında İstanbul Tramvay İşletmeleri İşçileri Birliği'nin dileklerinden biri de, işçiler arasında jurnalciliğin ve ispiyonluğun yok edilmesi idi, ki bunların elebaşısı, işletmenin ta kendisiydi. Bu kumpanya, kendi kesesinden bir ispiyonlar ordusu besliyor, bunları “işçi” kılığında işçiler arasına sokuyordu.

İzmir'de bir Rum kapitalistinin fabrikasında geçen şu ufak sahne çok karakteristiktir:

“Kozmetto” fabrikasında işçiler arasında bir konuşma:

Birinci işçi: Şu Kozmetto denilen herif ve kumpanyası, emperyalistlerin Anadolu'yu istila etmesine yardım etmiş vaktiyle, diyorlar... Şimdi de bizi sömürüyor...

İkinci işçi: Boş ver, be kardeş! Hükümet bize yardım edecek, yoksa bu milli mücadele boşuna mı?

(İki hafta sonra)

Bütün işçiler bir arada: Hayır, bu olamaz, buna dayanılmaz artık! Günde 24 saat çalışmak ne demektir,

buna kim dayanır? Arkadaşlar, grev! grev!

Uzakta duran bir işçi:
Çocuklar, çocuklar! Aman ne iyi! Polis geliyor, herhalde şu Rum'un çarkına okuyacak!

Polis (işçilere): Sen... sen... sen de... Beş kişisiniz. Kanun adına sizi tutukluyorum, beş kişiden fazla toplanmalar yasaktır.

Bu olay gerçekten olmuştur ve herhalde herhangi bir yorum gerektirmez. İşçi hareketini ezme için kemalist hükümet her araca başvuruyor, her şeyi mubah görüyor. İşçi örgütlerinin ilerici üyelerini polis gece yarısından sonra, şafak vakti evinden alıp karakola götürüyor, birkaç gün gözaltında tutuyor... Sebep? Hiç! Filan tarihte, falan günde kravatların rengi ne imiş, kasketlerinde nasıl işaretler varmış, ne konuşmuşlar acaba? Sendikaların bazı akıllı başında ilerici üyeleri, bu bitmez tükenmez karakola sürüklenmelerden o kadar bıkmış, sınırları o derece bozulmuştu ki, faal üyelikten istifa etmek zorunda kalmışlardı.

İşte size, “sınıflar üstü, uzlaştırıcı, kapitalizmle emeğin barıştırıcısı” olan kemalizm!

Şimdi de, son yıllarda Türk işçisinin mücadelesiyle ilgili bazı ilginç gerçekleri ele alalım. Bir işsavaş olmadığı zamanlarda işçilerin en bellibaşlı ve keskin mücadelesi biçimi - grevlerdir. Grevcilerin ve grevlerin tam sayısı henüz kesinlikle saptanmış değildir. Fakat yine de, aşağıdaki sayılar, Türkiye’de grev hareketinin boyutlarını apa-

çık gösterecektir. 1925 yılında 32.100 işçi 10 grev yapmıştır. Bu grevler arasında en büyük çapta olanı, Zonguldak’ta 12.000 işçinin katıldığı genel grevdi; bir de İzmir’de, kuru meyve fabrikalarında çalışan 5.000 işçinin yedi gün süren grevi yabana atılmaz.

1928 yılında, iki ay içinde, yani Nisan-Mayısta birbiri ardına aşağıdaki grevler yapıldı:

1) Adapazarı karoseri fabrikasında çalışan 180 işçinin 10 günlük grevi. Grevden amaç: ücretin yükseltilmesi. İşçilerin istekleri yerine getirildi.

2) Demiryolları inşaatında 1.500 işçinin 7 gün süren grevi. Sebep: aslında düşük olan ücretlerin ödenmemesi. İşçilere mesken ayrılmaması. İşçiler yendi.

3) İşgününün kısaltılmasını isteyen 300 İstanbul dokumacısının grevi. İşçiler yendi.

4) 500 İstanbul tütün işçisinin üç gün süren grevi. Grevciler yendi, ücretlerine 40 kuruş zam yapıldı.

5) 70 maden işçisinin (Maden İşleri Fabrikası, İstanbul) altı gün süren grevi. İşçiler yenildi.

Böylece, son yıllarda grev hareketi gittikçe daha büyük işçi kitlelerini içine alıyordu. Ne kemalist, ne de “devrimci” liderler, işçinin kendiliğinden patlak veren öfkesine engel olamıyordu.

Demiryolu işçilerinin grevleri

Demiryolu işçilerinin grevleri hem örgütlü, hem de

örgütsüz işçileri ilgilendiriyor. 1926 yılında Doğu Demiryolları İdaresi, kar azalıyor bahanesiyle işçi ücretlerini indirerek işgününü uzatmıştı. İşçiler hemen bir grev komitesi seçerek, sendika üye sayısının altı katı, 12.000 imzalı bir dilekçe hazırladılar.

Türk işçisinin gücü, örgütlenme yeteneği ve mücadelede gösterdiği kararlılık, disiplin, cesaret, gereğinde ölümü göze alması ve mücadele içinde bu toplu, düzenli halini yitirmemesi, gerçek bir ölçü olabilir. Başka bir ölçü de, kapitalistlerin ve hükümetin korku ve öfkesinin şiddetidir. Fakat bunu istatistikler ne yazık ki gösteremez.

Türk işçisinin mücadelesi için en belirli örnek, 1927 Ağustos ayında patlak veren Adana-Nusayin demiryolu grevidir. Bu hatta çalışan yapı işçilerinin durumu gerçekten dayanılmaz bir haldeydi. Fakat işçilerin işyerini bırakmaları aslında pek önemli olmayan bir nedene dayanıyordu: Bayram arifesinde kendilerine istedikleri avans ödenmemişti. Bundan önce işçi temsilcileri 31 dilek saptamıştı; bu dilekler oldukça mütevazı ve basitti: örneğin, iş sırasında hastalanan işçilerin ücretsiz tedavisi, yol harcırahının ödenmesi, şirketin yönetimi tarafından herhangi bir suç yüklendiğinde, işçilere kendi avukatları tarafından savunma hakkı, tatil günleri için de ücret ödenmesi, yabancı işçilerin davet edilmemesi (birkaç uzman dışında), izin verilmesi ve ücretli izin tanınması, fazla mesai için daha yüksek ücretler öden-

mesi, keyfi işten çıkarmalara son verilmesi, sendikanın tanınması gibi. (Aslında işçiler, doğal hakları olan, fakat şirket tarafından yoksun bırakıldıkları adaleti istiyorlardı.) Kapitalistler bir türlü cevap vermediler ve aradan birbuçuk ay geçtikten sonra da dilekçeyi reddettiler. Bunun üzerine başlayan grev 20 gün sürdü ve greve 850 işçi katıldı. İki gün tren işlemedi.

Sonunda, üçüncü gün kumpanya (Fransız kapitalistler şirketi) grevkıracılara yardım için bir tren yolladı. O zaman birkaç yüz işçi karıları ve çocuklarıyla hat boynuca ray üzerine yattı ve tren yolunu kapadılar. **Buna karşılık kemalist hükümet yetkilileri askeri birlik göndererek aralarında çoluk çocuk ve kadın bulunan silahsız işçilere ateş açtırdı. Raylar al kana boyandı, 22 “elebaşı” tutuklandı.**

Grev yabancı kapitalistler tarafından ezildi ve bu işe *demokratik” olan kemalist hükümet de katıldı. Kapitalistlerin sınıf kardeşliği, milli düşmanlıklarına ağır basmıştı. Bu örnek tek değildir. 1926 yılında Seyrüsefayın Şirketi’nde çalışan işçilerin grevi de aynı şekilde bastırıldı. Hükümet grevi dağıtmak için deniz askerlerini grevkıracı olarak gönderdi.

Tramvay işçilerinin grevi

İşçilerin kahramanca mücadeleleri için diğer bir örnek, İstanbul tramvaycılarının, 1928 yılındaki grevi olmuştur. Bu grev burjuvazinin korkaklığının ve hiddetinin

derecesini gösteriyor. İşçiler isteklerini kabul ettiremediler, çünkü hükümet, polis, kapitalist ve baştan çıkarılmış zavallı, aç, grevkıracı rolündeki işçilerin gücü ağır bastı ve grevi ezdi. Bu grevi “Doğunun Tanyeri” adındaki gazetenin 2 Kasım 1928 tarihli sayısı şu şekilde anlatıyor:

“İstanbul tramvay işçileri, greve son vermeye karar aldıktan sonra, şehrin geçici valisi ve belediye reisi olan Muhittin Bey’e bu kararı bildirmek istediler. Vali, işçilerle Tramvay işletmeleri Müdürlüğü arasındaki aracılığın üzerine almak zahmetine her nasılsa katlanmıştı. Fakat o anda iki tarafın şansı eşit olmaktan çıktı. Grevkıracılarla polis ve tramvay idaresi bir araya gelerek tramvay seferlerini tekrar bir düzene koydu ve işletme müdürlüğü de işe başlamayan işçileri işinden attığını bildirdi.

Tramvay İşletmesi söz konusu değildi. Valinin bütün “aracılığı”, “muhterem bay Hindorf”tan ricalarda bulunarak” grevcilere karşı “merhametli davranmasını” istemekten ibaretti. Zira, Muhittin Bey’in ifadesine göre, “zavallılar, yabancı elebaşları tarafından aldatılmış ve şimdi çok sayıda işçinin işsiz kalma olasılığı varmış.” Vali İdareye “yalvararak” işçilerin tekrar işe alınmasını ve eski kıdemlerinin korunmasını istemiş. “Muhterem Bay Hindorf” bu yalvarma karşısında “yumuşamış” ve bunu “vali beyin alicenaplığına atfederek” işçilerin tekrar işe alınmasını kabul “eylemiş”. Şu şartla ki, elebaşlar kapı dışarı

edilecektir. Grevcilerin tekrar işe alınmaları ancak teker teker dilekçeyle başvurularını üzerine mümkün olacaktır. Böylece, işçilerin tekrar işe alınması idarenin keyfine bağlı kalıyordu.

“En iyi işçilerden 60 kişi sokakta kaldı. Bu olaydan sonra kapitalistlerle hükümet erkani ellerinden geleni yaparak işçileri korkutup bilinçli hareketlerine engel olmaya çalıştı. Hükümet ve gazeteleleri, halkı işçilere karşı kışkırtıyor, grevi örgütleyenleri bir nevi, “eşkiya, haydut” gibi gösteriyordu.

“60 tramvay işçisi, greve önyak olmalarından dolayı işyerlerine bir daha alınmayınca, 27 Ekim günü ikinci bir grev düzenlemek istediler. Bu işçiler, ikinci grevde başarısız olursa, bütün kabloları keserek tramvay raylarını tahrip etmeyi düşünüyordu. İdare, işçilerin bu kötü niyetlerinden haberdar edilerek, iş başında olan işçilere, bu tasarladıkları işe girişirlerse bir daha asla işe alınmayacaklarını bildirmiştir. Bundan başka İdare, polisin yardımıyla her türlü önlemi almıştır.”

Bu “önlemler”, kapitalistlerin tam zamanında yeterli sayıda grevkıracısı yetiştirmesinden ibaret kalmıştır. Bütün bunlar korkudan yapıyordu. Aynı zamanda polis, grev sonucu ile ilgili kanaatlerini açıklayan bildiri dağıtanları harıl harıl heryerde arıyordu. Bu bildirinin metni şu:

“Bu defa grevi kaybettik. Arkadaşlar, bu sizin için bir ders, iyi bir ders olsun.

Gelecek defa grevi kazanmak için kuvvet toplayalım ve örgütlenelim”.

İşçilerin bütün istekleri yalnız işten kovulan 60 arkadaşın tekrar işe alınması idi.

Zanaatçı ile memurların grevi

Grev hareketi, kemalist hükümetin ücretli işçi haline soktuğu eski zanaatçılara da sığıyor. 1927 yılının Ocak ayında 3.000 kayıkçı grev ilan ediyor. Kayıkçılar liman işletmesi tekel idaresinden, bu idarenin birkaç ay önce kendilerine yaptırdığı işin bedeli olan 25.000 lirayı ödemesini istediler, aksi halde çalışmayacaklarını birkaç kez bu işletmeye ihtar ettiler. Fakat işletmenin ajanları işçileri zorla çalıştırıyordu. İşçilerin eninde sonunda üç sorunla karşılaştılar: Ya işsiz kalmak, ya kayıkların işletmeye satıp işe alınmak, yada grev yapmak! Bu son çareyi hepsinden makul buldular. Grevciler grevkıracıları çalıştırmadılar, kayıklarına aldıkları yükleri denize attılar. Grev mükemmel bir şekilde örgütlenmişti. Nihayet “6 Ocak tarihinde limana Lloyd Triestino adındaki gemi girerek demir attı. İşçiler vapuru boşaltmak istemediler. O zaman Nakliyat Şirketi polise başvurarak ya işçilerin zorla çalıştırılmasını, yada grev yapanların yerine başka işçi davet etmek için imkan yaratmasını istedi. Grev yapan işçilerse, işletmenin kendilerine borcu olan 25.000 liranın ödenmesinde ısrar ediyordu. Başlayan çarpışmaya arkadaşlarını destek-

lemek için şehirden koşa koşa gelen başka işçiler de katıldı. Çarpışma yerine asker gönderildi. Durum hakiki bir ayaklanma halini alıyordu. Çarpışmada 10 işçi öldürüldü, polis ve işçiden 50 kişi ağır yaralandı. 370 kişi tutuklandı.” (Bu haber Duvar Gazetesi’nin 28 Ocak 1927 tarihli sayısından alınmıştır.)

Bundan sonra limanda bütün işler durdu. Tutuklanan işçiler arasından 33 işçi, bu arada Kayıkçılar Birliği’nin başkanı mahkemeye verildi.

1926 yılında hamallar ve liman işçileri de harekete geçti. J. Zimmering’in “Türkiye’de 1916 yılındaki işçi hareketi” adlı makalesinde (27 Ocak 1927 tarihli “Milletlerarası İşçi Hareketi” Dergisi) şunlar anlatılıyor:

“Karayolları Nakliyesi adındaki şirketin kurulması sırasında birçok anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Çünkü bu şirketin statüsüne göre, şirketin İstanbul’da nakliyat ve yüklemeyi tekeline alması öngörülüyordu. Bu şirketin hizmetinde çalışanlar, dışarıda herhangi bir nakliye işi yapamayacakları gibi boşaltma-yükleme işini de yapamayacaklardı. Bütün hamallar ve liman işçileri bunun için Şirkete tescil olunup günlük gelirlerinin % 15’ini Şirkete ödemek zorunda olacaktı.”

“Bu şart 15.000 Türk nakliyecisinin çıkarına dokunuyordu. Şirket açıldığı gün liman hamalları grev ilan ettiler. Kendi birlikleri önderliğinde işçiler bu şirketin feshini istediler. Protesto gösterisine tescilli işçiler de katıl-

dı. Kısa bir zaman içinde de olsa, işçiler diledikleri gibi çalışma imkanını ele geçirdiler, fakat şirketin hizmetinde çalışanlarla tescilli olmayanlar arasında çarpışmalar olmaya başladı. Bu çarpışmalar sırasında polis defalarca işe karışıp birçok kişiyi tutukladı.”

Sınıf örgütü ile mücadele azmi memurlarda da görmeye başlıyor. Fakat memurların hareketi ağır şartlara bağlıdır. Çünkü onlar için hükümet, doğrudan doğruya ücretle müstahdem çalıştıran bir kapitalisttir. Hatta, daha iyi ücret ve daha elverişli iş şartları uğruna yapılan her mücadele, Kemalistler tarafından hemen hükümete karşı hareket, politik bir suç olarak nitelendiriliyor. Diğer taraftan, Kemalistler, bütün güçleriyle, güvenilir ve hükümete sadık bir devlet örgütü kurmaya gayret ediyorlar.

Kemalistler başka görüş açısı olan kimseleri işten kovuyor, diğer taraftan da hizmetinde çalışan memurlara olanaklar tanıyarak memur örgütlerini ele geçirmeye gayret ediyorlar. Nitekim 1927 yılında bazı gümrük memurlarına 30-40 lira ihsan edilmişti. “Republique” Gazetesi’nin 25 Şubat 1927 tarihli sayısında çıkan yazıda bu sadaka ile alay edercesine şunlar yayınlanmıştı: “Bu vicdan sahibi, rüşvet almayan memurları candan tebrik ederiz.”

Fakat yine de, Kemalistler, kendi saflarına ancak aydınların en üst ve ayrıcalıklı tabakalarını çekebiliyorlar. Böylece Ankara’da 1928 yı-

İnada birkaç hukuk profesörünün teşvikiyle “Türk Hukukçular Derneği” kuruluyor ve bu derneğin başına Adalet Bakanı Mahmut Esat Bey getiriliyor. İstanbul’da Halk Partisi binasında toplanan doktorlar derneği var, bu dernek her toplantısında Sağlık Bakanı’ndan başlayarak Cumhurbaşkanı Kemal Paşa’ya kadar, her kademedен tebrik telgrafları alır.

Yüksek kademeli memur ve aydınlar burjuva hükümetiyle birlik kuradursun, alt kademedен müstahdem ile proletarya ağır durumlarının düzeltilmesi için mücadele etmeye başlıyor. Gerçi memur ve müstahdem henüz örgütlenmemiştir. Fakat olaylar, mücadelenin bu halk tabakalarına da sıçradığını kanıtlıyor. 18 Ocak 1925 tarihinde İstanbul İlkokulu Öğretmenleri Kongresi düzenlenmiştir. Bu kongrede maaşlarının yükseltilmesi için gerekli girişimlerde bulunulmasına karar verildi. Zira, bugünkü maaşları ayda 25-40 lirayı geçmez, yani bu kazançları, kalifiye olmayan bir işçinin ücretine eşittir. Dernek, hükümet bunu kabul etmezse, grev ilan edeceğini açıklamıştır.

Yine 1925 yılında birkaç şehrin telgraf (telsiz) memurları grev yaptılar. Temmuz ayında Erzurum, Samsun ve Adana’da, üç şehirde birden ansızın telgrafçıların (telsizcilerin) grevleri patlak verdi. Grevciler, grev komitesinden parolayı alınca, işlerini terk ettiler. Bu parola, “İleri!” idi. Telgrafçılar da maaşlarına zam yapılmasını istiyordu.

Hükümet bu işin arkasında yine komünistlerin bulunduğunu ileri sürerek grevcileri tutukladı. Adana’da bu emir yerine getirildi ve birçok grevci telgrafçı Ankara’ya, İstiklal Mahkemesine sevkedildi. Suçları, hükümet aleyhine komplo kurmakmış!

Sonuç ne olursa olsun, telgrafçıların grevi de çok iyi örgütlenmiş olduklarını gösteriyordu. Bu örgütlenmeye hükümet “ihamet” gözüyle bakmaktadır. Gazetelerin verdikleri habere göre, grevcilerin isteklerine verilen cevap,

Proletaryanın köye bağlı kalışı, hem güçlü hem de zayıf tarafıdır. Türkiye proletaryası köylüyü kendi etkisinde bulundurabildiğinden, devrim halinde köylüyü de arkasından çekebilir. Zayıf taraftıysa, birçok işçinin henüz tam anlamıyla işçi olmamasındandır.

bu olmuştur.

TÜRKİYE SANAYİİ VE TÜRKİYE

Türk sanayiinin hacmi

Türkiye’de bugüne kadar doğru dürüst bir sanayi sayımı yapılmadığından, kuruluşların ve işletmelerin tam sayısını ve dolayısıyla, sanayi gelişmesini gösteren grafikler yoktur. Elimizde bulunan rakamlar, bunun için, ancak en önemli noktalarda ayrıntıları tahmini olan bir tablo verebilmektedir.

Türkiye’nin baş sanayi merkezleri: İstanbul, İzmir, Ankara, Zonguldak, Balya-Karaeddin’dir.

1927 yılında İstanbul’da 140 işletme vardı: 19 un değirmeni, 7 bitkisel yağ fabrikası, 17 dabbağhane, 2 konserve fabrikası, 6 yün dokuma fabrikası, 5 iplik fabrikası, 7 tuğla kiremit fabrikası, 2 çimento fabrikası, 1 çini fabrikası, 9 mobilya fabrikası, 9 kereste fabrikası, 1 harp sanayii fabrikası, 1 sabun fabrikası, 1 kimya maddeleri fabrikası, 1 sigara kağıdı fabrikası, 1 bira fabrikası.

İzmir ilinde 180 sanayi işletmesi vardır: 43 zeytinyağı fabrikası, 27 un fabrikası, 24 üzüm kurutma ve işleme fabrikası, 15 sabun fabrikası, 13 pamuklu mensucat fabrikası, 10 elektrik istasyonu, 8 sandık ve ambalaj malzemesi fabrikası, 4 makarna fabrikası, 3 meyan kökü fabrikası, 3 teknik ve mekanik işler atölyesi, 3 kereste fabrikası, 3 şekerleme fabrikası, 3 mobilya fabrikası.

Ankara’da mevcut olanlar: barut-fişek farikası, tekstil fabrikası, 6 kereste ve tahta işleri fabrikası, tuğla ve kiremit fabrikaları, elektrik gücü istasyonu ve bir tamirhane.

Zonguldak ve Gerak bölgeleri: taşkömürü ocakları merkezi. Taşkömürünün 1912 yılında üretimi 810.180 ton, 1923 yılında 527.449 ton, 1926 yılında (ingiliz maden işçilerinin grev yılı) 950.000 ton.

Balya-Karaeddin, kurşun ve gümüş maden ocakları merkezidir. 1913 yılında

13.976 ton, 1926 yılında 6.168 ton kurşun üretildi. Nedeni, savaş yıllarında maden ocaklarının Almanlar tarafından yağma edilmesine çalıştırılmasıdır.

Ülkede fazla sayıda büyük işletme yok. Teknik çoğunlukla geridir. Fabrika ve atölyelerin işleri, seri halinde mal çıkarma karakterini taşıyor, sadece el emeği ile çalışan zanaatçıların imalathanelerinde üretilen malların

sermaye ile kurulu dokuma fabrikasında bulunuyor. İpek sanayii, daha çok aile tezgahlarıyla sınırlı kalıyor. Yunanlılarla yapılan savaş bu sanayiye ağır bir darbe indirdi. Savaştan önce Bursa'da 103 ipek iplikhanesi ve 5180 koza fabrikası varken, 1921 yılında bu sayılar 16 iplikhane ve 912 koza imalathanesine düşüyor. Tekstil sanayii, orduya, jandarmaya, polis kuvvetlerine, askeri okullarda

kalar da vardır.

Maden Sanayii

Bir-iki harp sanayii fabrikası var ki, bunlar oldukça büyük işletmeler sayılır. Her türlü makine yurt dışından ithal ediliyor. Türk maden sanayii çeşitli ufak maden eşyası yapar: pencere ve kapı için madeni aksam, nal, ufak tefek madeni kaplar v.s. Ta-

biraz fazlasını oluşturuyor.

Tekstil sanayii herşeyden önce halı dokur. 1913 yılında bütün eski Türkiye'de halı dokuması kolunda 69.000 işçi çalışıyordu. İngiliz Doğu Halıcılık Şirketi yanında (Şirketin sermayesi 10 milyon franktır) diğer işletmeler daha ziyade atölye niteliğindedir. Pamuklu iplik ile pamuklu dokuma sanayii inde ancak 50.000 iş vardır: en fazla iş, sadece yabancı

okuyanlara çalışıyor, yada halı sanayii için iplik hazırlıyor. Tekstil işletmelerinin hacmi normalden fazla büyük değildir, 20.057 tekstil fabrikasında ancak 35.316 işçi çalışıyor, yani ortalama bir işletmeye iki işçi... Büyük işletmelerin tekniği birbirine hiç benzemez. Gayet modern, ileri teknikle kurulan, Avrupa fabrikalarını andıran işletmeler yanında, makinelerinin yaşı 75'ten fazla olan fabri-

mirhaneler çok sayıdadır

Deri Sanayii

Büyük sayılan 41 fabrikada 1400 işçi çalışıyor. En büyük sanayi işletmesinde 206 işçi çalışıyor, diğerleri ortalama 30 işçi çalıştırmaktadır.

Tekniğin gelişmemiş oluşu, sermaye yetersizliği, işletmelerin ufak hacimleri, maden işletmeleri hariç, Türk

sanayisinin karakteristiğidir. Maden işletmeleri, çoğunlukla büyük yabancı işletmelerin elindedir. Çeşitli çapta 400 fabrika (tescil edilmiş olan 1.200 fabrikadan) kendini kurtaramıyor ve hükümetten yardım görüyor (1924).

Türkiye'nin en büyük kapitalistleri, yabancılardır. Bütün maden işletmelerinden başka bir de demiryollarının büyük bir kısmı ve tarım ürünlerini işleyen fabrikaların çoğu yabancıların elindedir.

Türkiye milli ekonomisine 1.100 milyon frank yabancı sermaye yatırılmıştır. Sermayenin 450 milyonu Alman, 350 milyonu Fransız, 200 milyonu İngiliz ve 100 milyonu diğer ülkelerin sermayesidir.

Sanayinin gelişme hızı nedir? Bu gelişmenin hızı anonim şirketlerin sayısı ile de gösterilebilir. (Sınai ve Ticari işletmeler bir arada).

Birinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye'de 138 anonim şirket vardı. Daha sonraki yıllarda kurulan şirketler:

1919.....	12	1923.....	11
1920.....	8	1924.....	42
1921.....	4	1925.....	50
1922.....	5	1926.....	26

Kurulan eski şirketlerin bazıları çok geçmeden dağılıyordu, fakat birçok şirket, yine de, ya ticaret yada sanayi işletmesi kurmayı beceriyordu.

Genellikle ülke, yine eskisi gibi sermaye azlığından şikayetçidir. Mevcut sermaye ancak önemsiz işletmelerin kurulmasına yetiyor. Tasarla-

nan birçok girişim gerçekleştirilemiyor. Bu yakınlarda Ticaret Bakanı Rahmi Bey verdiği bir demeçte, hükümetin çeşitli madenlerin işletilmesi için 400 imtiyaz hakkı verdiğini söylemiş bu rakama maden araması için verilen imtiyazların dahil olmadığını da belirtmiştir. Buna rağmen, nedense, işletilen maden ocaklarının sayısı 10'u geçmiyor.

“1925 yılında ülke sanayisinin hızlı ve mutlak gelişmesi uğruna harcanan çabalar, 1926 yılında hızını azaltmıştır. O tarihe kadar mevcut olan fabrika işletmeleri üretimlerini tam kapasiteyle geliştirmiş oldukları halde yeni işletmelerin kurulması fazla ileri gidememiş ve ufak işletmelerin, özellikle un değirmeni ve bitkisel yağ imalathanelerinin kurulmasıyla yetinilmiştir”

Büyük işletmeler arasında kayda değer olanlar şunlardır: 2 çimento fabrikası, kibrit fabrikası, 2 şeker fabrikası (iki şeker fabrikasında topyekun 722 işçi çalışmaktadır), 3 maden işletmesi (iki manganez ve bir linyit kömürü), elektrik aksamı hazırlayan fabrika, sabun fabrikaları, kereste fabrikası, un değirmeni ve bir kağıt fabrikası. 1920'den 1926 yılına kadar yeni kurulan fabrikaların sermayesi, yani topyekun 39 işletmenin sermayesi 21 milyon veya en fazla yılda 3 milyon liraya eşitti. Bu rakam çok düşüktür ve bu durum karşısında Türkiye sanayisinin hızlı gelişmesi söz konusu olamaz. İleride de büyük fabrika ve işletmelerin

fazla sayıda kurulması bize biraz kuşkulu görünüyor.

Türk Proletaryaya Kadroları

Türkiye ulusal ekonomisinin ve sanayisinin özellikleri, Türkiye proletaryasını nasıl etkiliyor?

1. Türkiye'de şehirde kurulmuş ağır sanayi yok gibidir. Türkiye proletaryasının merkez gücü nakliyat işlerinde (limanda, demiryollarında, ulaşım araçlarında, oto-kamyon nakliyesinde ve.) büyük şehirlerden uzak olan maden işletmeleriyle hafif endüstride -besin maddeleri, manifatura sanayii- vs. çalışır.

2. Türkiye sanayisi daha yeni yeni gelişmektedir. Gelişme hızı ancak son on-onbeş yıl içinde arttı. Türkiye proletaryası da buna paralel olarak henüz genç ve yenidir ve çoğunlukla köyle bağı koparmamıştır.

Bu durum özellikle büyük liman şehirleri dışında göze çarpıyor. Büyük liman şehirlerinde ise birçok işçi

(zanaatçı ve ufak bezirgan aileleri çocukları) gerçek proleterlerdir. Bunlar yalnızca aldıkları ücretlerle geçinirler. Fakat bunların da büyük kısmı, çok kısa bir süre önce proleter olmaya yüz tuttu. İstanbul emekçisinin büyük bir kısmı memur, küçük esnaf, iflas etmiş ufak imalathane sahibi zanaatçı ve bunların çocuklarıdır. Hatta bu emekçilerin bir kısmının orta tahsili bile vardır.

Anadolu işçisi ve özellikle maden işçisi ile demiryolları işçisi hakkında L.S. Kolyadko şunları yazıyor:

“Bu alçak gönüllü, sınırlı sayıda işçi grubu henüz köy ve taşra kasabaları halkı arasında dağınık bir halde yaşar ve onlarla köklü bağları vardır. Bu grubun ancak ufak bir kısmının tek geçim kaynağı, aldığı ücrettir. Çoğunun ya köyünde kendi evi, tarlası, yahut da ufak bir dükkanı var; ve bunlar sanayi işletmelerine mevsim mevsim gelip çalışırlar”

Köylü elemanı, şehirlerde de var. İstanbul’un birçok hamalı, liman işçisi, kayıkçısı köylerden gelmiş kimselerdir. Bunlar arasında, hatta uzak dağlık bölgelerin köylüsü - kürtler ve lazlar da vardır. Bunlar bir-iki yıl için şehirlere iner, köyleri ile bağlarını koparmaz. Köylerinden kasabalara veya şehirlere akın etmeleri, ya vergi için para toplamak zorunluluğundan yahut da kendi ailelerinin para sıkıntısından. Bir-iki yıl çalıştıktan sonra bu geçici işçiler köylerine dönerler, bunların yerini köyden gelen yeni arkadaşları tutar.

Zonguldak Taşkömürü İşletmelerinde 17.000 işçi çalışır. Bunlardan 7.000’i daimi işçi, 10.000’i ise mevsimlik işçidir. Mevsimlik işçi maden ocaklarında 3-4 ay çalışır, yılın artakalan aylarında tarım işleri yapar. Halkın bir kısmı kömürü kendisi kayıklarla taşır.

Proletaryanın köye bağlı kalışı, hem güçlü hem de zayıf tarafıdır. Türkiye proletaryası köylüyü kendi etkisinde bulundurabildiğinden, devrim halinde köylüyü de arkasından çekebilir. Zayıf tarafıysa, birçok işçinin henüz tam an-

lamıyla işçi olmamasından. Bu işçinin henüz kendi ufak işletmesi vardır, bu halleriyle onlar yarı proleter, yani küçük işletme sahibidir.

3. Türkiye sanayisi ne de olsa büyüyor, onunla birlikte Türkiye proletaryası da büyüyor. Fakat Türkiye burjuvazisinin de aynı tempo ile geliştiğini düşünmek, hataya düşmek olacaktır. Çoğu büyük işletmeler yabancı yatırımlarla kurulmuş ve yabancıların elindedir, bunun için Türkiye proletaryasının potansiyeli Türkiye burjuvazisinin gücünden çok çabuk gelişiyor.

4. Köylerdeki sömürü geliştiğinden, köylerde emekçi köylünün sırtından geçinen köy burjuvazisi, yani ağalar, tefeciler ve bezirgan sınıfı gelişiyor. Köylülerin çoğunluğu ya sefaletin eşğine gelmiş bir haldedir yahut da ırgat olarak zengin ağaların emrinde çalışıyor ve onlar da proletarya saflarını dolduruyor. Köylülerin hoşnutsuzluğu proletaryanın işini ileride kolaylaştıracaktır.

5. Yabancı sermayenin yeni yeni gelişmeye yüz tutan ağır sanayiyle rekabet halinde olması, binlerce ufak zanaatçıyı iflas ettiriyor. Bu rekabetten özellikle esnaf ve zanaatçı çekiyor. Onların çevrelerinde proletarya politik müttefikini bulduğu gibi, bu çevrelerden işçi sınıfının saflarına geçenler de olmaktadır. Türkiye’deki işçilerin ve genellikle ücretli emekle geçinen kimselerin sayısı ne kadardır? Doğru sayılarımız olmadığı için, elimizde olan eksik, bazen gerçek durumu tam göstermeyen

tahmini sayılar yardımıyla işçi sayımını yapalım.

A. İşletme sanayi: Sanayi işletmelerinin işçi sayısı (mekanik harekete geçirici güç ve kira ile tutulan emek) tarım ve maden ocakları sektörleri hariç, 60.000’dir.

B. Üretim sanayisi: Taş ve linyit kömürü, gümüş, kurşun, manganez, bakır, lüle taşı, türlü taşlar ve. 45.000 işçi.

C. Tarım sektörü: (Bitkisel yağlar, peynir imalathaneleri, kuru meyve hazırlama yerleri vs.) 40.000.

D. Nakliyat: Demiryolları 22.000, kamyonla taşıma işleri 10.000 (İstanbul’da), 6.000 (Türkiye’nin diğer bölgelerinde). Liman işçisi ve hamal 6.000, kayıkçılar 3.000, hamal -işçi olanlar (İstanbul’da bunlar da işçi sayılıyor) 3.000, Türk ticaret filosu gemicileri 3.500, şehir taşıtları (tramvay) 2.500, Toplam olarak 56.000 kişi.

E. Yapılarda çalışan işçiler (İnşaat işçisi):

Bu işçilerin bir kısmı mevsimlik işçidir, diğer kısmının (örneğin demiryolları inşaatında çalışanların) başka gelirleri yoktur. Demiryolları inşaatında, resmi kaynaklara göre, 20.000’e yakın işçi çalışır. Diğer yapılarda çalışanların sayıları belli değildir. En düşük bir sayı alalım, 5.000 kişi olsunlar.

F. Tarım proletaryası (ırgatlık):

Türkiye’de dört türlü ırgat var.

Maraba: Köyden köye dolaşan ırgatlar. Bunlar 100.000’den fazladır ve bunlar daha çok büyük işletme-

lerde (büyük toprak sahiplerine ait işletmelerde), Anadolu'nun güney ve batı bölgelerinde çalışır. Bu ırgatlar toplu olarak bir köyden bir köye giderek iş ararlar.

İkincisi: Ürünü az, toprağı verimli olmayan bazı dağlık bölgelerde bütün köy halkı ırgatlık yapar. Hasat zamanı bu köyler örgütlenmiş bir şekilde, başta seçtikleri muhtarlarla kendi köylerini terk edip zengin toprak sahiplerine ırgat olurlar.

Üçüncüsü: Tek başına çalışan ırgatlar.

Dördüncüsü: yarı proleter olan ırgatlar ki, bunların ellerinde kendi ufacık işletme kalıntıları var, fakat baş gelirleri yine ırgatlıktır. Genellikle Türkiye'de tarım işletmelerinde 800.000 işçi ırgat olarak çalışır. Fakat, ancak maraba ve tek başına çalışan ırgatlar gerçek

proleter-ırgatlar sayılabilir, bunlar da 200.000 kişidir.

G. Ticaret hizmetinde çalışan personel:

İstanbul ticaret çevrelerinde çalışanların sayısı, yeni ve resmi sayımlara göre, 90.000 kişidir (9 nüfusa bir kişi). Ülkenin diğer yerlerinde ticaret aslında önem taşımaz, bunun için 100 nüfusa 1 ticaret müstahdemini hesap edelim. Yine de 129.000 kişi, toplam olarak 219.000 müstahdemdir.

H. Devlet dairelerinde çalışanlar: Öğretmenler, tıp personeli, memurlar ve. - 120.000 kişi.

İ. Zanaat erbabı olan

proletarya:

Hiç hesaba katılmıyor. Oysa zanaatçıların imalathanelerinde çalışan çırak ve yardımcıları insafsızca sömürülüyor. Bunlar sayı bakımından fazla değildir, çünkü zanaat da çok defa aile işi oluyor. Yine de bu tür zanaat proletaryası 25.000'den az değildir.

J. Hizmetçiler, kapıcılar, ev hizmetçisi, kahvehane, lokanta, otel işçileri: Bu yoksul, zavallı, her türlü haktan yoksun proletarya sayısı, Türkiye'de çok fazladır. Yine de tam ve doğru sayılar yoktur. Fakat bunlar Türkiye nüfusuna göre, Çarlık Rusya'sındaki orandan farksızdır. Gerçi Türkiye, Rusya'dan bi-

raz daha fakirdir. Fakat bu türlü hizmetkar sayısı Türkiye'de daha az olamaz, çünkü Türkiye'de bütün emekçiler lokanta ve aşhanelerde yiyor ve istirahat zamanını kahvelerde geçiriyor. Bunun dışında da Türkiye'de yakın zamanlara kadar, hem de kelimenin tam anlamıyla (yirminci yüzyılın başında Mekke'de köleler çarşısı vardı), hem de kamufle edilmiş bir biçimde (kadınlar -harem cariyelerinin çoğu eş olmaktan çok ev hizmetçileriydi) kölelik vardı. Çarlık Rusya'sında 50 nüfusa bu çeşit hizmetçilerden bir kişi düşerdi, bu oran Türkiye'de aşağı yukarı aynıdır, yani toplam olarak 273.000.

Demek oluyor ki, Türkiye'de bedenle çalışan daimi işçi sanayi ve taşımacılık endüstrisinde (A, B, C, D) toplam olarak 201.000 kişidir; yapı işçisi ve zanaat proletaryası ile (E, F) bunlar 271.000 kişidir; tarım proletaryası ile 451.000 kişiye yükseliyor; J grubu ile 724.000 kişidir; bütün tarım proletaryası ile 1.324.000 kişidir. Tarım proletaryası hariç emekçiler, son grup da sayılmasa, 1.658.000'dir, yani Türkiye nüfusunun 1/8'ini oluşturuyor.

Bu sayılar dikkatle ele alınmıştır, fazla olmaktan ziyade belki eksiktir. Bu sayılar Doğu halklarının eski ufak iş sahibi hayatını sürdürdükleri-

ne dair kanaatin yanlışlığını ortaya çıkarıyor. Kapitalizm yüzbinlerce insanı proleter yapıyor, bu insanları sömürerek servet sahibi oluyor. Ve bu sömürülen insanlar, gün gelecek ki, Türkiye’de olduğu gibi, dünyanın bütün diğer ülkelerinde, kapitalistlerin mezarını kazacaktır.

Örgütlü işçilerin sayısı

Türkiye’nin en büyük örgütlerini sayalım.

Zonguldak’taki Maden İşçileri Birliği’nin 8.000 üyesi var. Tütün işçilerinin dört birliğinde 5.000 üye kayıtlıdır. (Tütün işçisinin sayısı toplam 25.000 kişidir.) Demiryolları işçileri dernekleri ve birlikleri: Doğu demiryollarında 2.000, Anadolu demiryollarında 500, İzmir-Kasaba hattında 500, Adana-Nusaybin hattında 800 işçi örgütlenmiş olup işçi birliği üyesidir. Ankara’daki harp sanayii işçilerinden 800’ü birlikte üyedir. Bunun dışında İstanbul’da da büyük işçi örgütleri vardır. Tramvay İşletmeleri işçisi 950 kişi, müstahdem ise 150 kişi; hamal 3.000 kişi (9.000 işçiden), liman yükleme işçisi 1.000 kişi (3.000 işçiden), şoförler 3.500 kişi (10.000 işçiden), fırıncı 2.000 kişi dernek ve birliklerde örgütlenmiş bulunmaktadır. Yani, ortalama olarak, emekçilerin üçte biri örgütlüdür. Bunun dışında bir sürü ufak tefek işçi dernekleri var, bunların çoğu yardımlaşma sandığı gibi örgütlerdir: dizgiciler 400 kişi, elektrik işletmelerinin müstahdemi 50 kişi, gemici 250

kişi, mezbaha işçisi 180 kişi, dokumacı 600 kişi Balya-Karaeddin madenleri işçileri de örgütlüdür. Türkiye’de toplam olarak 45 ile 50.000 işçi türlü tipten birlikler halinde örgütlenmiştir. Hiç örgütlü olmayan kesim tarım proletaryası; gayet zayıf örgütlü olan alt tabaka memurları, küçük girişimlerin müstahdem ve işçisi, ev hizmetçileri vb’dir.

İşçi örgütleri tipleri

Birlik tipleri çok değişiktir ve çok defa içiçe geçmiş bir haldedir. Örneğin, yardımlaşma derneği tipinde bir dernek, aynı zamanda bir şirketin içindeki örgüte bağlı olabiliyordu ve aynı zamanda kemalistlere bağlı olanlar da vardı. İşte bu durumu göz önünde bulundurarak, Türk birliklerini “tiplere” ayırıyoruz. Şöyle ki:

1. Üretici işçi kitlesinin sınıfsal birlikleri:

Bu birliklere Ankara’da harp sanayii fabrikaları işçileri, Doğu Anadolu ve Adana-Nusaybin demiryolları işçileri, Balya-Karaeddin maden ocakları işçileri, şoförleri, Madeni Eşya fabrikalarında çalışan işçiler (İzmir) ve İstanbul Tramvay işletmeleri işçileri dahildir. Bu birlikler 10.000 işçiyi kapsıyor. Gerçek proletaryayı içine alan bu örgütler sayı bakımından az ise de, üyeleri çeşitli mücadelelerden geçmiştir, tecrübe sahibidir. Yurdun bütün

merkezlerine dağılmış olan bu örgütler (İstanbul, Ankara, İzmir, Edirne) yine de iyi birer çekirdek sayılır, ve bu çekirdekler attıkları sloganlar altında Türkiye işçi hareketinin gerçek proleterlerini toplayabilir.

2. Burjuva partileri tarafından örgütlenmiş olan burjuvaların etkisinde bulunan birlikler:

1924 yılında mantarlar gibi türeyen kemalist birlikler 60.000 işçiyi topladı. Fakat bütün bu örgütler, doğdukları gibi, hemen dağıldılar. Onları ya hükümet dağıtıyor, yahut da bunlar kendiliğinden burjuva “önderlerini” atıyordu. Bugün kemalist olan örgütlerin sayısı pek fazla sayılmaz.

Birkaç aydınlar derneği dışında. Gemiciler Derneği, Zonguldak Maden İşçisi Birliği, Tramvay Kontrolörleri ve üst kademe müstahdemleri birlikleri vardır. Bu birlikler genellikle “kumpanya” birlikleridir, yani hem işçiler, hem de işverenler tarafından bir arada kurulur. Örneğin, Zonguldak’ta, birliğin başında birer işçi ile müdürlük delegeşi bulunuyor. Maden Ocaklarının genel müdürü, aynı zamanda bu birliğin yönetim kurulu başkanıdır.

3. Kemalist rejimi benimseyen birlikler:

Bunların başında çoğu zaman ya satılmış yahut da

dalkavuk başkanlar bulunur, bunlar kendi işlerinde çok önemsiz bazı ekonomik düzeltmelerle yetinir. Kapitalistlerin “izin verdiği” sınırları aşmaz, uzlaştırıcı görüşmelerle sonuca varmaya çalışırlar. İşçiye yaltaklanarak yatıştırmaya bakarlar, anlaşmazlıkları bastırırlar ve. Nitelik olarak bunlar reformcu, “menşevik” olan sendikalardır. Özellikle kalifiye işçiyi içine alan bu gibi birlikler örneğin İstanbul ve İzmir Tütün İşçileri Birliği, Liman İşçileri Birliği, Dizgiciler ve Matbaa İşçileri Birliği’dir. Bu birliklerin bazılarında, örneğin Tütüncüler Birliği’nde yine de devrimci bir çekirdek vardır. Hayat mücadelesi, günler geçtikçe, işçiye, reformcu önderlerinin korkaklığını, yalancılığını ve satılmışlıklarını gösteriyor.

4. Yarı kooperatif halinde olan, yardımlaşma derneği tipinde birlikler

Bu birlikler ve dernekler, işverenlerle hükümete karşı gelmez, işçilerin durumlarının ıslah edilmesi için çarpışmaz, mücadele etmez; bunlar sadece kredi verir, toptan erzak alır ve bu gibi küçük yararlılıklarla yetinir. Bunlar güçsüz, ufakcık derneklerdir, kovuşturmadan korkarlar, çünkü yasa yalnız hayır işleriyle uğraşan birliklere izin verir.

5. Ufak imalathane sahibi ve zanaatçı tipinde kooperatif birlikleri:

Eskiden ufak zanaat erbabı olanların işkolu örgütleri (mavnacılar, yükleyiciler, hamallar, kayıkçılar, sakalar ve.) işkolu tekeline sahipti: yani yalnız bu yukarıda sayılan zanaat birliklerinin (loncalar) üyeleri kayıkçı, hamal vs. olabilirdi. Bu durum zanaatçılar için çok elverişliydi. İşleri çoktu, buna göre de kazançları iyiydi. Bir hamal günde rahatça 10 lira kazanabiliyordu. Kaldı ki, “icra-i zanaat hakkı babadan oğula kalıyordu; lonca üyesi öldükten sonra ailesinden hiçbiri yerini tutmak istemiyorsa, ailesi bu hakkı başkasına satabiliyordu”. 1924 yılı Haziran ayında bütün bu liman işçilerinin bağımsız örgütleri dağıtıldı. Yeni örgütlerin yalnızca hayır amacıyla kurulmasına izin veriliyordu ve bunlar hükümetin kontrolü altındaydı. Az zaman sonra Liman İşçileri İnhisarı adında bir birlik kuruldu ve bütün “tek başına çalışan” zanaatçılar bu şirketin işçisi oluverdi. Şimdi bunlar ya şirkete kazançlarının bir yüzdesini ödemek zorundadır yada kazanç yerine bir ücret alırlar. Bununla birlikte, kayıkçılar -kayık sahibi, arabacılar -araba ve at sahibi kaldılar. Yaptıkları işte kendi alet ve araçlarını kullanan yarı proleter işçiler, şimdi tek-

rar kendi birliklerini kuruyor. Bu birlikler sendikalara benziyor, hatta bazıları oldukça devrimcidir.

Bazı işçi birlikleri, birkaç yardımlaşma sandığının birliği oluyor, örneğin Zonguldak Birliği gibi. Sandıkların idareleri işçi ile işverenlerle birlikte seçim yoluyla atanıyor. Sandıkların çalışması için gerekli para, işçilerden işe gelmedikleri günler için kesilen cezardan toplanıyor. Ayrıca ücretlerden kesilen % 1 üyelik aidatı ve aynı miktarda kapitalistlerin yatırdıkları paralardan meydana geliyor.

Liman işçileri örgütleri içinde bir de artel yada hemşehriler birliği olabiliyor. Bunlar her zaman kendi aralarında veyahut birliğe bağlı olmuyor, hatta bazen birbiriyle yarışıyor. Hemşehriler birlikleri birinci derecede köylerden gelenleri örgütüyor. Bu birlikler kendi hemşehrilerine iş buluyor ve hemşehrilerinden biri köyüne dönünce onun yerine yine kendi hemşehrilerinden başka bir arkadaşı tayin ediyorlar. Böylece bu “Hemşehriler Birlikleri” köylerine çok sıkı bağlarla bağlı kalıyor. Bu arteller “reisler” tarafından idare ediliyor. Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hükümetin kontrolü altındadırlar. Reis kendine artelin bütün kazancının yarısını ayırır, arta kalanı diğer arkadaşlar arasında paylaştırır.

Büyük Proleter Kültür Devrimi-4

Büyük Proleter Kültür Devrimi burjuvazinin sosyalizm altında ne biçim kılıktan kılığa girdiğini, buna karşı uyanıklığın ve kesintisiz mücadelenin, burjuvazinin kendi iktidarı döneminkinden daha keskin ve daha dolu olduğunu da göstermiştir. Çünkü proletarya diktatörlüğünde burjuvazi, proletaryaya karşı yine “ML” ile saldırıyor

BPKD sürecinde, Mao'nun Parti içi revizyonizme karşı mücadele taktikleri

BPKD'nin Ocak Fırtınası ile birlikte hemen hemen her yerde işçiler ve köylüler de BPKD'ne katılmıştı. Bunun yanında karşı-devrimcilerde boş durmuyor, devrimci mücadeleyi bastırmak için yer yer katliamlara varan uygulamalara girişiyorlardı. İşçi sınıfının harekete geçmesinden sonra Deng Siao-ping, Liu Şao-şi ve daha bir çok üst düzey parti yöneticilerinin işi bitmişti artık. Duvar gazetelerinde direkt onların ismi verilerek eleştiriler başlamıştı.

Mao, Liu'ya yönelik seviyesiz ve kişisel eleştirilere karşı çıkıyor, eleştirilerin siyasi olmasını öneriyordu. Sorun Liu'nun kişiliği değil, ideolojik anlayışlarıydı. Kitlelerin bunu kavraması ve onun burjuva ideolojisini açığa çıkarması ve mücadele etmesi sorunun can alıcı yö-

nüydü. Bu yönde gazetelerde, Liu'nun anlayışlarını eleştiren yazılar çıkmaya başladı. Liu Şao-şi bu eleştiriler üzerine; “Proleter Kültür Devrimi'nde neden burjuva gerici bir çizgi izlediğim konusunda bugün de çok net değilim. Bugüne kadar okuduğum hiç bir eleştiri de bu hatamı kavramamı sağlamadı. MK'nin 11. genişletilmiş toplantısında yanlışlarım eleştirildikten sonra... bana benzeyen hatalar yapmış başkaları da görüldü; onlar da yaptıklarının nedenlerini kavramamıştı.” (32)

Kitleler tarafından Liu Şao-şi, “Çin'in Kruşçev'i” olarak adlandırıldı. Liu Şao-şi, 1968 Ekim'in de yapılan 8.MK 12. genişletilmiş toplantısında partiden atılarak, Mançurya'da bir halk komününe gönderildi. Liu, tamamıyla teşhir olup saf dışı edilirken, Deng Siao-ping “ikna edici” bir öz eleştiri ile kurtulmayı başardı.

Burada, BPKD'nin hedefleri arasında olan Deng'in hala parti içinde neden tutulduğu ve tekrar göreve getirildiği, Mao'nun bunu nasıl kabul ettiği ve hatta, Mao'nun yanlış bir çizgi izlediği vb. gibi sorular sorulabilir. Mao, sınıf mücadelesi tarihi boyunca; "insanların hatalarından arınarak yeniden dönüşebileceği ve kalıba dökülebileceği" tezini savunmuş ve pratikte bu görüşünü de gerçekleştirmiş-tir.

Mao'nun Li Li-san ve Wang Ming olayları karşısında takındığı tavır bunlardan bazılarıdır. O, insanların hemen harcanmasından yana değil, eğer hatalarını ve bu hatalarını düzeltmelerini kabul ederlerse, "hastayı iyileştirmek için ellerimizi uzatmalıyız" demiştir. Ve ÇKP'ye bu ML kültürü yerleştirmiştir.

BPKD'nin hedefleri arasında olan Deng'e karşıda bu tutum uygulanmış, onun özelleştirisi de "samimi" olduğu yargısına varılmıştır. Çünkü Deng, gerçekten de hatalarını kabul eden bir özelleştiriyi ÇKP'ye sunmuştur.

Mao, Deng'in özelleştirisini kabul etmekle ve onu Partiden atmamakla (-Deng 9. Kongre'de SB üyeliğine seçilmedi-), parti içinde hatalarını kabul edenlerin ve düzeltmeye açık olanların "harcanmayacağı" işaretini de vermiştir. Deng'in geldiği sonuçta bakılarak Mao'nun tavrı değerlendirilirse, sonuçtan bakılarak bir değerlendirme olur ki, bu anti-diyalektik bir yaklaşımdır.

Mao'nun tavrı esasta doğrudur. Ama, yeniden MK'ne getirilmesi tartışma götürür. Bunu değerlendirmek ise o dönemde MK içi tartışmaları ve güç dengelerinin ayrıntılarını bilmekle olabilir. Ancak, Çin'de geriye dönüş sorununu Deng'e bağlamak yanlış bir tavidir. Deng yeniden kapitalist yolcu olmayabilirdi, ama bir başka Deng ortaya çıkardı. Stalin zamanında Kruşçev herkesten çok Stalin'ciydi, ama Stalin ölür ölmez, Stalin'in en büyük düşmanı yine Kruşçev oldu.

Demek ki sorunun kaynağı daha başka yerlerde, bir bütün olarak, kitlelerin sürekli bir

Kültür devrimi içine sokulmasında. Bu da yeter mi? Yetmeyebilir! Çünkü, sosyalizm'de ve hele de günümüz koşullarında hala geriye dönüş olgusu vardır. Kapitalizm güçlü olarak ayakta kaldığı sürece, sosyalizm, ekonomik olarak geriye dönüş yollarını kapatamadıkça, geriye dönüş olasılıkları olacaktır.

Bu, devrim yapmayalım anlamına hiç gelmez. İçinde bulunduğumuz emperyalizm ve proleter devrimler çağında, devrimleri daha da hızlandırma, emperyalizme daha fazlasıyla yüklenme, emperyalizmin dayanak noktaları olan geri ülkelerde devrim fırtınalarını estirme görevi, proletaryanın önünde her zamankinden daha acil olarak durmaktadır.

21. yy buna gebedir, emperyalizm giderek ekonomik krizin içine girmekte, emperyalist ülkelerde işsizlik önü alınamayacak boyutta gelişmektedir.

BPKD sırasında ÇKP içindeki mücadele çok çeşitlilik göstermiştir. Mao'da bu sorunun bilincindeydi. Liu'nun yanı sıra kendini uzun süre gizlemesini beceren, ama Mao'nun deyimiyle de "Şeytanların kendini daha fazla" gizleyemedikleri ortaya çıktı. Birinci ve en tehlikeli sosyalizm düşmanı "şeytanlara" karşı birleşilirken, ikincil düzeyde kalan "şeytanlar"a sıra sonradan, en tehlikelileri yenildikten sonra gelecekti.

Mao, Liu Şao-şi revizyonizmini daha tehlikeli gördüğü için Lin Biao'ya geçici olarak göz yumdu. Bu, o gün-

kü koşullarda hem Çin hem de parti içi dengelerden de kaynaklanıyordu. Lin Biao (-o zaman ÇKP Genel Başkan Yardımcısıydı-), revizyonistlerin bir darbe ile iktidara geleceğinin propagandasını yaparken, bir yandan ise, Mao'yu göklere çıkarıyordu.

Mao ise, Lin Biao'nun bu yaklaşımlarını tasvip etmemekle birlikte, bu konularda şimdilik sesiz kalmayı yeğliyordu.

Çünkü, esas hedef kapitalist yolculardı. Lin Biao'nun "revizyonistler darbe yapacak" derken, Mao, parti içindekiler ile devlet yönetimindeki revizyonistlerin darbeden çok, iktidarı barışçı yolla ele geçirmeyi hedeflediklerini ileri sürüyordu. Lin Biao ise, özünde kendi düşüncelerini dışa vuruyordu. Mao, Lin Biao'nun "kişiye tapma" anlayışına BPKD'ni sırasında sessiz kalışına, ilerde şöyle diyecekti;

"Bu o dönemde bu birazda benim işime geldi, bir ölçüde o dönemin zor şartlarından dolayı buna müsaade ettim" derken, BPKD'nin önde gelen önderlerinden karısı Çiang Çing'e yazdığı bir mektupta; "Hayatımda ilk defa bir ilke sorununda kendi irademe karşın bir uzlaşmaya varıyorum. İnsanın istemsiz olarak konumunu değiştirmesi böyle bir şey olsa gerek." (33)

Mao'nun düşmanlar arasında ayırım yapmasını "anti-ML" bulanlar az değil, Özellikle Troçkist ve Enver Hoca-cı kaynaklar, Mao'nun "düşmanımın düşmanı benim dostumdur" yaklaşımını hiç sev-

mezler ve bunu ML'den bir "sapma" olarak değerlendirirler.

Mao ise, düşmanlar arasındaki çelişkiden yararlanmanın Leninist bir taktik olduğunu, düşmanları birleştirme yerine mümkün olduğu kadar onlar arasındaki çelişkileri artırarak, onların proleter cepheye karşı birleşmelerinin önüne geçilmesinin doğruluğunu öğütler. Bu konuda Mao'yu eleştirenler, aslında Lenin'i ve Marksizm'i eleştiriyorlar. İşte Lenin: "Daha güçlü bir düşman, ancak azami bir çaba harcayarak, düşmanlar arasında en ufağına varıncaya kadar istisnasız her çatlağı tamamen dikkatle ve ustalıkla kullanarak, çeşitli ülkelerin burjuvazileri arasında ve çeşitli ülkelerin içindeki burjuvazinin çeşitli grup ya da tipler arasındaki her çıkar zıtlığını kullanarak, ve geçici, yalpalayan, dengesiz, güvenilmez ve şarta bağlı olsa bile, bir kitle mütefiki kazanmak için çıkan en küçük fırsattan bile yararlanarak yenilebilir. Bunu anlamayanlar Marksizmin ya da genel olarak bilimsel, modern sosyalizmin tek kısıntısını bile anlayamamaktadırlar."

Sınıf mücadelesinin çeşitli taktiklerinden, mücadeleyi kazanmak için düşmanlar arasındaki çelişkilerden yararlanmayı reddedenlerin, ne Lenin'nin Brest-Litovsk anlaşmasını anlayabilirler ne de Mao'nun önderliğinde yapılan devrimleri. Onlar, saf proleter devrim anlayışında direterek sınıf mücadelesinin değişik çelişki ve taktiklerinin olabileceğini asla görmezler

ve asla da proletaryanın davasına hizmet edemezler.

BPKD'nin başlangıcında ÇKP ve Çin'in içinde bulunduğu durumu kavramayanların, neden Mao'nun böyle bir taviz verdiğini kavrayamazlar. Mao, 1956-1960 Deklarasyonu sırasında, SBKP'nin etkisi altındaki KP'lerini, bütünüyle Kruşçev'in etkisi altına terk etmemek ve hemen başları koparmamak ve Kruşçev'in tecrit politikasını kırmak içinde olsa, "barışçı geçiş" tezine şerh koymalarına karşın, deklarasyonun imzalanmasına onay vermişti.

Mao, Lin Biao'nun çıkışlarından önemli rahatsızlık duymasına karşın, "daha büyük şeytanların yok edilmesi için", istemeyerek sessiz kalmıştı. Daha sonra bu anlayışın yanlışlığı üzerinde uzunca durdu, esas olarak kitlelerin kahramanlığı ve erdemlerinin öne çıkarılması gerektiğini vurguladı. Lin Biao, keskin "Maocu" gözükrken, kendi yerini sağlamlaştırmayı ve Mao'yu saf dışı ederek, iktidarı ele geçirmeyi hedefliyordu.

Özellikle, Liu Şao-şi kliği iyice açığa çıkıp, kitleler önünde teşhir olunca, Lin Biao'da, kendini "Mao'nun tek izleyicisi ve tek hata yapmayan halefi" olarak piyasaya sürüyordu. Bunları yaparken de, "Mao, Marks ve Lenin'den daha üstün" gibi zirvalıkları ileri sürmekten geri kalmıyordu. Bu tür söylemlerle geri kitlelerin ilgisini çekmiyor değildi.

Aynı zamanda, hem ordu içinde hem de devlet ve parti

kademelerinde kendine yandaş bularak ve de gerçek komünistleri saf dışı bırakarak, kapitalist yolculardan boşalan yeri kendisi doldurmaya ve zamanı geldiğinde bir darbe ile iktidarı ele geçirmeye çalışıyordu. Mao, Lin Biao'nun grupçuluğu iyice belirlemeye başlayınca; "Grupçuluk karşı-devrimciliği maskeliyor; karşı-devrimciler de grupçuluk hastalığından yararlanıyor" diyecekti.

BPKD'i sırasında anarşist ve yer yer karşı-devrimci eylemleriyle tanınan meşhur "516" adıyla anılan bir örgüt vardı. Bu örgüt Pekin'de öğrenciler tarafından kapitalist yolculara karşı kurulmuştu. Ancak süreç içinde bu grup tam bir karşı-devrimci pozisyona girdi.

Çiang Çing, bir konuşmasında, bu örgütün arkasında Lin Biao'nun olduğunu dolaylı olarak söyledi. Lin Biao, darbeciliğini iyice hızlandırmıştı. 1967 ortalarından itibaren Mao ve ÇKP tarafından artık bu hissedilir olmuştu.

Bunun üzerine Mao, Lin Biao'nun etkin olduğu HKO üzerinde durmaya daha fazla ağırlık verdi.

Çünkü Lin Biao, her fırsatta; "kapitalist yolcuların kökünü ancak ordunun kılıcıyla temizlemeliyiz" diye-

rek, halkı ve partiyi saf dışı eden konuşmalar yapıyor, ordunun siyasete kumanda etmesi anlayışını yayıyordu.

Mao ise; "İşçi sınıfı her konuda, özellikle kültür yaşamının her cephesinde önderliği eline almalıdır" diyerek, silahların siyasete değil, siyasetin silahlara, ve işçi sınıfı siyasetinin hakim olmasının şart olduğunu ortaya koyuyordu. BPKD boyunca süren bu kıyasıya mücadele, Lin Biao'nun da darbeciliğinin ortaya çıkarılmasıyla

belli bir aşamaya ulaşacaktı.

ÇKP 9. Kongresi 1969 Nisan'ın da yapıldı. 1956 Eylül'ünde yapılan 8. Kongre'den buyana 13 yıl geçmişti.

Proletarya diktatörlüğü koşullarında bir KP'nin iki kongre arasını bu denli uzatması elbette bir olumsuzluk. 9. Kongrede 8. Kongrede kabul edilen tüzüğün "revizyonist" olduğu kararı göz önünde bulundurulursa, BPKD'nin hedefleri ve amaçları dikkate

alınırsa, Mao'nun neden kongreyi gündeme getirmediği anlaşılabilir. Bu konuda, kesin veriler olmamakla birlikte, kongreyi uzatmanın sağcılarında işine geldiği anlaşılıyor.

Bu Kongre'de Lin Biao hala parti içindeki gücünü koruyordu. Kendisini Mao'nun "halefi" olarak seçtirmesi bundandır. Mao'nun "halefi" olayını destekleyip desteklemediği bilinmemektedir. Ancak bir gerçek daha var; Lin Biao'nun gerçek kimliği, iç

dünyası henüz Mao tarafından da tam olarak görülemediği, daha doğrusu darbeciliğini göremediğini söyleyebiliriz.

Lin Biao'nun bir çok olumsuzluğu, siyaset yerine silaha önem

vermesi ve belli darbeci anlayışları su yüzüne çıkmasına karşın, BPKD sırasında büyük bir prestiji de vardı. Lin Biao, bunu iyi kullanmıştı. Lin Biao'nun BPKD'i sırasında Çu En-Lay gibi Mao yanlısı ve daha çok da "dengeci" gibi görünen bir önderi harcamak istemesi, Çu En-lay'ın prestijinin yüksek olduğundan ve Mao'nun Çu En-lay'ı koruması, destek vermesinden kaynaklanıyordu.

Maoist kesilen bazıları, Mao'nun Çu'ya destek ver-

melerini anlamıyorlar, bundan dolayı da Mao'yu eleştiriyorlar. Bu tür eleştiri getirenler KP'nin işleyişini ve KP içindeki revizyonizme karşı mücadeleden bir şey anlamadıklarını da ortaya koyuyorlar. Herkes Mao olamaz, ama sosyalizm için mücadele veren, onu geliştirmeye çalışanlar, esasta ML hattı savunanlar elbette korunacaktır, ama hataları eleştirilerek.

Genelde Mao'ya bu yönlü getirilen eleştiriler sonuçlara bakılarak yapılıyor. Koşullar, mücadelenin seyri, parti içi durumlar ve dengeler, uluslararası durum ve iç durum göz ardı edilerek yapılıyor. Özellikle de o dönemde Sovyet modern revizyonizmin güçlü saldırıları görünmezden geliyor.

Ve Mao, sınıf mücadelesinin bir anda bitmeyeceğini, bir muharebede kazanılsa bile, arkasından daha güçlü muharebeler geleceğini defalarca vurgulamıştır. **Öbür yandan, bugün ML görünenlerin yarın revizyonizmin yanında saf tutmayacağını hiç bir garantisi yoktur. Çünkü bunun ekonomik ve sosyal koşulları daha ortadan kalkmamıştır.**

Lenin'de belirttiği gibi, sosyalizmde burjuvazi; "Toplumsal koşullar yetişmelerine uygun olduğu sürece, temizlenen burjuva kuşağının yerine her gün yenileri doğacak ve eskilerin yerini alacaktır."

Bundan dolayı Mao, sosyalizm de sınıf mücadelesinin bitmeyeceğini ve Çin'de burjuvazinin yok olmadığını, her gün değişik kılıflar altında

yeniden ürediğini belirtiyordu: "Çin Devrimi'nin nihai zafere ulaştığını söylemek ciddiyetsizliktir, Leninizm'e aykırıdır ve gerçeklere de uymaz.

"Önümüzdeki birkaç on yıldan sonra bile devrimin nihai zaferinden söz edemeyiz. Uyanıklığımızı korumalıyız."

"Önümüzdeki 50 ya da 100 yıl, tarihin daha önceki dönemlerinde görülmemiş boyutlarda toplumsal sistemlerin çöküşüne, büyük altüst oluşlara ve dev radikal değişimlere sahne olacaktır. Bu dönemin eşiğinde, daha önce yaşadıklarımızdan çok farklı ve büyük ölçekli mücadelelere girmeye hazır olmalıyız." (33)

ÇKP 9. Kongresi'nden sonra esas olarak mücadele Lin Biao ile Mao arasında sürdü. Lin Biao bilinçli olarak bir elinde kızıl kitap, öbür elinde ise kızıl kitaba karşı darbe tezgahlıyordu. Mao, Lin'in kendisini "en yanılmaz dahi" vb. gibi "yanılmaz tabu" olarak göstermesine karşı çıkıyor ve bunu eleştiriyordu.

Lin Biao ve Cen Boda'nın kendisine "devlet başkanı ol" önerisini defalarca reddetmiş, "devlet başkanına gereksinim yok" diye yanıtlamış, ama esas olarak da, "yanılmaz tabu", "dahi" nitelendirmelerinin anti-diyalektik özünü sert bir şekilde eleştirmişti. Burada şunu da anımsatmak da yarar var. Mao'nun Kültür Devrimi süresince ve ölümüne kadar olan yazı ve konuşmaları, MK içi tartışmalarının önemli bir bölümü kamuoyuna hala yayınlanmadı.

Çünkü, bu yazıların çoğunluğu parti içi kapitalist yolculara ve Lin Biao'ya yönelikti.

İşte yayınlanmayan, ama aktaran yazarın Çince orijinalini gördüğünü ve yedi yüz sözcükten oluştuğunu söylediği "Bazı Görüşler" adlı kısa bir yazıdan aktarım: "Çen Boda yoldaşla aramızda yıllardır ciddi ayrılıklar vardır... Şimdi bazı yoldaşlar sanki dünya artık dönmeyecek, ya da Luşan Dağı da dümdüz olacaktı gibi davranıyorlar... Böyle bir tehlike yoktur. Dünya dönmeye devam edecek... Luşan Dağı da düzlenmeyecek..."

Dahi olmak konusuna gelince, bu konuyu aramızda tartışmıştık (Lin Biao ile Mao) ve ... idealizmi mi yoksa materyalizmi mi savunacağımızı daha da incelememiz gerektiği görülüyor; Tarihi kölelerin mi yoksa dahilerin mi yazdığını da tartışmalıyız." (34)

Mao, parti içinde gördüğü yanlışlar karşısında hiçbir zaman susmamıştır. Özellikle eleştirilerini önce siyasi olarak getirmiş, hataların ideolojik kaynaklarını ortaya koymuştur. Kişileri ilk başta direkt hedef almamış, onların ideolojik anlayışlarını hedef almıştır. Lin Biao olayında da aynısını yapmıştır.

Mao, bütün mücadelelerinde, önce ideolojik ortamı oluşturma ve düşmanlarını alt etme mücadelesini vermiştir. BPKD'ni başlattığında da, siyasi ve ideolojik mücadelenin öne çıkmasını sağlamış, tasfiye işlerini bunun ardından yapmıştır.

“Bir sistemi değiştirebilmek için önce kamuoyunda düşünsel egemenlik kurmak gerekir; bu ilke, hem devrimler hem de karşı devrimler için geçerlidir.”

(Mao,1962)

Lin Biao'nun artık iflah olmaz bir noktaya geldiğini gördüğünde, öncelikle onun siyasal anlayışlarının mahkum edilmesine ve bu konuda kitlelerin bilinçlendirilmesine ağırlık vermiştir. Bunun için, 1970 Eylül'ünde Mao; “...metafizik görüşler, keyfilik ve öncülük konusunda ampirizm” karşı parti içinde “düzeltme kampanyası” açılmasını istemiştir.

Mao'nun Parti Genel Başkanı sıfatıyla yaptığı bu açıklamadan sonra Lin Biao ve Cen Bo-da'nın anlayışlarını eleştiren yazılar, parti basınında sıkça ele alınmaya başlandı. Bu tür metafizik anlayışlar yoğun bir şekilde topa tutuldu.

Lin Biao, Mao'yu siyasi olarak alt edemeyeceğini çok iyi biliyordu, bunun içinde “darbe” ile iktidarı almayı hedeflemiş ve tüm hazırlıklarını (-BPKD'nin başlamasından beri-) buna göre yapmıştı. Lin Biao olayı, uluslararası alanda, burjuvazi tarafından bilinçli olarak yanlış aktarıldığından, Mao'nun Lin Biao'yu “öldürttüğünden” dem vurmalarından dolayı, Lin'in kendi yazısından bir aktarma yapmak yerinde olacaktır.

“B-52 (Mao Zedung kastediliyor) sürekli olarak darbecilik yapıyor; kalemiyle mücadele edenleri elinde silah olanlardan üstün tutuyor (-Lin

Biao, Mao'nun kendisine getirdiği eleştiriyi yine Mao'ya karşı kullanıyor, oysa, Mao'nun darbeciliği asla tasvip etmediği, Parti içindeki ideolojik düşmanlarına karşı yine ideolojik mücadeleyi seçtiği çok iyi bilinmektedir. bn.-) bu gidişe radikal bir silahlı ayaklanma ile son vermeliyiz.. Yoksa Çin devriminin nasıl bir noktaya geleceğini ve kaç kellenin düşeceğini kimse tahmin edemez.” (35)

Lin Biao, darbeye hazırlanırken ve Mao'ya suikast girişimleri içinde iken, Rusya'dan da gizli destek alıyordu. Bütün bunlar açığa çıktığında, suikast ve darbe girişimi başarısızlığa uğrayınca Lin Biao, Rusya'ya uçakla kaçarken, uçağı düşüp ölüyor. Uçağı “düşürüldü mü” yoksa “düştü mü” tartışması anlamsızdır. Bunun bir önemi de yoktur.

Mao ise, Lin Biao ve Lin Biao ile birlikte hareket eden darbecileri; “taş atarak, kum ile toprağı karıştırarak ve duvarı yıkarak” yenmişti.

Mao, Lin Biao'nun kendisine karşı başarısız suikast girişimi olayından sonra, uzun süredir birlikte mücadele verdiği bu eski arkadaşı için şunları söyleyecekti; “Düşmandan korkmak çok anlamsızdır... Beni asıl yaralayan ve üzen, dostların arkamdan attıkları oklar ve yaralandığımda dost bildiklerimin yüzünde gördüğüm o acı gülümseyiştir.” Ve ekleyecekti: “Uzun süre çizgi hatası yapanlar galiba çok zor değişiyor.”

Mao ve BPKD'ne yöneltilen

bazı eleştiriler üzerine

BPKD ile ilgili yazımızı noktalamadan önce, Çin'de BPKD öncesi gelişen bazı noktalara değinmekte yarar var. Özellikle dönek E. Hoca ve Troçkistlerin hangi güzergahta ilerlediklerini daha iyi anlamak için Çin'in nereden nereye geldiğini okuyucuya anlatmak ve bu Marksizm-Leninizm'in neden Marksizm-Leninizm-Maoizm aşamasına geldiğini vurgulamak gerekiyor.

Çünkü, günümüzün Marksizm-Leninizm'i ancak ve ancak Maoizm ile açıklanabilir. Maoizm'in inkarı ve reddi Marksizm-Leninizm'in reddidir.

Çin'in 1949 Devrimi'nden sonra geçirdiği ve Çin'de sosyalizme geçilmesinde ve sosyalizmin inşasında önemli tarihi adımlar olan “Yüz Çiçek Açsın ve Yüz Düşünce Akımı Yarışsın”, “Büyük İleri Atılım” ve “Büyük Proleter Kültür Devrimi” deneyimi ve mücadeleleri, Mao Zedung için, halk içindeki çelişmelerin doğru ele alınması, sosyalizmde sınıf mücadelesinin sürdürülmesi ve sosyalist ekonominin geliştirilmesine ilişkin ML'i daha da zenginleştirdiği mücadele süreçleri olmuştur.

Bu mücadele süreçleri, Çin proletaryası ve köylüleri için ise, sosyalizmin sorunlarına direkt katılmaları, sosyalist inşayı ilerletmeleri ve kendi deneyimlerinden öğrenmeleri süreci olmuştur. Halk komünleri birer felsefe tartışma merkezleri durumuna gelmişse, kitlelerin bu mücadeleye aktif

olarak katılmalarının ve Mao'nun kitle inisiyatiflerine özel bir önem vermesindedir.

Bu tür mücadele yöntemleri, kapitalizmden devralınan bürokratik devlet yapısının yıkılıp yerine kitle inisiyatifinin geçirilmesi sürecidir. Yani sosyalist devletin gerçek sahibi olan proleter kitlelerin gerçek anlamıyla devlet ve parti yönetimlerine gelmesi ve aydınlanma süreçleridir.

“Yüz Çiçek Açsın Yüz Düşünce Akımı Yarışsın” ve Büyük İleri Atılım” kampanyaları, sosyalizmin inşasının temelleri, toplumu sosyalizme hazırlama, sosyalist bilinçle donatma ve kitleleri bütünüyle harekete geçirme, yönetime katılmalarını sağlama, eski gelenek ve alışkanlıklarla mücadele etme ve eski sistemden kalan kötü alışkanlıkların yerini sosyalist kültürün alması, kafa emeği ile kol emeği arasındaki uçurumun gidererek azaltılması, kır ile kent arasındaki çelişkilerin giderilmesi mücadele süreçleridir.

Kısayak bir süreçte proletarya diktatörlüğü altında, geri bir ülkenin nasıl bir sanayi ülkesi haline geldiğinin en iyi örneklerinden biri Çin'dir. Burjuva ideologları bilinçli olarak, proletarya diktatörlüğünün ülkenin gelişmesini engellediğini, bilim ve teknolojiye geri kaldığını ve bu nedenle kapitalizmin ülkelerin geliştirilmesinde tek doğru yol olduğu yalanını ileri sürüyorlar.

Oysa, en gelişmiş kapitalist ülkeler ve günümüzdeki emperyalist ülkelerin, kapitalizme geçiş süreleri ele alındığında doğruyu söylemedikleri ortaya çıkar. SSCB ve Çin'in sosyalizm dönemleri ele alındığında en fazla 30 yıllık bir süreç içinde, kapitalist ülkelerin iki yüzyıllık gelişmelerine eşit bir gelişim yaşanmıştır. Diğer yandan kültürel olarak ise gelişmişlik kat kat fazladır.

Mao, proletarya diktatörlüğünün sağlanması ve giderek komünizme ulaşılmasında kitlelerin bilinçlenmesinin belirleyici olduğunu hep vurgulamış, bir avuç yöneticinin geniş yığınları yönetmesine ve onlar adına konuşmasına karşı çıkmıştır. Ama, bu sürecin birden olmayacağını ve kitlelerin cehaletten kurtulmasının daha uzun yıllar alacağını da bilincinde olmuştur. Lenin bu konuda şunları söyler: **“Sosyalizm savaşımında kitlelerinin bilinci belirleyicidir. Fakat tembellik, küçük-burjuva bencilliği, disiplinsizlik ve sömürü ideolojisinin mirası üzerinde zafer kazanıldığında sosyalizmin yenilmezliği garanti altına alınmış olur.”** (Lenin, C.29, sf. 399)

Mao'da Lenin'nin bu öğretilerinden hareket etmiş, kitlelerin bilinçlenmesine, kitlelerin kendi davalarına sahip çıkmasına, artık kitlelere bilincin dışarıdan değil bizzat kendileri tarafından bunun kavranması aşamasına gelmesi için, bütün mücadelelerde kitleleri seferber etme yolunu seçmiştir. Çin Devrimi bunun

örnekleri ile doludur. Büyük İleri Atılım(BİA)'da olduğu gibi geri yığınların her komünde bir çelik üretme hadaneleri açması bunun en yalın göstergesidir.

Örneğin, E. Hoca dönemi ve revizyonistler Mao'nun “Yüz Çiçek Açsın...” kampanyasını bir türlü kavrayamamışlardır. Çünkü onlar, proletarya devleti ele geçirince ve burjuvazinin ensesinden sopayı indirmeyince her şeyin yolunda gideceğini düşlemişlerdir.

Ama, kitlelerin üzerinde bin yıllık eski alışkanlıkların olduğunu ve sosyalizmde hala “burjuva hakkı” denen olgunun olduğunu, üleşimin “herkesin emeği kadar” olduğunu, kafa ile kol emeği arasında hala uçurumların olduğunu ve bunların her saniye burjuvaziye yeniden yarattığını ve Lenin'inde belirttiği gibi; “Eski dünya”nın komünizm dünyasına karşı ideolojik direnci “en derin ve şiddetli” dirençtir.

Bu direncin kırılması, ekonomik, siyasi ve askeri direncin kırılmasından çok daha zor ve karmaşık olduğunu görmezden geliyorlar. Mao'nun en önemli özelliği bunları kavraması ve daha da geliştirmiş olmasıdır.

Doğmatizmden kurtulamayanlar, Lenin'in belirttiği gibi; “Proleter olan her şeye tapma” anlayışını öne çıkarırlar ve bu da KP'ni kitlelerden ve somut koşulların tahlilinden uzaklaştırarak, çelişkilerin ikili yanının görülmesini engeller.

Doğmatizm ve revizyo-

nizm kulvarına çark ettikten sonra E. Hoca dönęęi şunları söylüyor: “Biz, ne “yüz çiçek” ve “yüz akım” diye saçmıyor, ne de ilerici dünya sanat ve kültürünün başarılarını değerlendirirken bir uçtan bir uca savruluyoruz” (Emperyalizm ve Devrim)

Mao ise, “Halk içindeki çelişmeler”den yola çıkarak, proletarya diktatörlüğü altında bunların doğru ele alınması konusunda aydınlatıcı ve ML’i geliştirici teorik formasyonlar ortaya koyarken ve bunun bir devamı olan “Yüz Çiçek Açsın..” kampanyasını açıklarken şöyle demiştir: “Çin’in somut koşulları ışığında, sosyalist bir toplumda çeşitli tipte çelişmelerin hala var olduğunun kabul edilmesi temelinde ve ülkemizin ekonomik ve kültürel gelişmesinin hızlandırılması acil ihtiyacına cevap olarak ortaya konmuştur.” (Mao, C.V. sf, 467)

Mao’nun bu öğretilerinden zerrece bir şey anlamayan, sosyalist toplumu sınıfsız bir

toplum gibi ele alanlar, elbette Mao’nun bu öğretilerini ve katkılarını anlamayacaklardır. Mao’yu, “sınıf uzlaşmacısı” olarak damgalamaya çalışacaklardır. Oysa Mao, aynı makalesinde şunu da belirtiyor; “Ülkemizde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik mücadelede kimin kazanacağı oldukça uzun bir süreç içinde ortaya çıkacaktır. Çünkü burjuvaziden ve eski toplumdaki gelen aydınların etkisi, onların sınıf ideolojisi oluşturduğu da bu etkidir, ülkemizde daha uzun bir süre varlığını sürdürecektir.

Eğer bu yeterince kavranmazsa ya da hiç kavranmazsa en ağır hatalar işlenir ve ideolojik alanda mücadele vermenin gerekliliği göz ardı edilir. İdeolojik mücadele öteki mücadele biçimlerine benzemez. Bu mücadelede kullanılacak biricik yöntem, kaba baskı yöntemi değil, sabırlı ikna yöntemidir.” (Mao, C.V. sf.469)

Aynı Mao, karşı-devrimci-

lere tavrın ne olması gerektiğini de net bir biçimde ortaya koymuştur. Bu nedenle E. Hoca dönęęi ve ardılları revizyonistlerin Mao’ya “uzlaşmacı” türünden sahtekarca iftiralara ise hiç bir önemi kalmamaktadır.

“Marksist olmayan görüşlere karşı siyasetimiz ne olmalıdır? Kesinlikle karşı-devrimciler ve sosyalizm davasını baltalayanlar söz konusu olduğu zaman, sorunu çözmek kolaydır. Onların konuşma özgürlüğünü ellerinden alırız.” (Mao, C.V. sf.470)

Demek ki, revizyonistlerimizin dertleri daha başka, çünkü onlar sosyalizm de halka da baskı uygulayarak, sadece partinin tepesindeki birkaç kişinin konuşmasını ve geri kalan yığınların ise koyun gibi, onlara uymasını bekliyorlar. Lakin, sosyalizmin hala sınıflı bir toplum olduğunu unuttukları gibi, sosyalizmde çelişmelerin nasıl çözüleceğini de bilmiyorlar.

Mao, daha 1949’da ÇKP

VII. MK'nin 2. Toplantısı'nda proletaryanın siyasal iktidarı almadan önceki mücadelesi ile iktidarı aldıktan sonraki mücadelesi arasındaki ayrımı net olarak ortaya koymuş ve sınıf mücadelesinin asla aksatılmaması gerektiğini vurgulamış ve Partiyi uyarmış, kitleleri uyanık olmaya çağırmıştı. Ve Mao, sosyalizm altında sınıf mücadelesini hiç bir zaman aksatmamış, deyim yerindeyse devrimden sonra esas mücadelesi bu yönde olmuştur.

“Tüfeklerle silahlanmış düşmanlar yok edildikten sonra bize karşı kesinlikle keskin bir mücadele yürütecek olan silahsız düşmanlar hala varolacaktır ve biz bu düşmanları kesinlikle hafife almamalıyız. Eğer şimdi bu sorunu böyle

ortaya atmaz ve kavramazsak, çok büyük hatalar yaparız.” (Mao, Büyük Proleter Kültür Devriminin Önemli Belgeleri, sf.10)

Mao, “Yüz Çiçek Açsın..” sorununu durup dururken ortaya koymadı, sosyalist toplumdaki çelişmelerden birini çözenin yolu olarak ele aldı ve ML'in hanesine bu konuda önemli bir kazanım sağladı.

Çin'de Kültür Devrimi öncesini anlatırken, Büyük İleri Atılım'dan söz etmemek, iki

açıdan büyük bir eksiklik olacaktır. **Birincisi;** yarı-feodal ve kapitalizmin çok az geliştiği, cehaletin yoksulluğun hüküm sürdüğü bir köylü ülkesinde, proletarya önderliğindeki devrimin, siyasal devrimin yanında ekonomik alanda da nasıl bir devrim yarattığını, geri bir köylü ülkesini kısa bir sürede sanayi ülkesi haline getirdiğini görmek ve **ikincisi;** başta emperyalist burjuvazi olmak üzere; ÇKP içindeki revizyonistlerde dahil, Kruşçev ve sonradan ML'den dönekliği yeğleyen E. Hoca ve revizyonist ardıl-

larının BİA'a neden karşı çıktıklarının altında yatan ideolojik sorunları ortaya koymakta yarar var. Bu aynı zamanda sosyalizmin inşasında temel sorunları içermesi açısından da önem taşımaktadır.

Elbette her ülkede benzeri şeyler olacaktır anlamına gelmiyor bu, ama, her ülkenin kendi özgül yapısına göre sosyalizmin geliştirilmesi ve proletarya diktatörlüğünün sağlamaştırılması için çeşitli taktik politikalar izlenecektir.

Ama, hedef, Marksizm-Leninizm-Maoizm ilkelerinden sapmadan adım adım sosyalizmi inşa etmek ve proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak olacaktır.

600 milyonu aşkın (1957) köylü ülkesi Çin'de sosyalizmin inşası, proletaryanın siyasal iktidarı burjuvaziden devr alması kadar kolay olmayacaktır. Emperyalizm ve proleter devrimler çağının ne anlama geldiğini, hangi çelişmeleri barındırdığını, emperyalist burjuvazi ile içteki revizyonist ve onlarla bütünleşen eski burjuva kalıntılarının eskisinden daha katı bir muhalefeti ve tahribatları dikkate alındığında her şeyin düz bir mantık içinde yürümeyeceği kolayca görülebilir ve bu mücadele içinde ilerlemelelerin yanında gerilemelerin de olacağını görmek ve kabullenmek gerekmektedir.

Marksist diyalektik zıtların birliğini temel alır. Mao'da Marksist diyalektiği iyi bilen ve bunu geliştiren, aynı zamanda yaşamın her alanına uygulayan bir önder olarak; Çin'in durumunu da çok iyi değerlendirmiş, her zaman artı ve eksilerini ortaya koymuş, aynı zamanda zıtların mücadelesinde birbirine dönüşüm, birbirini alt etme ve ilerleme ve gerilemelerin olacağı, olumluluğu ve olumsuzluğu da içinde barındıracağı, olumlulukların içinde

olumsuzlukların, olumsuzlukların içinde de olumlulukların olacağını sık sık dile getirmiştir. Yani, eşitsizlik ve dengesizlik mutlak ve sürekli, denge durumu ise göreceli ve geçicidir.

Mao, Çin'i "boş" bir sayfaya benzetmiş ve bunun hem iyi hem de kötü olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: "Bizim iki zaafımız aynı zamanda güçlü noktalarımızdır. Daha önce de başka bir yerde söylediğim gibi, biz birinci olarak "yoksul", ikinci olarak da "boş"uz. "Yoksul" demekle, sanayimiz gelişmemiş, tarımımızın da geri olduğunu kastediyorum. "Boş" deyişimiyle ise, boş bir sayfaya benzediğimizi ve bilimsel ve teknik düzeyimizin yüksek olmadığını kastediyorum. Olanaklar açısından bu durum kötü değildir." (Mao, C.V., sf. 348)

BİA, Çin için her yönüyle bir atılımdı, esas olarak ekonomi de olmak üzere, bilim, sanat, kültür ve kitlelerin siyasal alanda bilinçlenmesinin atılımını da içinde taşıyordu. Çin proletaryası ve halkı, sosyalizm davasına sahip çıkıyor ve onu kendi elleriyle inşa etmeye başlıyordu.

Mao, daha önceleri de belirttiğimiz gibi, kitleleri bu inşa savaşımının içine sokuyor ve bürokratik mekanizmaları parçalıyordu. Çin köylüsü, proletaryanın büyük bir müttefiki olarak, ekonomik alanda da kendini aşmanın mücadelesi içine girmek zorundaydı.

Hedef sanayinin geliştirilmesi, tarımın makineleştiril-

mesi, halk komünlerinin geliştirilmesi idi. Çin halkı, BİA ile büyük bir atılıma başladı. Köyde, şehirde ve okullarda her alanda inşa hızla sürdü.

Mao, ülkede ağır sanayiye geliştirmek için izlenecek politikayı daha 1956'da şöyle açıklamıştı: "Şimdi ağır sanayimizi geliştirmek konusunda iki yaklaşım vardır: Birisi, tarım ve hafif sanayiye daha az geliştirmek, diğeri ise onları daha fazla geliştirmektir. Uzun vade de birinci yaklaşım ağır sanayinin daha az ve daha yavaş gelişmesine ya da en azından onun daha zayıf bir temele oturmasına yol açacaktır ve bundan yirmi-otuz yıl sonra işin genel muhasebesi yapıldığında bu yaklaşımın karlı olmadığı ortaya çıkacaktır.

İkinci yaklaşım ise ağır sanayinin daha fazla ve daha hızlı gelişmesine yol açacak ve halkın geçimini güvence altına aldığı için ağır sanayinin daha sağlam bir temel üzerinde gelişmesini sağlayacaktır." (Mao, C.V. sf. 326)

Mao, BİA ile birlikte de sosyalist ekonominin siyasal taktiklerini ortaya koymuştu. Tarımın tamamen öldürülüp, buradaki birikimlerin bütünüyle ağır sanayi lehine kullanılmasına karşı çıkıyor, kitlelerin refah düzeyinin yükseltilmesini esas alıyordu. Nitekim bu konudaki anlayışını ve yaklaşımını "On Başlıca İlişki Üzerine" adlı (1956) konuşmasında etraflıca ortaya koymuştur.

BİA ile birlikte az sayıda teknik ve bilim adamları ile geniş yığınlar harekete ge-

çirilmişti. Bu süreçte kırsal alanlarda tarım araçları üreten küçük ve orta ölçekli fabrikalar kuruldu. İşçiler, bir yerde fabrika kurulduktan sonra bir başka yere fabrika kurmaya gidiyordu. Öte yandan neredeyse her komünde çelik üretme fabrikaları kuruldu.

Bunların büyük çoğunluğu sonradan üretimini durdurursa da, kırsal alanların sanayileştirilmesinde önemli bir rol oynadı.

BİA döneminde Çin'de olan bir yazarın gözlemlerini buraya almakta yarar var: "Kırsal bölgeleri bir uçtan diğerine kat eden işçi grupları ülkenin her yerinde pik demir ve çelik üretim birimlerinin nasıl kurulacağını öğretiyor, inanılmaz sayıda demir cevheri işleyen ocaklar kuruyorlardı. Tren istasyonlarında toplanan köylü, öğrenci ve gençlerden oluşan uzun insan kuyrukları haddehane ve çelik fabrikalarının kurulduğu şantiyelere çalışmaya gidiyorlardı." (Büyük İleri Atılım Yıllarında Kıta Çin'in Durumu, Rewi Alley, Pekin 1961, aktaran ST-2, sf.211)

Çin'in kuraklık olan büyük bir bölümü sulanabilir hale getirildi. Bu süreçte Mao'nun daha önceleri belirttiği "dağı delen ihtiyar" önyargısı gerçekleşiyordu. Elbette bu muazzam kitle hareketinin getirdiği bir çok yanlışlıkları ve subjektif değerlendirmeleri de beraberinde doğurdu.

Doğruların yanında yanlışlarda ortaya çıktı. Üretimi arttırmayanlar ya da çok yüksek göstermeyenler, "sağcılıkla suçlandı". Bunun etkisiyle bir

çok parti organları üretimi abartılı gösterdi. hatta Liu Şao-şi, “Komünizme ulaşmamıza bir adım kaldı” gibi konuşmalar yaptı. Mao, kısa bir süre sonra bu yanlışları ve aşırılıkları fark edip sorunun üzerine giderek, bu devasa kitlesel kükreyişin aşırılıklarını törpülemeye çalıştı ve başardı da.

“Şu anda ülkemizde on tayfun gücünde bir coşku seli var... Açıkça söylemesek de, Parti saflarında bu coşku selini bir ölçüde frenlemeliyiz.... İçi boş raporların ve aptalca abartmaların önü alınmalıdır... Parti yalnız gerçeğe hizmet etmelidir.” (Mao’dan aktaran ST-2, sf.217)

BİA dışarıda başta emperyalistleri ürküttü. Emperyalist burjuva basını “büyük çılgınlık” olarak nitelendi. “Halkın, öğrencilerin ve aydınların zorla çalıştırılmasından sözettiler. Aynı koro-

ya Kruşçev revizyonistleri de katıldı. Daha sonra ise bu koroya E. Hoca revizyonisti katıldı. Oysa, Çin’in sanayisel gelişmesinin temelinde BİA yatmaktadır.

1970’lere geldiğinde Çin’de çalışmakta olan her dört büyük fabrikadan üçünün temeli BİA sırasında atılmıştır.

Mao’nun deyimiyle de

BİA ile birlikte Çin Devrimi “dört kat birden hızlanmıştır.” Tarihte ender rastlanan bir atılım olmuştur. Bu atılım Mao’nun önderliğinde gerçekleşmiştir. Bunu, gelinen aşamada, artık burjuvazide inkar edemez haldedir.

E. Hoca revizyonisti, Mao’nun komünist “olmadığını” ancak 29 yıl sonra anlayabilmesi bile sıradan insanların midelerini bulandırmıştır. Ancak bu tür revizyonistler mide yerine, anlaşılan, işkembeye taşıyorlar. İşte E.Hoca’nın bir “İleri” zekalığı; “...Doğru olan, Çin’in Japon istilacıları-

na karşı savaştığı, karşı mücadeleye verdiği, ama ülkede asla bir proletarya diktatörlüğünün kurulmadığıydı. Ama içeriği başkaydı ve biz şimdilerde, (abç) Komünist Partisi ve Çin devletinin yüzüne taktığı maskelerin sırasıyla düştüğünü görmekteyiz.“ (E.Hoca, Avrupa Komünizmi Anti-Komünizmdir, sf.120, Yurt Yay.)

Enver Hoca, dünyanın gö-

zü önünde gelişen olayları, Mao’nun bütün dillere çevrilen kitaplarını görmezden gelip, “maske” den söz ediyor. Sormazlar mı insana: “Sen 30 yılı aşkın bir süredir neredeydin, hangi “maskeden söz ediyorsun?” diye. Elbette, “maske” sözü Hoca’yı kurtarmaya, döneğini gizlemeye yetmez.

Kendine “komünist” diyen biri, 30 yılı aşkın bir süredir en azından uluslararası alanda birlikte mücadele ettiği, yazılarını okuduğu, karşılıklı yardımlaşmalarda ve ziyaretlerde bulunduğu ve görüşlerini her

ortamda gizlemekten açıkça söyleyen birisi için, yani Mao için “maske” sözü, E. Hoca döneminin gerçek yüzünün görülmesi açısından oldukça “anlamlıdır.”

Oysa

aynı E. Hoca ve ardılları 1979’a kadar Mao ve Çin konusunda şunları ileri sürüyorlardı: “Mao Zedung (diyordu Enver Hoca) Çin Komünist Partisi’nin sevilen önderi ve öğretmeni, Marksizm-Leninizm’i yaratıcı bir tarzda geliştirip, zenginleştirmekle Marksizmin-Leninizm’in mükemmel bir teorisini olarak, büyük devrim stratejisi ve emperyalizme ve re-

vizyonizme karşı devrim, sosyalizm ve komünizmin zaferi uğruna eğilmez bir savaşçı olarak bugün dünyada parlak bir simadır. ...

Mao Zedung yoldaş, Marks, Engels Lenin ve Stalin'in düşüncelerini kendisine rehber edinmiş, bunları savunup geliştirmiş ve böylelikle Marksizm-Leninizm hazinesine parlak bir katkıda bulunmuştur." (Hüsni Kapo, 26.12.1973, aktaran; Yeni Bir İdeolojik Saflaşmanın Temelini Oluşturan AEP, Partizan Yayınları, sf. 62)

Aynı Enver Hoca, 1.7.1976 yılında ÇKP'nin 55. kuruluş yıl dönümü nedeniyle Mao'ya gönderdiği uzun bir telgrafta şunları söylüyor: "...ÇKP'nin 55 yıl, Çin'de çeşitli sapma ve oportünist akımlara karşı ve uluslararası alanda başta Sovyet modern revizyonizmi olmak üzere modern revizyonizme karşı ML'in savunulması uğruna şiddetli ve kesintisiz bir mücadele ve onun yaratıcı uygulanmasıdır.

Sosyalizm ve proletarya diktatörlüğünün kazançlarının korunması, sağlamlaştırılması ve barışçıl revizyonist karşı devrimin ve kapitalizmin yeniden inşa yolunu tıkama mücadelesinde bizzat Mao Zedung yoldaşın başlattığı ve yönettiği Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin başarıyla sonuçlanması ve aynı zamanda hain Liu Şao-şi'nin sağcı revizyonist çizgisinin, komplocu Lin Biao'nun parti düşmanı kliğinin ve teslimiyetçi Deng Siao-ping'in kar-

şı-devrimci yolunun yerle bir edilmesi Çin Parti, halkı ve Başkan Mao Zedung'un Marksist-Leninist çizgisinin muhteşem tarihi zaferidir..." (Yeni Bir İdeolojik..., Partizan yayınları, sf.64)

Değişen Mao değil E.Hocadır. O halde onun nasıl bir yönde değiştiğini söylemek bize düşmektedir, O, 1979'dan sonra tamamiyle ML'den kopmuş ve dünün Kruşçev revizyonizminin paslanmış silahlarına sarılmıştır. Bugünkü ardılları da aynı akıbeti paylaşarak, proletaryanın Marksizm-Leninizm-Maoizm silahını kirletmek için uğraşmaktadırlar.

Okuyucuyu sıkma pahasına da olsa, Günümüz Hocacı revizyonistlerin iç yüzlerinin daha iyi anlaşılması ve ayrıca "ne şiş yansın ne kebab" örneğinde olduğu gibi, "Mao'da ML, E. Hoca'da ML" diyen ve bu sorunların bu denli net olmasına, E. Hoca revizyonistinin dönekliği yine E.Hoca'nın ağızından teslim edilmesine karşın, bu konuda "orta yol" izlemeye çalışan bazı oportünist akımlarında varlığı dikkate alınırsa, E.Hoca'dan Mao ve BPKD'ne ilişkin bir kaç alıntı daha aktaralım: "...O (Mao-bn.), Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne doğrudan önderlik etmi ve Liu Şao-şi, Lin Biao ve Deng Siao-ping'in karşı-devrimci ve revizyonist hain gruplarını ve Çin Halkı ve ÇKP'nin diğer başka düşmanlarını parçalama mücadelesini yönetmiştir.

Büyük bir ML olarak Mao

Zedung yoldaş, başta Kruşçev revizyonistleri olmak üzere Marksizm-Leninizm'in düşmanlarına karşı kararlı bir mücadele yürütmüş ve uluslararası komünist işçi hareketine büyük hizmetlerde bulunmuştur." (10.9.1976, AEP Merkez Komitesi, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti prezidyumu ve Devlet Konseyi'nin Başkan Mao Zedung'un ölümü dolayısıyla ÇKP-MK, Çin Halk Cumhuriyeti Milli Kongresi Daimi Komisyonu ve Devlet Konseyi'ne gönderdiği başsağlığı mesajı)

Konumuz E. Hoca'nın bir bütün olarak Mao'ya getirdiği "eleştiriler" olmadığı için sorunu kısa geçiyoruz. E.Hoca'nın 1979 öncesi ve sonrası arasında tam bir 180 derece dönüş vardır. Sonra ÇKP, Çin, Mao ve BPKD ile ilgili söylediklerinin ciddiye alınır bir yanı kalmamıştır. "Çin'in maskesi düştü" derken gerçekte ise kendisi "ML" maskesi altında MLM'e saldırıya başlamıştır.

Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadeleleri deneyimleri göstermiştir ki; Marksizm'den revizyonizme ilhak edenlerin Marksizm'e saldırıda, burjuvaziden daha çirkefçe saldırıları kendilerine meslek edinmişlerdir. Çünkü revizyonizme yaranmanın başka yolu da yoktur.

BPKD'nin uluslararası alandaki etkileri

Uluslararası alanda BPKD'nin etkileri, beklenenden daha fazla oldu. Başta

Kruşçev revizyonizminin UKH içine ektiği zehirli tohumlar ile birlikte eski KP'lerin önemli bir bölümünün SBKP ile birlikte revizyonizme kayması; BPKD'nin yeni den ML'in bayrağını yukarılarda tutmasını engelleyemediği gibi, BPKD'nin ışığında daha güçlü ML teori ile donanan ve ideolojik olarak sağlam yeni KP'lerin doğmasını engelleyemedi.

Özellikle sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde BPKD ile birlikte Marksist-Leninist-Maoist teoriler ile donanmış, modern revizyonizme cephe almış birçok radikal KP'ler peş peşe kuruldu. Emperyalist burjuvazi, Kruşçev modern revizyonizmi ile birlikte ML'in ruhuna "fatih" okumaya hazırlanırken, BPKD'nin bütün dünyada proletarya, ezilen halklar ve ezilen uluslar üzerinde yarattığı olumlu etki, yeniden emperyalizme ve gericiliğe karşı yükselen mücadeleler, emperyalist burjuvazinin beklentilerini boşa çıkardı.

1968 dünyasında, hemen hemen bütün ülkelerde, özellikle de emperyalist ülkelerin çoğunda gençlik hareketinin yükselmesi de BPKD'nin etkilerini görmemek, itici gücünü inkar etmek boşuna bir çaba olacaktır. Çin'de esen devrimci rüzgar, salt Çin'le sınırlı kalmayıp, bütün dünyayı etkisi altına almıştı. Mao'nun o ünlü kehaneti o süreçte gerçekleşmişti: **"Doğu rüzgarı Batı rüzgarını alt edecek"**

Emperyalist burjuvazinin BPKD'ye karşı kını, BPKD'nin önderi Mao'yu; "katil"

olarak nitelendirmesi ve Çin'de revizyonizmin kazanması için tüm çabalarını göstermesine karşın, Mao'nun yol göstericiliğinde ÇKP önderliğinde Çin proletaryasının ve halkının kazanması, ML'in emperyalist burjuvaziye karşı en büyük zaferidir.

Ve ML'in BPKD ile birlikte yeni bir aşamaya MLM aşamaya yani, günümüzün ML'in Maoizm aşamasına yükselmesinin de bir süreci olmuştur. Çünkü Maoizm, günümüzde bütünüyle revizyonizmden kopuşun da bir başka adıdır. Bunların başında; modern revizyonizmin ortaya attığı; "sosyalizme barış içinde geçiş olacağı" tezinin yeniden tarihin çöplüğüne atılması, "Sosyalizmde sınıf mücadelesinin varlığı ve sosyalizmde geriye dönüş olgusu", "emperyalizmin en gerici niteliğini hala koruması ve ezilen halkların baş düşmanı olması", Marksist-Leninist-Maoist teorilerin hala geçerliliğini koruması, BPKD'nin en önemli teorik katkıları olarak görülebilir.

Proletaryanın kendi devletinin yozlaşması karşısında, devlete karşı ayaklanması, burjuva karargâhları bombalaması, dünya tarihinde yeni olan bir şeydir. Bu bile tek başına, UHK'e önemli bir teorik katkı ve dünya proletaryası hanesine yazılan önemli bir kazanımdır.

BPKD'nin gelinen aşamada hedeflerine ulaşmış ulaşılmadığını tartışmak, bu devrimin kazanımlarını ve dünyada yarattığı etkileri, estirdiği devrimci rüzgarları karartmanın

bir başka yoludur. Bir hareketin başarıya ulaşması, elde ettiği kazanımlarla ölçülür ve BPKD'i bunu çok fazlasıyla yapmıştır.

Paris Komünü yenilgiyle sonuçlanmasına karşın, dünya da ilk defa burjuvaziye karşı proletaryanın ilk ayaklanması ve kazanımıydı. Rus Ekim Devrimi, Paris Komünü deneyimlerinden doğmuştur. BPKD deneyimlerinden ve sağladığı teorik birikimlerden proletarya daha önemli ve ileri siyasal kazanımlar elde edecektir.

BPKD'den hiç bir şey anlamayanlar, modern revizyonistler, döne Enver Hocacı dogmatikler, Troçkistlerdir. Ama emperyalist burjuvazi, BPKD'i çok iyi anlamış ve ona göre karşı saldırılarını geliştirmiştir. Emperyalist burjuvazi için BPKD, sosyalizmin zaferini kesinleştirmenin, emperyalist burjuvaziye tarihin çöplüğüne atma hareketidir.

BPKD'i, burjuvazinin sosyalizm altında ne biçim kılıktan kılığa girdiğinin, buna karşı uyanıklığın ve kesintisiz mücadelenin, burjuvazinin kendi iktidarı döneminden daha keskin ve daha yoğun çelişkilerle dolu olduğunu da göstermiştir. Çünkü, proletarya diktatörlüğünde burjuvazi, proletarya ya karşı yine "ML" ile saldırıyor.

ÇKP'nin 11. Kongresi'nde yine burjuvazi, Mao'yu savunma adı altında ve komünistleri "Marksist-Leninist-Maoist olmamakla" suçladığı bu revizyonist kongrede, Le-

nin'nin şu ünlü belirlemesiyle Mao ve onun takipçilerine karşı saldırıyorlar; "Tarihin diyalektiği öyledir ki, Marksizmin teorik zaferi Marksizmin düşmanlarını Marksist kılığa bürünmeye zorlamıştır." (36)

Oysa çok iyi biliniyor ki, ÇKP 11. Kongresi revizyonist ve geriye dönüşün teorik adımlarının atıldığı ilk kongredir. Bu örnek bile, proletarya diktatörlüğü altında burjuvazinin Lenin'in de belirttiği gibi, nasıl bir kılığa büründüğünü ve bu kılık altında sosyalizmin temellerini kazdıklarını ortaya koymaktadır.

İşte, BPKD'i proletaryaya bu deneyimleri kazandırmış, Mao'nun da sık sık yinelemek zorunda kaldığı gibi, "burjuvaziye karşı uyanıklığı on kat, yüz kat" artırmak gerçeğini öğretmiştir.

BPKD'ne kimler karşı çıkmıştır? Emperyalist burjuvazi ve modern revizyonistler. Enver Hoca ML olduğu zaman BPKD'i desteklemiş, ancak Mao'nun ölümünden sonra, ne söylediğini bilmeyen, en küçük bir tutarlı yanı olmayan burjuvalardan dahi geri duruma düşerek, burjuvaziden daha keskin bir şekilde BPKD'e saldırmıştır. BPKD'e proletarya ve ezilen halklar dışında bütün gerici-ler saldırmıştır. Revizyonizmin ve gericiliğin BPKD karşısında birleşerek saldırması, onun etkilerini azaltmamış, tersine ezilen halkların ve dünya proletaryasının aktif desteğine sahip olmuştur.

BPKD'i, dünyada yeni bir devrimci fırtına yaratmıştır.

Eski kalıpları bir kenara fırlatmış, günümüzün ML'i olan Maoizm'i yaratmıştır. Elbette proletarya salt BPKD ile de yetinmeyecek, insanlığın kurtuluşuna, altın çağa kadar daha çok devrimci fırtınaları tarih sahnesinde oynayacaktır.

Proletarya devrimlerinin perdeleri kapanmadı, perdeler yeniden aralanmaya başlanıyor. Enternasyonal proletarya; Paris Komünü, Ekim Devrimi ve Çin Devrimi zaferlerinden ve yenilgilerinden çıkardığı tarihi derslerin ışığında, dünden daha güçlü fırtınalar yaratmaya gebedir.

Ve BPKD'i ile ilgili son sözü yine onun yaratıcısına bırakıyoruz: "Şimdi yürürlükte olan BPKD ilerdeki çeşitlerinin sadece bir ilkidir. Gelecekte bazı durumlarda bu tür devrimler zorunlu olarak yer alacaktır. ... Bütün Parti üyeleri, en geniş halk kitlesi, bir, iki, üç ya da dört Kültür Devrimi'nden sonra her şeyin güllük gülistanlık olacağını sanmamalıdır. Her şeyden önce devrimci uyanıklığımızı bir an için olsun elden bırakmamalıyız. (37)

Şan Olsun Yeni Büyük Proleter Kültür Devrimleri'ne !

KAYNAKLAR;

- (1)-Mao, C.5. sf. 451, Kaynak Yay.
 (2)- Sabah Tufanı-2, sf.578
 (3)- Mao, C.5, sf.338
 (4)- Arnavutluk askeri delegasyonuna konuşma, 1 Mayıs'66, aktaran, Kazanılacak Dünya, sy.1, yıl 1985

(5)- Han Suyın, Sabah Tufanı(ST)-2, sf.21, Berfin yay.

(6)- Stalin, Leninizm'in Sorunları, sf.625, Sol yay.

(7)- Mao, Yayınlanmamış Yazılar, sf.143-144

(8)- Troçki, Revolution Betrayet, sf.96

(9)- ST-2, sf.576

(10)- Mao, C.5, sf.411

(11)- Mao

(12)- ST-2, sf.255

(13)- ST-2, sf. 243

(14)-Jean Daubier, Çin Kültür Devrimi Tarihi sf.25, Umut yay.

(15)- ÇKDT, sf.25

(16)- ST-2, sf.

(17)- ST-2, sf. 113

(18)- Mao'nun 27 Haziran 1964 tarihli talimatı. Akataran ST-2, sf. 364

(19)- St-2, sf. 213

(20)- Mao, Yayınlanmamış Yazılar, sf.113

(21)- Mao, YY. sf.115

(22)- ST-2, sf. 407

(23)- ST-2, sf.407

(24)- ÇKDT, sf. 304-305

(25)- ST-2, sf.416

(26)- ST-2, sf.429

(27)- ST-2, sf. 450

(28)- ÇKDT, sf. 87

(29)- ST-2, sf.496

(30)- Selim Bekir, 2.4.1978, Zer-i Popilit, aktaran, "Yeni Bir ideolojik Saf-laşmanın Temelini Oluşturan AEP" Partizan Yayınları-8

(31)- ST-2, sf. 461

(32)- ST-2, sf. 418

(33)- ST-2, sf. 503

(34)- ST-2, sf.513-514

(35)- ST-2, sf.518

(36)- ÇKP 11. Kongre Belgeleri, sf. 39, Koral yay.

(37)- ÇKDT, sf. 275

**84. yılında
Ekim Devrimi
yolumuzu aydınlatıyor**